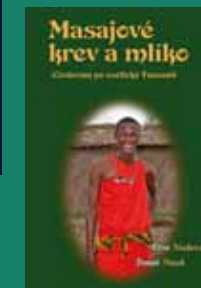
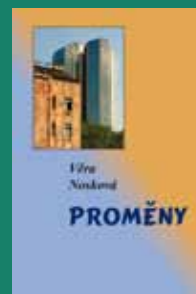

Věra Nosková

ukázky z knih

Úvod

Knihy jsem začala číst v pěti letech. Rodina, v níž jsem vyrůstala, komentovala mou počínající vášeň slovy: *A co budeš dělat ve škole?! Jedině naštveš učitelku. Chytrolíny nemá nikdo rád.*

Četla jsem tedy s baterkou schovaná pod kuchyňským stolem. První text, básničku o podzimu v listnatém lese, jsem sesmolila v devíti letech. Později jsem napsala a vydala (do konce roku 2019) dvacet dva knih.

Založením jsem skeptička, vyladěná na radosti života. Nemám pochopení pro romantické povzdechy, nostalgii, odpuzuje mě sentiment, v mém pohledu na svět lidí převládá sarkasmus, ale je mi blízká i sebeironie, neboť vím, že pošetilost a nedostačivost nemine nikoho.

Oblíbené výroky:

Lež je pravděpodobnější než zázrak.

V nic nedoufám, ničeho se nebojím - jsem svobodný. (Nikos Kazantzakis, autor Řeka Zorby).

Víc mě oslovuje logické a kritické myšlení než pocity a názory.

Víru v boha a zázraky ve svém rejstříku nemám a nepostrádám ji. Důvěřuji vědeckému výzkumu a sebezáchovným mechanismům v přírodě i v člověku.

Žiji v Praze, jsem spousty let vdaná za přírodovědce Jindřicha, mám syny Jiřího a Tomáše, s nimiž se věnuji vydávání knih v našem nakladatelství Klika. Velmi ráda cestuji po vzdálených zemích s odlišnou kulturou, krajinou a podnebím. Se synem Jiříkem jsem

cestovala celé měsíce po Thajsku, Vietnamu a Indonésii, s Tomem jsem putovala po Tanzanii.

Nevstoupila jsem nikdy do politické strany, lustrační osvědčení mám negativní.

Jsem členkou PEN klubu.

Věra Nosková

Obsah

Bereme, co je (1. díl)	8	Chraňme muže	102
Obsazeno	26	Příběhy mužů	118
Víme svý	36	Kamarád Jak	136
Ať si holky popláčou	46	ČEŠTÍ SKEPTICI	144
Ve stínu mastodonta (povídky)	62	PROMĚNY	154
Ještě se uvidí	74	Nechte psa doma	168
Přece by nám nelhali	88	Masajové krev a mlíko	184
Noblesa a styl	94	Závist v Čechách	198
Být básnířkou	98	Život není korektní	212

Bereme, co je (1. díl)

román, první díl trilogie

**Nominace na cenu Magnesia
Litera za rok 2005, pět dotisků**

252 stran, pevná vazba, přebal

Pavla, hrdinka generačního románu *Bereme, co je* se narodila po druhé světové válce. Byla počata devatenáctiletou Vídeňankou a stejně mladým Slovákem, otec pak musel narukovat na vojnu a stal se na Slovensku otcem dalších dvou dětí. Matka se rozvedla a znovu vdala, tentokrát za typického dobráka. V dospívání

Pavla, k nelibosti matky, kopíruje podobu i povahu zavrženého zploditele. Po maturitě ji místo dalšího studia čeká fabrika. Utíká z domova před matčinými projevy hysterie, nachází azyl u podivínů a zavržených figurek. Vztah s bohémem a opilcem končí její hospitalizací v psychiatrické léčebně. Rozjede se do otcova kraje, prožije radost z přijetí a opojení z krajiny Slovenského ráje, ale touha po Praze ji přinutí odjet. Příběh vitální a citlivé hrdinky, která tíhne k plnokrevnému prožívání se odehrává v atmosféře maloměstského a režimního kádrování. Román byl vděčně přijat čtenáři, pochvalně recenzenty a nominován na literární cenu Magnesia litera. Jeho bohatý děj koření sebeironie a humor. Navazuje na něj druhý díl *Obsazeno* a třetí díl *Víme svý*.

ukázky:

„Řekneme to mamince?“

„Nie. Som predsa tvoj oco,“ řekl pevně a vzdorovitě, jako by se k tomu právě rozhodl.

A tak jsme vyrazili. Vlak klapal a duněl v uších i v mých útrobách, jeho rytmus se mě zmocnil. Kolem něj se valily obrazy neznámých krajín, navlékal je jako jehla s nití korálky, ale ony z něj na konci zase spadávaly, aby zůstaly na svém místě pro jiné oči. Hltala jsem je se srdcem zjitřeným, protože okamžitě po zhlédnutí mizely, aniž jsem mohla okusit jejich vůni, pohladit osení, položit dlaň kráve na tlamu, pustit se po bílé cestě k obzoru, ohřát se pod medovým sluncem. Pohyb prostorem nás opájel, nomádské geny v nás tiše ržály, oči se nám zvětšily, zjasněly. Otec mě s úsměvem pozoroval a hrál si nevěřičně s mou pětiletou tlapkou. Jeho neskrývaná náklonnost mě naplnila šťastným klidem a jistotou.

Vjeli jsme do obřího nádraží s desítkami kolejí, vypadaly jako nekonečné žebříky, žebříky položené do krajín, do měst, oblýskané, neúnavně sloužící realitě i snům. Praha byla další sen, který jsem dosud nikdy nesenila, chyběl mi materiál. Kaňony ulic lemovaly kvádry neskutečně velkých domů. Proudila v nich řeka chodců a řeka aut, protýkaná červenými cinkajícími tramvajemi. V hospodě mi kdosi přinesl vzácný šnycel a nevybídl ke spěchu. Pak mě otec zavedl kamsi do setmělého sálu a před očima mi vypukl první film. Vida, sny nemusí být jenom v hlavě, dají se vyrobit, zviditelnit, ukázat dalším lidem. Trnkovy loutky s jemnou výmluvnou tváří mi uhranuly. Vždycky budu milovat filmy a budu jednou žít v Praze, umiňovala jsem si s nadšením, když mě táta vedl zpět na nádraží, protože na nás ještě čekalo bájně Slovensko. Čas byl nekonečný, vysoký a plavý, život se změnil, zezlátl, naplnil

obsahem, barvami, dějem. Nadšení se podobalo horečce, blábolilo mi pod čelem, smála jsem se, i když nebylo zrovna čemu. Začíná totiž to pravé. Tušila jsem už nějaký čas, že je jaksi možné žít svobodně a přijímat lačně svět, a tu to je. Štěstí je stav, který mi nedělá problémy, umím ho snadno nahodit a jedu v něm jako vydra v proudu.

Kradli jsme se navzdory výstražným tabulkám přes koleje ke svému vlaku. Byla už tma a otec usoudil, že si nás nikdo nevšimne. Sluch náhle ťal ostrý hvizd nádražáka. Zvedl mě do náruče a přidal do kroku. Nádražák také a s ním další dva chlapi. Objala jsem pevněji tátův krk a přitiskla se spánkem k jeho tváři, ucítila jsem uklidňující vůni pepermintu. Čapli nás a odvedli do služebny, v níž se během okamžiku namnožily modré nádražácké a také zelené uniformy.

„Jo, měli jsme hlášku. Věděli jsme vo nich. Jo, máme je. Jasně, zařídím. Ale co s tou holkou? No dobře. Provedu,“ říká do černého sluchátka muž s červenými výložkami.

A táty se přísně vyptávají a pak ho odvádějí, zatímco mě musí násilím držet, cukám se a bulím zasažena nepochopitelným zvratem. Táta se po mně stále otáčí. Jenže nemůže mi zamávat, utřít od slz mokré obličej, protože má na ruce pouta. Pouta vidím poprvé, otce naposled. Ale spíš by se ustrnulý zdi kolem než chlapi cítící lovecké uspokojení z rychle provedeného zátahu, neboť možná vedou potenciálního vraha! Matka a babička té uřvané holky už dopoledne daly impuls k celostátnímu pátrání. Ten navoněnej frajer jim prej měl říct: jestli mi soud dceru nedá, radši ji zabiju. Že mu ji matka přesto svěřila, to je sice divné, ale není to moje starost, uvažoval velitel akce. Fakt je, že se krasavec šel s dcerou jakoby rozloučit a přitom ji unesl. Povedený otecko

si mohl spočítat, že ho budeme hledat. A přesto na sebe krásně upozornil tím, že vkročil s tím svištěm na koleje, když je to výslovně zakázané. Nu což, bratia Slováci jsou horké hlavy, ale zas jim to miň pálí – uzavřel své úvahy velící příslušník.

Probudila jsem se s mokřými tvářemi a nudlí. Kolem spaly odložené děti, růžolící žlutovlasá holka na mě kulila blankytné oči, u stěny se povaloval hadrový šašek s křečovitým šklebem. Jako když je vyčaruje, objevily se matka s babičkou. Vypadaly přepadle, ale ničemu se nedivily. Vyvedly mě ven, strčily do taxíku a vítězně odvezly do Strakonice. Za tu jitřní cestu z uhrančivé Prahy do rmutného teplákovy musely dát taxikáři matčin měsíční plat. Kromě strachu a vzteku jsem jim přivodila finanční újmu. Budou mi pošustrovanou mzdu vyčítat ještě za patnáct let.

Z parku hejkají dutými hlasy hrdličky. Z hrnku voní melta a k ní jsem dostala sváteční koblížek. Je nedělní ráno, den po únosu a matka s babičkou kolem mě nerozhodně krouží, zatímco děda popotahuje na štokrleti u plotny a nervácky je vybízí: tak už himl hergot krucinál fagot spusťte.

„Hele, Pavlíno,“ začala vždy iniciativnější babička. „Abys to věděla... Musíš to vědět. I když seš eště malá holka. Ten tvuj povedenej tatínek na tebe nejspíš nechce platit, rozumíš. Poprvé se mu to nepovedlo, ale podruhé... Vodvleče tě na Slovensko!“

„Já bych se tam chtěla podívat,“ hlesla jsem.

Babičku to nevinné přiznání hrozně rozčílilo. Obličej jí ztmavil. Vytáhla mě od stolu doprostřed kuchyně jako na pranýř a hlas jí vibroval nerváctvím:

„Tak ty chceš na Slovensko, jo?! Mezi ty jeho parchanty! Víš, co bys tam dělala? Leda tak pásala kozy! A chodila furt za

flandákem! Víš, jak jsou ubohý?! Když si vzpomenu, jak jsem... Víš, jak...“ Babička se zalýká hořkými vzpomínkami, nejspíš na tom obávaném Slovensku cosi hrozného prožila.

Stála jsem se sklopenou hlavou a sledovala, jak z koblížku, který jsem nestačila odložit, kane na kobereček červená marmeláda. Ještě před dvěma dny jsem nevěděla, že nějakého otce mám. Náhle se odkudsi vynořil, ale byl mi po ukázání vzápětí odňat a nahrazen předělem nenávisti, nerváctví, objevila se nová slova, která se mi nikdo nenamáhal objasnit: Slovensko, flandák, vodvleče... Jakým právem *tihle lidé* přetáli naši cestu za krajinami z mých snů? To oni na nás poštvali esenbáky, nijak se tím netajili. Nechala jsem sebou trpně cloumat a klíčilo ve mně pohrdání a nenávist.

A tu se mi zpod čela poprvé ozval skřítek glosátor, s nímž jsem později navázala celoživotní dialog: *Jenže to se nesmí, nenávidět maminku a její rodiče, připomněl.*

Co cítím, to cítím, ať mě třeba utlučou, odsekla jsem.

Nemusí vědět, co cítíš, je to jen tvoje věc, poradil mi.

Na to jsem vděčně přikývla, a tak byl počat můj tichovodní život.

Ale ano, cítím dodnes, že takhle životní strategie není právě imponující. Jenže upřímný a otevřený může být silný, nezávislý, svobodný tvor nebo naopak odsouzenec na popravišti, který už nemá co ztratit. Byla jsem pětiletá holka, do omrzení cepovaná k poslušnosti a nacházela jsem se v obklíčení tří dospělých nerváčků, kteří se mnou nehráli poctivě. Zoufale totiž potřebovali, abych se přimkla na jejich stranu proti straně protivné. Všichni tihle manipulanti, počínaje rodiči a konče diktátory, používají tytéž metody. Lež, vypjaté emoce, sliby, výhrůžky, očerňování nepřítelů, psychologický nátlak.

Říkám *nerváčkům* alespoň v duchu: ráda bych poznala parchanty a ráda bych si s nimi hrála, určitě by to byla legrace pást kozy, a abyste věděli, zajímá mě, co se skrývá pod slovem flandák. Co kdybych jim prozradila, že ten muž–otec je hodný a laskavý, jak oni nedokážou?! Křičeli by na mě pak jistě všichni tři, ve vzduchu by zasvištěly důtky a ta ohavná scéna by se táhla celé odpoledne.

Tyhle dva dny byly prostě přelomové. Z poslušného přičmoudlého andílka se vyloupával zraňovaný holý tvor, krab poustevníček. Pátral spěšně po dně, hledal ulity, kamínky, tvrdý materiál, aby se obalil proti nepřítelům. Ne že bych se zpětně litovala. Když nahlédneme do surovostí života, jsme mu blíž.

Důtky visely navěšáčku za dveřmi spoluskabáty a zplihlým, jemně zatuchlým, nenošeným pánským županem. Snad každá rodina má někde takovou zapomenutou, neužívanou věc. Představovala jsem si, že župan je tajný pozorovatel dění v téhle rodině a myslí si o tom své. Při vypjatých scénách těch rozčilujících dní jsem po něm občas nenápadně koukla. Zobrazoval stav a náladu pokračujícím plihnutím a rezignací. Důtkami později milovaná babička občas pošvihávala za mými zády. Hrozně jsem se totiž loudala se snídání a ona spěchala do fabriky, musela být u nemilosrdných píchaček před šestou. Mučila jsem ji nerada, dodnes neumím rychle jíst. Nemohla mi navíc jídlo prostě sebrat, protože jsem byla hubená a podezíraná z hrozící tuberkulózy. Nikdy mě nakonec nešvihla, ale kdyby švihla, bylo by to snad lepší než to neurotické chvění kožených řemínků. Abych bránila stresem týrané drůbky, obrnila jsem se během jídla lhostejností a pohrdáním. Otrokářský nástroj byl prý kdysi pořízen na pejska, kterého chovali v Heimat a na něhož vzpomínali s usazeným dojetím. Proč si na milované zvíře

pořídili důtky, nedokázali vysvětlit. I když leccos napovídalo to věčné a rozčilující vyžadování poslušnosti.

Stojím tedy na pranýři uprostřed kuchyně a nikdo přes tu vzteklou mlhu v očích nevidí, že na kobereček stéká džem z nakousnutého koblížku. Vládne vibrující mlčení. Konečně si babička vzpomněla na trumfový argument.

„Nebo tě třeba i klepne.“

„Klepne...“ opakovala jsem užasle. „Kdo?“

„Ten tvuj povedenej tatínek. Jo, klepne. Sekyrkou. A budeme mít po holčičce.“

„Proč by to dělal?“

„Ježíšmajrá, to je s tebou domluva! Nejspíš aby ušetřil, no,“ přidává se matka, které se nervácká scéna sice zajídá, ale je přesvědčena o její užitečnosti. Jak jinak holku chránit? Ať ji chrání vlastní strach.

* * * * *

Mokrý mračna vystřídalo kousavé slunce. Zatím nestačilo nic ohřát, ale polilo svět okrem a ta teplá barva ohřívala duši. Teď by se mi líbilo potkat kamaráda a pozorovat s ním rozsvícenou ulici za záclonou poloprázdné kavárny. Vést lehkou konverzaci o knihách a filmech, neboť svět jistě zůstal téměř normální, poměrně bezpečný a leckde útulný. Žít pár hodin, jako by se skoro nic nestalo. Kamaráda jsem nepotkala. Potkala jsem Ji. Ulice stoupá do kopce, takže Zploditelka kráčí těžce, s hlavou skloněnou, jako soumar nesoucí těžký náklad. Nákladem jí je půl metraku zbytečného sádla, myslím si nehezky, ale hned tu představu

zaháním, nechci si ji přece ošklivit. Vykládá cosi jakési Kroutilce či Kozbašce. Ještě mě nezahlédla, mohla bych se obrátit nebo zajít do banky, do obchodu s obuví, do papírnictví... Už je ale pozdě. Jsem naším blížícím se střetem vlastně fascinována. Má se stát... Budu s ní mluvit rozumně, přesvědčuju se. Chápej mě, mami. Řeknu to slovo! Zaplavuje mě nesmělá naděje. Teď!

Pozdravila jsem ji pevným hlasem, ahoj, mami, a pokusila se o úsměv. Dobře, vyšel nejistě, ale snažila jsem se. Neboť co když po mém odchodu zalitovala, pochopila? Je to přece jen matka! Musela se kdysi těšit, až vyjdu na svět z jejího těla, musela v mládí milovat mého tátu, musela mě mít ráda, alespoň když jsem byla malá! Držela mě kdysi za útlá ramena a zpívala nade mnou a se mnou píseň o bloudícím Jeníčkovi. Naučila mě Růžovou krinolínu a zpívaly jsme spolu: častokrát jsem se tázala, když jsem kytici vázala, komu ji dám? A vzala mě v dávném dětství do kina na film Hotel Modrá hvězda. A párkrát do cukrárny. A živila mě. Vařívávala nedělní oběd, zatímco já jsem vyspávala sobotní hospodu. Trápila jsem ji, docela určitě. Neudělala jsem nic pro to, aby mě pochopila. Nesnažila jsem se ji pochopit. Ať mi dá sebemenší signál a vrhnu se jí obrazně či doslova kolem krku. Mami, je mi mizerně. Svět mě svírá pod krkem a boj, který vedu, je nad moje síly. Jsem tvoje dítě, vzpomínáš? Smiluj se nade mnou.

Matka si odplivuje a říká s procítěným odporem: *ty kurvo!*

Klenerka po jejím boku má oči rozšířené radostným úžasem. Tohle až povypráví Kozbašce!

Ten nekonečný duben! Chlad horší než v zimě. Zvykli jsme si chodit s Kamilem na pivo a grog k Bílému vlkovi. Tentokrát si

vyšlapuje v nových botkách, které jsem mu osobně pomáhala vybrat. Dost s tím otravoval, nechtěl jít k Baťovi sám. To není úkon z mého světa, sdělil mi téměř pyšně. V obuvnictví usedl na vikslajvantovou židli a skopl z nohou zprohýbané, flekaté, nikdy nečištěné, chatrné škrpály s děravou podrážkou, podobné chcíplým potkanům. Předvedl potrhané ponožky se zatvrdlou šlapkou, mokré fleky prozrazovaly, kde k nim prosakovaly louže. Nosila jsem mu od štítivých prodavaček boty, na které si ukázal, natahoval lesklé, voňavé výrobky obuvnického průmyslu na ohnusnělá chodidla. Pobouřené prodavačky vztekle pomrkávaly, mladší náznakově předváděla, že je jí na zvracení. Už mi bylo jasné, proč si tak vehementně vyžádal mou asistenci, měla jsem působit jako doporučující osoba ze světa čistých bot a oděvů, přišitých poutek a knoflíků, umytého krku. Kdybych tam nebyla a s jistým sebezapřením nepředstírala, že se nic neděje, boty by si zřejmě nekoupil, prodavačky by ho vyštvaly. Zneužil mě, ale mně to zas tolik nevadilo. V tomhle městě jsem už stejně odepšaná.

Klape po chodníku novými botkami a vyjmenovává:

„Rimbaud. Van Gogh. Ladislav Klíma. Ginsberg. Samí vosamělci! Kdo chce něco dokázat, musí počítat se samotou a kašlat na soud lidí!“

„Ty ale přece nejsi osamělej,“ upozorňuju ho, neboť vím, že chce něco dokázat, ale on se naštve:

„Jak to, že ne?“

„Máš přece mámu.“

„Jo tak...“ mávne rukou. „To se přece nepočítá. Máma je samozřejmost. Póď... Nezírej tak na mě! Co stojíš. Co je? Co koukáš? Jdem si trsnout, ne?“

Je totiž sobota a u Bílého vlka se slezla zlatá i železná mládež a rytmická skupina se střídá s muzik boxem. Ploužíme se po maličkém parketu a on mě přitom informuje:

„Poslyš, Miki tvrdí, že seš jeho holka. Jen jste se prej teď na pár dnů trhli, ale hned to dá do cajku, jen co bude mít čas. A teď, jak bydlíš u nás, tak je celej natěšenej, že jsi konečně svobodná kočka a že prej tě u nás navštíví. Potřebuju vědět, co tomu říkáš.“

„Formálně jsem jeho holka, pokud tomu chceš takhle říkat. Jenže když mi teď bylo dost mizerně, tak se na mě vykašlal, prostě mě přestal vyhledávat. Takže nevím. Asi má co dělat, aby vstřebal svoji ztroskotanost... Proč má být spojenej s dalším zoufalcem?! Docela ho chápu. Ale nejspíš bude taky trochu duševní paskřivec,“ vzpomněla jsem si na Alešovo hodnocení. Miki ví, kde a jak žiju. Nestojí o to, čelit mé prosbě o pomoc, proto teď nemá čas. Když je člověku nejhůř, psychopat ho rád dorazí.

„To jsem si myslel!“ zaradoval se Kamil. „Seš fakt rozumná a prima. Hele, že si ho už k tělu nepustíš?“

„Nic ti neslibuju.“

„No já bych ti radil, aby sis ho blízko nepouštěla. Nejvejš na dostřel.“

„Nech to na mně.“

Seš mi jasnej, dodávám v duchu a rozhoupávám se, protože spustili z desky jak z řetězu beatlesáckej rokenrol. Kamil se snaží, ale je už poněkud zgrogovanej, zapomíná na mě, trhá sebou a škube se do stran sólově, oči upřené na lesklé botky. Když se přece jen rozpomene a chytne mě za ruku, dlaně se nám k sobě lepí jako perníčky pomazané džemem. Ukazuje se, že polozaschlou krví.

„Pojď na záchod, já ti to umeju,“ prohlížím ránu na špinavé dlani. „Kdes k tomu přišel?“

„Ále, myl jsem doma sklenici a praskla mi v ruce. Nech to bejt!“ Vyrhl mi ruku z dlaní a poroučí: „Neblbni a tancuj!“

Krev kape na parket, železná mládež se baví a zlatá štítivě rozestupuje, aby si od cákanců neumazala střevice. Teda ty jsou ale nechutný! ulevuje si vymydlená dcera místního lékárníka. Krev rozčáknutá na piják, inkoust je za pěták, napadá mě verš z Reverdyho. Nesmím Kamila ponížít, zesměšnit ho nějakou scénou, odchodem z parketu. To mi radši všichni vlezte na záda, říkám si, ale přitom vím, že tohle je jejich svět a zábava, že jsme si spletli dveře a že Kamil patří spíš do nádražní hospody nebo k nočnímu ohni u řeky. A kam patřím já? To je nepatřičná otázka ve chvíli, kdy visím na saturně hvězdného rybáře, který se tiše směje. Kolem čiší prázdný prostor a zní jen ten jeho smích.

Musí být vzpoura proti *měšťáckému* domovu tak rmutná, plná bídy, hladu, zimy a chaosu? Jsou měšťáckými hodnotami světlo, teplo, útulné křeslo, vrnící kočka a pečená husa v troubě? Zatoužila jsem náhle po koupelně a vaně plné horké vody. Po vůni pečených buchet. Po čisté posteli a rozkvetlém velikonočním kaktusu. Panebože, jak ve své zbědovanosti toužím po takovém azylu! Já holka zpitomělá literárními vzpourami chlapů, o které se ale vždycky nakonec starala nějaká dobrá ženská duše, služka, máma, manželka, milenka, s čímž se ovšem moc nechlubili, neboť to je přece samozřejmost, to se nepočítá... A kdo se stará o mě? Kdo miluje mě a komu na mně záleží?

„Kam jdeš?!“ utrhuje se Kamil.

A já vidím, že jsem to popletla, a mířím jako navyklá kobylička domů, tam, kde spí Vašek a Josef, milovaní bráškové. Ani jsem se s nima nerozloučila! Chci do hnízda, kde je teplo, kde mám své knížky a čistou postel s lampičkou. Kde jsem ještě nedávno stávala za skleněnými dveřmi dětského pokoje třeba celou hodinu, bokem, aby nebyla spatřena ani moje silueta, a poslouchala, jak Josífek cvičí na piano. Bylo mu teprve jedenáct, za další tři roky získá druhou cenu v mezinárodní klavírní soutěži. Oba kluci se povedli po otci, mají dráždivé nervy, ale v podstatě jsou dobráci. Josef nesnese, aby do dětského pokoje v době jeho cvičení na piáno kdokoliv vstoupil. V takovém případě tříská pěstmi do kláves, přibouchne víko a vykřikuje divoce výčitky. Nevadilo mi postávat a poslouchat tajně za dveřmi, hudba v téhle rodině byla velkým darem, bráškově nadání a houževnatost mě dojímaly.

Vrátila jsem se k načepýřenému Kamilovi. Musím se vzpamatovat. Respektovat realitu. Jenže vnitřní hlas, můj milovaný, nemilosrdný skřítek už dlouho mlčí a chybí mi. Není čemu se posmívat, je tedy opravdu zle. *Můj rodný kraj. Chci v duši vtěsnat požitky turistů a dost. Vzpomínat hnusno. Dobře je snad, že k srdci mému nepřírost,* recituju Kamilovi Gellnera a on mě bere kolem ramen. Vzpomenou si na jeho ruce, udělá mi na kabátě flek! Proč si je proboha občas neumeje?

Druhý den na mě čekala před fabrikou babička. Vrhla se ke mně a já se na ni usmála. Třeba mi nese nějaké čisté oblečení, vždycky měla na paměti tyhle potřeby. Tři neděle už chodím v jedné sukni a svetru.

„Tak hele, Pavluš, přišla jsem ti stručně a jasně povědět, aby ses vrátila domů! Takhle to dál nejde. Prej žiješ u nějaké špindíry,

co má fůru dětí! Doma máš čisto, kluci se po tobě ptají. A vůbec, kdekdosi teď o naší rodině povídá! Pojd'. Jdeme!" Poroučí a tahá mi z ruky tašku.

„Babi, netahej mě. Ty víš, že tě mám ráda. Ale nesnesu se s tvou dcerou. Tak se s tím smiř.“

„Jaký nesnesu! Jakýpak nesnesu!“ Rozpaluje se. „Jednou je to máma a tím to končí!“

„Odkdy mámy nadávají svým panenským dcerám do kurev?!“ hučím jí do ucha, aby nás neslyšely kolem proudící fabričky.

„A co seš jinýho, když se taháš s vožralou a kriminálníkem?!“ vykřikla a kolemjdoucí ženské vděčně zaznamenaly úryvek z dramatu, který už si dotvoří, domyslí. Babičko, tys tomu dala!

* * * * *

Kráčím vedle maminky mého otce, která nám ovšem podobná není, má trochu vykulené, bledé oči, je tělnatá a malá. Sukně s vrstvami spodniček jí dosahuje jen do půlky kolen, zdobí ji šněrování, knoflíčky, nabírání, kraječky, sundává si z hlavy, s povzdechem, že je bars horúco, černý, šedobíle květovaný šátek. Na hlavě má stočený cop jako korunku, jako spícího hada. Had má sytě hnědou barvu se stříbrným krumplováním. Konečně se proberu z toho bděného snu a dokážu ji spontánně obejmout. Babičko, jsem tak ráda..., nedopovím a obě zaslžíme, jak jinak, je to jako ve filmu a vnitřní skřet otřesen tou povodní emoci se mi posmívá: *marné je toto pozdní bulení. Měla jsi přijet před rokem, dokud ještě žil.*

Vesnice se táhne do kopce, v tomhle kraji je rovinka vzácná, i pole, zahrady a horské louky šplhají vzhůru a jinde zase sestupují, je to kraj, který popohání srdce a učí pracovat s dechem. Domky hledí do ulice úzkými štíty, ale protahují se jako dlouhé štangle dozadu k navazujícím chlívkům podél dvorku s kadibudkou do zahrad se včelíny. Zahrady ústí do políček. Bují na nich bramborová nať, plazí se tykev a po tyčích šplhají fazole. Na plůtcích předzahrádek se suší vyprané běhouny domácí výroby z pestrých proužků. Do centrální ulice ústí nenápadné cesty vyšlapané mezi domky. Z jedné se vynořila drobná žena celá v černém, s vějíři vrásek rámuje šťastný úsměv. Jde zvolna k nám a hltá mě očima. Bere mou ruku do horkých malých dlaní a očima se dorozumívá s babičkou. Julča, je to Pavla, hej? Julie přikyvuje. A ženin hřejivý pohled mě zalévá do teplého vosku. To je teta Zuzka, vieš? Viem. Neboť mi naskočí obraz nočního obyváku s vídeňskou babičkou šedivou dlouhým bděním, podává mi dopis od jakési Zuzky o otcově třídenním umírání, vdechuju s námahou řídký vzduch v kleci s drátěným Švejkem, babiččina ruka se chvěje a z cizího písma jde strach...

Suneme se do nekonečného vrchu dál a výš a z domků a post-ranních cest vybíhají další ženy jako černí pavoučci, kteří čekali na kořist. Dotkla jsem se jejich sítě a ony se ke mně dychtivě sbíhají, objímají mě, líbají a znovu a znovu potvrzující mou podobu s otcem. Začínám chápat, že Jano byl oblíben, ba dokonce milován. Náš průvod sílí, roste, ženy podobné plačkám z filmu Řek Zorba švitoří měkkým východoslovenským nářečím, téměř jim nerozumím, ale obalují mě důvěrnou mateřskou něhou jako tekutým medem, bzučí, jejich řeč zpívá v neobvyklých melodiích,

berou mě za ruce a dělají mi doteky suchých teplých prstů na čele křížky, tu se k nim pokaždé sehnu, aby na mě dosáhly, neboť jsou maličké, udřené, umenšené předčasným stářím. Na samém vrchu nad vesnicí je cintorín, cíl našeho průvodu. Ženy mě dovedly k hrobu bez náhrobní desky, jen s křížem stlučeným ze dvou kůlů.

„Jano, Pavlínka ti přišla,“ řekla tomu kříži měkce babička.

Kopeček rudé hlíny zavalený květinami. Rostou na něm natěsno a v půvabném chaosu a v mezerách mezi nimi se ve vázách čepejí další kytky, natrhané na zahrádkách. Ženy diskrétně poodstoupily a nasvítily působivý obraz měkkým světlem zjihlých pohledů. Kolem se dmou vysoké kopce porostlé polodivokými lesy, vydechují páru a kyslík, z domků pod námi poštekává pes a kejhají husy. Co teď? Vlastně jsem si nikdy nepředstavovala, že zbytky otcova těla doslova hnijí v hrobě. Ukládání lidských těl do země je barbarství, rozklad biologické matérie je přece neestetický, nechutný, v rakvi navíc pomalý. Snažila jsem se nepředstavovat si, jak pouhé dva metry pod mýma nohama ten kdysi pěkný mužský vypadá. Stálo mě to dost sil. Jeho práchnivějící mrtvola neměla nic společného s tím vším, co jsem díky němu prožila, procítila, byla výsměchem mým snům o něm, otcovníku, který jsem pro něj psala. Otec je v mé hlavě, přetvářený po celý ten čas hladovou potřebou spříznění, je pod mým čelem živý, mladý a vysněný, a je především zapsán v každé buňce mého těla, pane Dawkinsi, což je skvělá strategie těch, kteří se zreplikovali a předali tak sám základ sebe sama neznámé budoucnosti, neznámým potomkům. Laškují s věčností. Zanechali stopu. Jsem jeho stopa, usmívám se uvnitř a doufám,

že navenek mě naopak zdobí žádoucí smutek. Nabírám do hrsti hlínu z hrobu, tedy nikoliv z piety, ale z upřímného zájmu o její šarlatovou barvu. Ženy si jistě představují, že s otcem v duchu hovořím. Je to jinak, nemusím si konstruovat nějaký dialog s mrtvým, je totiž velmi živý, neboť je zpola mnou. Mýma očima hltá lesnaté vrchy a let sokola, vdechuje mým chřípím voňavé povětří důvěrně známé krajiny, je přítomen v každé živé buňce mého těla, pane Dawkinsi, a cítím to víc, líp a silněji právě proto, že jsem ho neznala, že jsme neprožívali vztah zmítaný neporozuměním, nesplněnými nároky, poníženy trivialitou všedních dní, což je v rodině běžný model, a je málo pravděpodobné, že by nás minul, domýšlela jsem nekompromisně a skřítek skeptik jásal a klepal mi na rameno.

Otočila jsem se po svém doprovodu, některé z žen pohybovaly v modlitbě rty. Na rozdíl ode mě vědí, co se má u hrobu dělat. Pomodlit se za věčnou duši zemřelého. Nemučí se přemýšlováním, pochybnostmi, nepředstavují si nutkavě zakázané obrazy rozkladu, nehoří v nich doutnák vzpoury. Měla bych jim závidět? Asi ano. Kolektivní rituály jsou už na první pohled útěšné a sjednocující, pokora ztišuje kvasící ego. Víra v Boha umenšuje pocit osamělosti, vede ke smíření... Jenže já nemůžu, nechci, je pro mě už dávno pozdě odevzdat se, pokořit, věřit... Jsem od dětství bytostný pozorovatel a bytostný pochybovač. Pochyby a nedůvěra mi vyztužily zranitelnou psychiku pevnou kostrou, vím, co pro mě znamená spojení s realitou, ověřitelnou skutečností, byť všední a bolavou. Víra v cokoliv je mi odepřena, ale nijak tím netrpím. Ostatně pokud Bůh existuje, je prý nanejvýš milosrdný, jak tvrdí křesťané, připomínám si s dávkou

ironie. To, jak lidi zpackaně stvořil a pak tejal, trestal, posmíval se jim a zabíjel je bez výběru, prostě jako hmyz ohněm, vodou, epidemiemi, vzájemným vyvražďováním, by spíš svědčilo o jeho krutosti a cynismu, ale budiž, víra má plno křečovitých tvrzení, která si odporují, náboženství je plné do očí bijících mystifikací, klamů a manipulací. Ale s tím božím milosrdenstvím, zpovědí, po níž následuje odpuštění, je nakonec vše dobře ošetřeno.

Kručí mi v břiše a klíží se mi oči. Jedla bych, sedla bych si, lehla bych, spala bych. Strkám si krabičku s hlínou do kabelky a odcházím od hrobu obklopena černými hospodyněmi.

Obsazeno

(románová trilogie, 2. díl)

nominace

na cenu Josefa Škvoreckého

190 stran, pevná vazba, přebal
První vydání MozArt publishing
s. r. o. 2007, Praha; druhé
vydání Nakladatelství KLIKA
2011 Praha

VLADIMÍR JUST: Jde o dílo vtipné, plné hořce skeptického, sarkastického humoru a společenské satiry, psané živou, lehkou, v dialozích reálně odpozorovanou, v autorských

popisech a reflexích naopak metaforickou češtinou. „Obsazeno“ se u Noskové nevztahuje pouze na srpnovou okupaci, ale především na básnický topos Prahy: *obsazeno* bylo pro mladou, ambiciózní „literátku z maloměsta“ Pavlu ve vytoužené metropoli básníků všude – v redakcích, bytech, v možnostech neponižujícího zaměstnání i ve společenských a intimních vztazích. Věra Nosková jako jedna z mála kriticky reflektuje umělecky dosud takřka netknutou zkušenost počátků tzv. normalizace v oficiální kultuře, onen nečekaný a šokující nástup nové, konjunkturální a nebývale cynické a bezskrupulózní literární generace. I nadále je její mysl korigována vnitřním hlasem skeptického skřítky, což vytváří v románu vítaný prostor pro vnitřní monolog a ironický komentář.

Objednat

„Abyste věděly, dámy,“ oslovil vrchní číšník Vaňous svěřený kolektiv ironickým tónem, zarazil se a zvažoval, jestli jsme hodny jeho vzpomínek... Jasně, že jsme nebyly, ale jiné posluchače těžko najde.

Vyjímaly jsme těžké, zmatnělé lžice, vidličky, nože, kávové lžičky, kleštičky na cukr a lopatky na dorty z modrého sametu a vracely je do kazet zrcadlově vyleštěné. Viděly jsme ten stříbrný poklad ze zlatých časů poprvé a naposled. Dalších pár let bude ve tmě masívních příborníků oxidovat, než ho vycídí jiná parta.

„Tak abyste věděly, v tomhle luxusním interiéru dělám pomalu už čtyřicet let,“ rozhodl se pokračovat šéf. „Jó, sem chodilo panstvo! Tomu sme mohli dát do rukou i tyhle stříbrný příbory. Ale pro ty naše strážníky, který takovej přepych viděli leda na zámku při nějakým tom jejich odborářským vejletu... Ty by nám to stříbro jedině rozkradli. Tak je to. Ale nikde to nevykládejte. Znáte přece příkaz doby, a sice že si musíme považovat nejen dělnýho lidu, ale potažmo i kulturně negramotnejch a křupanů všeho druhu. Vopravdu mě necitujte, už kvůli sobě ne,“ koulel na nás varovně očnima bulvama milovník první republiky a zároveň se v sobě podívoval: komu to tu vlastně vykládám? Kdybych radši držel hubu! Ale nemohl si pomoci, musel nad stříbrem, dotýkaným kdysi lepšími lidmi a časy, nahlas vzpomínat. „Jo to byla noblesa! Róby dělala Podolská, gentlemani šili zase u Knížete... Totiž. Před válkou sem chodili podnikatelé, bankéři, poslanci, oficiři, no a samozřejmě kurtizány. Jenže ty holky se nějak nesly! Vypadaly jako pravé dámy.“ Pohlédl soucitně na náš pracovní kolektiv a po krátkém zaváhání s pohledem stranou dodal: „Ty nešly za kalhotky. A uměly se bavit na úrovni.“

Klára zrudla rozhořčením a mrskla nůž na noviny. Zaháčkovala do šéfových vrásek nenávislný, modrozelený pohled, jenže na starého číšníka si nepřišla. V téhle branži patří k běžným figlům brilantně kamuflovaná ignorace, výběrové vidění. Prohlížel si právě s velkým zájmem cukřenku, přejížděl staré stříbro flanelem a v duchu se pohrdlivě křenil.

„Jojo,“ vzdychal a zakoukal se do nikam, nostalgie z něj táhla jako vzácněj alkohol. „Tady se pořádaly večírky, bankety, šampaňo teklo proudem a mlsala se jídla, která dneska nedostanete ani v nejlepším restaurantu. Krevety, holoubata, sluky, ústřice a pilo se portské a francouzskéj koňak a k lososím řízkům na limetkách moselská vína. Děvčata pak předváděla na stole uměleckej striptýz... Jednou jsem po takový celonoční šichtě usnul támhle v přístěnku. A jak sem měl hlavu zvrácenou dozadu a pusou votevřenou, tak mi jeden oficír nachcal do huby. Ale mě to nevadilo,“ mávnul starý číšník s úsměvem rukou se zvětšenými klouby a blýskl zlatým prstenem s černým oválkem. „Vyzískal sem za tu noc na deset tisíc! A to byly tenkrát nějaký prachy.“ Tvář mu prohrála ozvěna tehdejší blaženosti.

Klárka se křivohubě usmála a mrkla na Marušku, která se uchichtla do hrsti. To jsou věci! A takovej se bude nad nima vyvyšovat? Se zavilým úsměvem cídila nůž, až se z růžové vaty prášilo, představovala si tu scénku s otevřenou pusou. Vaňous v sobě zaúpěl: že jsem rači nedržel hubu!

Ty jdi sem a ty jdi tam, počkejte až zavolám – od šéfa pokyny jako v říkačce o polámaném mravenečkovi. Promlouvá k nám pateticky, to aby nás naladil na hrdost k profesi, k níž máme vztah

nápadně lhostejný. Zdůrazňuje svá doporučení a napomenutí živýma, výmluvnýma rukama s roztaženými prsty. Jako by měl mezi nimi neviditelné plovací blány.

Stojím málem v pozoru ve vyrovnané řadě mladých servírek, nebo spíš jídlonošek? Vstala jsem už o šesté, pořád jsem ještě ztěžklá medem polospánku. Na černých šatech nám svítí sněhové zástěrky do pasu, lemované nabranou kraječkou, z krajky máme ve vlasech čelenku jištěnou sponkami. Mezi zády a zadkem nás přetíná bílá mašle. V osm propukne snídaně, do té doby musíme prostřít pro dvě stovky strážníků. Hrabeme kopytem, chceme se před šichtou ještě trochu najíst. Vaňous huhňá, koulí bulvama, načež mhouří oči do nevidoucí čárky zježené řasami. Velké uši s dlouhými lalůčky se snaží vykompenzovat malou hlavu. Hledíme bez nadšení na to představení, kabaretní skeč, scénu z grotesky, jestlipak šéf ví, že gestikulací kopíruje Vlastu Buriana? Na humor ovšem vyladěný není. Trochu nás ten pohrdač soudružskou dobou, proletářskými poměry ale i naším pracovním kolektivem mučinkuje, sekýruje nás jako všichni nadřízení, musí si svou moc nad námi vychutnat.

Potřebuje se také malinko mstít a nikoho jiného při ruce nemá, neboť mu v duši rajtuje na vychrtlé kobyle Nespokojenost. Je to tady otrava, připomíná si čas od času a stěžuje si na ubohé poměry opakovaně i nám, neboť se stále nemůže vyrovnat s tím, že peněženky v kdysi štědrém Imperiálu nevidět, všechno je zaplacené předem a na jiném místě, dokonce v jiné zemi! Přece číšník, muž redukovanej na slouhu, který druhým věčně *petinruje*, bývá za to odškodněn drobnými, které se slévají do významného finančního toku! Vždyť taky zkušené pražské

servírky obcházejí rekreační Dům ROH obloukem, což se ovšem hodí nám, holkám z venkova.

Zabíráme lačně na pastvu chudičké teritorium, máme totiž mohutnou motivaci.

Krmení cizozemců je spojené s ubytováním.

* * * * *

Kolem čtvrté se ploužíme po parketách jako mátohy. Stůl opilých vyřvává *nepudem, nepudem, až to pivo vypijeme...* chraplavý zpěv nám zatlouká hřebíčky do lebek. Mějte soucit s urvanými služebníky... Ale oni se rozjeli, pro ně jsme jen stíny. Užívají si nočního života, nic už si neobjednávají, jen dřepí, řvou, blábolí.

Jsem vyběhaná a schvácená jako liška po honu. Krásnému starci zmrtněl zrak a myslí na svou artrózu. Míša pobledla a tlačí si pěstičkama na zavřené oči. Jen Králová je dokonale vzhůru, ples proseděla nad fakturami a kafičky ve svém kamrlíku, sálá teď žárem Harpagonů, počítá tržbu. Má v ní své peníze, přitáhla si jako vždycky bednu šampaňského a bednu destilátů koupených v samošce a teď je v napětí, jestli jí to dost vyneslo.

Čekáme, máme své příkazy. Nesmíme odnášet popelníky nebo dávat židle na stoly, dokud naprosto všichni plesouni neopustí křídlo paláce. Konečně odcházejí poslední róby, berou si se stolů zbylé primulky, pozornost pořadatele. Nasednou do taxíků, přeřfrčí kus spícího města, vymydlí ze sebe nejhorší únavu pod sprchou, do růžova se vyhajají v čistých postelích svého domova.

Mlčky uklízíme prázdné lahve a sklenky. Stahujeme pocintané ubrusy, čistíme popelníky. Lýtka jsou bolavé džbánky.

Velkoměstská ulice o čtvrté ráno. Mrzutá a smutná jak nemocnej pes. Trčím na refýži, vyplňuje mě huspenina vyčerpání. Za zády mám černý masív Stromovky, parku, v němž jsem ještě nebyla, neboť na takovou nadstavbu a prostinkou radost nemám čas a pomyšlení. Kolem se do dálek rozpíná vysněná noční Praha protkávaná světly signálních barev, pořád ji miluju, i když nešťastnou láskou. Kdybych na to měla sílu, vzbudila bych skřítku glosátora, aby mi pomohl vysmát se jistým starým snům.

Vnucuju si představu že jsem socha, abych tělu vzala sebecit. Sem tam u mě přibrzdí taxík, ale já jen vrtím hlavou. Tuhle noc jsem utržila na spropitném jen padesát dva korun, nevalnou mzdu dostanu až příští měsíc. Jsem urvaná jako starý Magdón, co šel od Ostravy domů, i když ten měl zřejmě alespoň na to, aby se v bartovské harendě stavil. Sice z ní s rozbitou lebkou vyletěl ven, ale bůhví, co tam tropil, mně by se to určitě nestalo. Dřímám ve stoje jako kůň, polosen mě přemístil do školní lavice. Vyznávám Gellnera a Šrámka, ohrnuju nos nad Bezručem a Jilemnickým. To byly starosti!

Z dálky hrkotá noční tramvaj, letí ke mně jako světelný anděl.

Vežu si tmavě růžovou pomačkanou primulku, budu mít v kočkobytě něco svého, živého.

Jenže jsem ji v tramvaji zapomněla. Taky dobře. Do háje s kytkou, hlavně ještě vydržet zítřejší ples.

Masivní brady a prasečí očka, hrubě uhnětené *hliněné* tváře, tučné, nakrabacené, vyholené zátylky, supí profily. Ženy s vytrčenými nadry a okázalými lesklými *plesovkami*. Třpyt, masivní zlato, jantar, tuzexové látky a růžové bochánky na zádech pod krkem,

sexbomby okresního kalibru. Sebevědomá, okázalá nebo zas familiární poroučivost. Prsiska poskakují jako zvířata v kleci, zátylky se chvějí. Drsný žargon s rusismy. Davaj. Stakan. Maladěc!

Jsou tu *naši*. Alenka tím výrazem myslela kolegy z ministerstva vnitra, já truhlík si představovala, že jí přijedou rodiče! Jej *naši* jsou bachaři, vyšetřovatelé, estébáci, fízlové, špioni, krysy z komoušského ministerstva sledování, manipulací a strachu. Vypadají přesně tak, jak mají vypadat, žádný režisér by výstižnějšími typy film o nich lépe neobsadil. Objednávají si savětskoje šampaňskoje a samozřejmě vodku, ožírají se mnohem důkladněji a rychleji než jiní plesouni.

K půlnoci obličej zbrunátněly, přemíra pití kdekoho zmohla i přes ruský trénink. Někteří chlapi si sundali saka a vyhrnuli rukávy jako při výslechu *protistátního živla*. Služebná kapela spustila Moskevské večery a celý sál začal nostalgicky vyřvávat oblíbenou píseň – někdo česky, jiný rusky. Směr byl udán. Ale až s Kaťušou propuklo to pravé nadšení. Gorily se rozběhly na parket, sklouzly se na lakaperkách, přičaply a investovaly neurvalou sílu do kozáčka. Pár se jich se smíchem svalilo. Vychadíla-a na bereg Kaťuša, na vysókyj, na bereg krutój, řve celý sjezdový sál. Není to pouhá písnička. Kaťuša je už dávno prapor, demonstrace síly, cynické přiznání k výhodné kolaboraci.

Trčím mezi opuštěnými stoly s ubrouskem přes ruku, osvícená šokem. Tohle jsou největší držitelé moci. Sebevědomá a vyžraná smečka. Všemocný pól. Stovky králů Ubu.

Drží se v dlouhých řadách za pas či boky a kolektivně poskakují jako dlouhý, sem tam přetržený had, v úsečném rytmu východoněmeckého tance. Letkis se před pár lety

u normální populace neujal, ale teď vidím, že je to tanec šitý na míru těmhle týpkům. Rytmus úsečný jako porcování sekyrkou je rozjařuje k nepřičetnosti, chechtají se, snožmo poskakují, chlap s ksichem kata padá a strhává róbu s velkým výstřihem na parkety, zvedají se zrudlí smíchem a zážitkem poválení, ženská zastrkuje vylezlá ňadra zpět do výstřihu, pár chlapů v tom hadovi mává flaškou vodky. Je jich mnoho, možná tři stovky hlav, pořvávají, chechtají se, královsky se baví, krajska ve svých smyčkách vyplňuje parket.

Přestáváme obsluhovat, jen civíme.

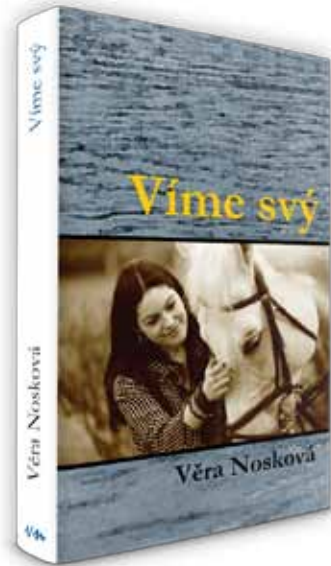
Razcvitali jabloni i grůši, spustí znovu kapela a na parketu propuká znovu divoká radost, chlapi buvolích figur mrskají nohama, ti, co jdou do dřepu, po chvílce padají na zadek, smích, řev, všechno je tu naše a pro nás. Kaťuša je opojná, *kluci*, co byli na školení v Sovětech, ji mají zažitou z divokých večírků s molodci z KGB.

Také jsme tuhle původně nevinnou lidovou píseň měli v repertoáru, spolu s Krvavými řekama a dumkou o Dněpru, kterej hučí a sténá, jak jinak, když teče v Rusku. Ano, i já jsem bývala s tím svým rudým šátečkem elektronem jádra Velké myšlenky, dirigována pedofilem se slibnou budoucností. Obsluhuju gorily jako ve snách. Fascinovaně roznáším stakany vodky a přitom sedím duchem v aranžovně a pálím s Mikim v rozžhaveném bubínku plakáty s masovými vrahy, syfilitiky a alkoholiky, posmíváme se chladným vrahům, nepřátelům inteligence, lidské integrity a svobody, sami neškodní a naivní, bezvýznamní, bezmocní... Realita mě opět převálcovala. Kdy už konečně přijmu fakt, že absurdita je její základní vlastností?

Jak s tím zážitkem naložím? ptám se bezradně, když vyhlížím před parkem Juldy Fuldy svého nočního světelného anděla.

Ranní sen mi ples goril zlomyslně přehraje. Na parketu vyhazuje při kozáčku nohama i noblesní Joska, vykrúká se mladičká Zploditelka ve svazácké košili a dědeček, komunista-blbec se vtírá do Kaťuši se svým jódlováním. Všichni teď můžeme nahoru! volá Joska. Copak to nevidíš? Vedle mě stojí chlapecký Rimbaud, je menší než já, v jemné tváři úsměšek.

* * * * *

Víme svý

(románová trilogie, 3. díl),

256 stran, pevná vazba, přebal
Nakladatelství Věra Nosková,
2008 Praha

Co by se asi tak muselo stát, abych v takové krajině nebyla šťastná? pokládá si Pavla řečnickou otázku, když se po fiasku v Praze vrací do Jižních Čech. Hrdinka románů Bereme, co je a Obsazeno se poprvé dostane k zajímavé a na první pohled respektované práci,

ovšem z rukou těch, kterými vždy pohrdala. Hraničov a blízký Liňov se už vzpamatovaly ze záboru země cizími vojsky, žijí střežením hranic a také špehováním téměř všech všemi. Zatímco nadřízení z místního národního výboru chtějí, aby jim Pavla šla na ruku, ona kličkuje a mate chlebedárce svým tichovodním stylem. Doufá, že si nezadá, že si zachová hrdost, integritu. Krajina lesů a rybníků kolem příhraničního malebného, ale zanedbaného městečka s posádkou Pohraniční stráže devastující bývalý klášter, montérkoví chlapíci, kteří po šichtě zaplní hospodu U mrtváka, nechutné pomluvy, zlomyslnost okolí kontrastují s hrdinčinou dychtivostí po nepřikrčeném životě a spontánní lásce. Pavla je vystavena požadavkům i pokušení být už konečně normální, směnit svou nepřizpůsobivost za slušnou práci a bydlení.

Objednat

V liňovských zahrádkách zrajou jahody, čáp klape zobákem jak venkovský strejda dřeváky. *Jdu, musím, lačné dítě cest*, básničkuju si, nazouvám si pohodlné tenisky a vydávám se na pětikilometrovou cestu známou krajinou. Měkké dlouhé rozpité stíny šrafují cestu, krávy leží v louce jako balvany a voní sytě mlíkem, káně visí na nebeském provázku. V blankytu poletují jiříčky, kdesi jemně rachotí cvrček. Roztopená plotna letního dne vychládá, pokosená tráva vypouští za křiku vůni svou brčálovou duši. Nesu si pod čelem sklenku s vínem, dolitým přes míru.

Putyka U mrtváka je přeplněná žíznivejma. Ventiláčka udřeně klape zčernalými lištami, hospoda je otevřená dokořán, aby mohli pivaři, co se už nevejdou a stojí a posedávají na chodníku, pohodlně nabírat u výčepu pitivo. Dovnitř se prodírá luft venkovské noci, ven líně plují pláty dýmu. Z hospodského šumu se náhle zvedne mohutné *inualéééé* křičené rudými tvářemi, tři mužští si na to dokonce musejí stoupnout, drží se kolem ramen a pohupují se v opileckém bratrství. Náznak zpěvu jen matně prosvítá tím známým tuřím řevem, v prackách jim pableskují smaragdy pepmintky.

Vyřvávají sprostárny, ale co bych si to brala osobně, někteří chlapi jsou prostě prasata, nejspíš z nejistoty před tím naším suverénním, posměšným, pragmatickým, lákavým, ale často nedostupným ženským elementem. Jsme potenciální dárkyně nejružnějších lahod, ale *dovolujeme si vybírat*, koho obdarovat a koho nikoli, a to je pro některé chlapíčky hluboká frustrace. Také proto nás někteří z nich ponižují, další dokonce znásilňují, nebo po tom alespoň touží, a moc se jim líbí představa, jak nás plácají na holou. Chápu je a trochu i lituju, ale se všemi savčími i ptačími

samičkami sdílím mínění, že si nás sameček musí zasloužit. Jsme zamčenými dvířky k plnohodnotné slasti a také tajemnými vrátky k náznaku nesmrtelnosti, jen přes nás se mohou replikovat. Jen ať chlap vymýšlí, nadouvá hrud', vypne se k výkonům. Vždyť z toho jejich prestižního tanečku nakonec získává kultura, těží z něj civilizace.

I když zrovinka v případě tamtěch tří... Vrtím v údivu hlavou a zírám na řvouny přes otevřené okno. Jsou zjevně šťastní, narostli a napřímili se v té furiantské euforii.

Chlapi a pár holek, co hučí jako včelí roj na chodníku, jsou na první pohled pouzí vandráci a vzácní turisté, protože kdo by s nadšením jezdil do kraje, kde je každou chvíli perlustrován pohraničníky, do kraje omotaného ostnatým drátem? Štamgasti mají U mrtváka samozřejmě přednost a domovské právo, vždyť co už sem donesli výplat! Navíc si putyku zabrali hned odpoledne, po šichtě v lese a na statku. S letňákama se nebaví, přesto to jejich nařvaná ejchuchu je tak trochu určeno pro cizácké uši – náznak teritoriálního záboru.

Vandrák se stylovým tečkovaným šátečkem na býcím krku se prodral k výčepu, přinesl dva mokré studené půllitry a jeden mi podal. Udělala jsem na něj vděčné oči, křísli jsme o sebe těžkým sklem. Dívám se přes sklenici jako přes barevné sklíčko na ty pivní výjevy, nadechnu hořkou vůni. První hlt nejvíc blaží. Do vrnících útroh spouštím zlatou šňůrku, kudy teče, tudy chladí a pozlacuje trubky.

Druhé pivo si už dávám uvnitř s Liňovany. Projevují mi teatrální, posměšnou ouctu, docela chápu, že jinak nemůžou, a zůstávám v klidu. Vychrtlý Pepa vtahuje při nasávání z pomačkané letky

našedlé tváře s hlubokým rýhováním, liňovský agronom, chlap kolem padesátky, si nutkavě přihlazuje vlnité, husté vlasy, které mu snižují čelo. Tam, kde mají jiní pod očima propadlé kroužky, má rostlinář tmavé hrboly jako nějaký exotický ještěr. Nevyrostlý mladíček s drobnou, ostrou a uhrovitou tváří si každou chvíli opovržlivě uplivuje. Franta, co mi rozmlátil dárky od Otíka a vysnil si a kdekomu vyprávěl cosi o našem propojení na kuchyňském stole, vztekle klopi oči. Výslech zahajuje Pepa:

„Tak jak? Jak se vám tu líbí? Teda jako u nás, v Liňově.“ Agronom ho s pomrkáváním napomíná:

„To je teda votázka! Jak se může líbit slečince z Prahy mezi kravincema, žejo, slečno.“ Výrostek si uplivuje:

„Z Prahy, jo, vole! V Praze, tam je blaze, vole.“

Odkrývám maličko ledví a vykládám jim, že jsem vlastně ze Strakonice.

„V Praze jsem se zkoušela uchytit, ale nějak mi to nevyšlo. Pak jsem byla necelej rok v Budějčích, tam jsem sice místo sehnala, ale horší to bylo s bydlením.“

Chlapi se ksichtí zaraženě, hledí znuděně stranou. Přesto ještě zdvořile odpovídám na původní dotaz:

„V Liňově se mi líbí hlavně lesy a vůbec krajina.“ Pepa nevěřícně hlesne:

„Takže lesy, jo?“ Mladík si demonstrativně odplivne.

Jsem z té hádanky, jak se jim trošku zalíbit, tumpachová. No ale mohla jsem si všimnout, že nad lesy a nějakou krajinou se místní nerozplývají, za ty tři měsíce jsem při svém toulání po okolí Liňova nepotkala člověka. Výrostek vyvrací oči, došly mu sliny. Čuchání ke kytičkám a dojímáním nad zpěvem ptáčků si můžou dovolit leda

nemakačenkové z města, *kerý se nad venkovskejma s tím svým pitomým nadšením jedinež vytaňou*. Řeč klopýtá, je hořká a skrytě nepřátelská. Ještě to ale nevzdávám.

„Vy hodně čtete, žejo?“ vytahuje na mě další nepravost agronom.

„Co by nečetla,“ zastává se mě s potutelným úsměvem Pepa. „Dyk je mladá, ne, vy volové, žejo, slečno. A jenom v tý knihovně co maj knížek...“ Výrostek vyprskl, zakokrhál se zvrácenou hlavou a zařval:

„V knihovně! To fakt jo, volové.“ Agronom se pochechtává, hrboly mu tmavnou, oči nevidět:

„Hele, a eslipak víte, jak se dá nejlíp číst?“ Výrostek neví, a tak otráveně zvrací oči ke stropu. Pepa krčí nad pitomou otázkou rameny, Franta se v očekávání fóru nejistě uculuje.

„No přece na dece!“ Kluk zařve *gagaga* a pak nasadí *hý-á hý-á húúú*, musí až bušit do stolu, *ty si vůl, ty krávo*, volá schválně k ostatním štamgastům a ti na nás koukají s odtažitým zájmem jako na divadlo. Franta už oči neklopí, vítězně se směje, houpe se přitom na židli a drží se pro sichr špičkama prstů za okraj stolu, Pepa nevěřicně vrtí hlavou, zavile se pochechtává, zakrývá si dlaní pusy s několika zčernalými pahýly. Upřesnění, že ta deka ale *musí bejt s medvídkama*, zvedne hladinu řevu o příčku výš. Koukají se přitom pouze na sebe nebo stranou, jako bych tu s nimi neseděla. Jen Franta mě náhle a rychle švihne nenávistným pohledem. Pivaři od vedlejších stolů se významně uculují, trousí uštěpačné postřehy, mrkají na sebe. Člověk s břichem položeným na stehnech a s visícím fialovým pyskem v polopatickém gestu ukazuje to *čtení*.

Tvářím se neutrálně, ale oni vědí, že s tím vším nějak souvisím, že jsem v knihovně pečená vařená, takže věc je celkem jasná. Sousedé, s nimiž jsem si chtěla snaživě pohovořit o polních pracech, mě ve svých představách pováleli na dece s medvídky a vztekle, nenávistně znásilnili, je jim totiž *jasný*, že jsem stejná děvka jako ta druhá *vod kultury*, ale dáme jen lepším pánům a ne chlapům, co musej *makat těmadle rukama*. Přesně tohle si myslí a mně konečně dochází, co se jim mele v šiřatých palicích, takže je mi už jasné, že naše *sousedské sblížení* nemá šanci.

Jestli já nejsem trošičku natvrdlá! Normální holka se zdravými instinkty by do téhle pasti vůbec nevlezla.

Ve dveřích překáží ošátkovaný vandrák, rozhlíží se po lokále, hledá mě v závojích dýmu. Nechal poodlínout křepeličku a teď mu došla ztráta jistých šancí. Má kulatou hlavu s bledými kudrnami, v zarudlé tváři šedé oči, vyzařuje sílu a zdraví. Severskej typ. Mávnu na něj a k místním houknu, že tu mám kamaráda. Ještě po mně plivnou tím pitomým, ale pravdivým *kamarád taky rád*.

„Nepudem se projít?“ ptá se neznámý a šoupne dychtivě keckou.

„To já nemůžu. Já někoho mám, víš?“

„Kde?“ rozhlíží se vtipně. „Hele, já taky nejsem zrovna volnej. Dokonce sem se nedávno voženil,“ říká klidně vazoun. „No ale přesto bych tě... No chtěl bych se s tebou projít. Co je na tom, prosim tebe, špatnýho? Póóóď, dem,“ tahá mě za ruku, ale já mu ji vyškubla a rozběhla jsem se přes náměstí ke hradu.

Klesám na židli ve své kanceláři, hledím na telefon. Co kdybych někomu zavolala? Sedím v modré tmě dlouho, strnule naslouchám

kopytům pádících představ. Zvedám sluchátko, tůta, v tom tichu kolem vyvolává představu dálky. Jsou ještě jiné kraje, města, lidi...

Přepadla mě únava z chlapů podobná nenávisti.

* * * * *

Všechny problémy, rozjeté akce, napjaté vztahy, podezření a závist se přes noc nepohnuly ani o píd' a druhý den se v té své frontě přetlačují, strkají, čekají na mé reakce, rozhodnutí a drobné činy. Jenže to se svět sakra přepočítal, neboť já je už někdo jiný. Já je zasněné, vláčné, vznícené a pinožení se děje hluboko pod jeho křídly. Jdu po dlažbě kolem několika ubohých výloh městečka, přitom vlastně kroužím nad krajem, kolem uší šum povětří krájeného ostřím letek.

Zkušená Bohuna mi zpříma koukla do tváře:

„Ale, ale! Že my sme se nám zamilovali!“

Zahanbeně a zároveň potěšeně se křením, jako dítě přistižené při mlsání, obracím oči v sloup, jako že je vedle, jenže zároveň váhavě přikyvuju, takže mé pomatení lze pohodlně sledovat jako podroušeného na filmovém plátně v detailním záběru.

„Nojo! Vokaž?“ Natáčí si mě ke světlu, držím jako jeliman. „Už to tak holt bude! Však říkaly. Ženský z Liňova. To snad chápeš, že tě z vočí nespustí – že byl včera večír u tebe. Ten architekt. Nebo student? Nebo je to muzikant? Či co von to vlastně je. No tak to ti teda, holka zlatá, přeju. Taky sem bejvala mladá, nemysli.“ Takže tohle mám za sebou. Obávala jsem se vulgárních narážek a ordinérních dotazů, ale sexistka má zřejmě cit pro situaci a nasadila jen bodrý tón. Co má taky, *holka zlatá*, povídat? Totiž – neštěstí,

trápení, smutky a průšvihy jsou přepestré a vzrušující. Lze je rozebírat, soucítit se smolaři, hledat chyby nešťastníků, radit jim a tajně se radovat, že jiní jsou na tom hůř. Zatímco štěstí a euforie mají jednoduchý rejstřík, jsou soběstačné, chlubitivé, někdy až otravné. „Jo, sháněla tě tu Soňa. No kerá, kerá. Takový šklebidlo ze zemědělkyně. Chtěj s děckama říkat básničky, tak prej esli bys jim s tím nepomohla.“

„Jasně že jo! No to je skvělý! A já si netroufla, nemohla jsem se rozhoupat... Založíme divadlo poezie a můžeme s ním třeba...“ startuju okamžitě.

„No že by až tak... Divadlo, jo? Teda já nevím, holka. Proč ty kriply tady eště dráždit s nějakou poezií?! Už takle to máš... No ale jak myslíš. Koukám, že seš ňáká rozjetá!“

„Rozjetá?! Jen proto, že trochu žiju?“ přibližuju k ní rozjařenou tvář, jsem natlakovaná tou láskovou párou jako kotel před explozí, zužuju zorničky v zelených duhovkách. „Tak já ti něco povím! Víš, o co jde? Nebejt myš. Nekalkulovat a neskrejvat se v jednom kuse. Nepředstavovat si předem průšvihy. Neotravovat si krev obavami. Bavit se a dělat to, co máš ráda,“ vytahuju se na ni. Vrtí nesouhlasně hlavou:

„Jenže si uvědom, že tím lidem jedině popuzuješ. Žijem tu jak na jevišti, víš? A v hledišti sou naši nepřátelé. Házejí po nás vokusky, pukavce, nadávají nám a pošklebujou se. A furt nás sledujou a všelijak posuzujou...“ Podobnou metaforu jsem přece nedávno líčila Svatoplukovi, ale teď to cítím jinak.

„Víš co - posuzovači mého života ať si trhnou. Já si jejich jedovatý žvásty do hlavy nepustím,“ tvrdím, ale je to jen přání a proklamace. Kéž bych byla tak duševně otužilá! Mám z té nečekané

lásky permanentní euforii, a tak se natřásám, chce se mi vykládat moudra, poučovat, jak se má žít. Bohuna se pohoršeně směje:

„Nojo, nojo. Co ty víš vo životě! Taková žába! Eště ti pude z tlustejch do tenkejch!“ odbývá mě plkem, který patří do arzenálu lidových mouder typu každému se nezavděčíš, jak sem nakoupila, tak prodávám, co naděláš, holka zlatá, každej má svou pravdu, taky sem bejvala mladá, nemysli, žádněj učenej z nebe nespada, co je doma, to se počítá, na každého jednou dojde, to jeden myslel, až vymyslel trakař, a taky a hlavně – víme svý.

Přestaly jsme se na sebe škádlivě šklíbit, mlčíme, poklízí konferenční stolek, já rozkládám a zase skládám noviny. Neměla bych si konečně přiznat, že kamarádka vidí svět ploše, a je s ní proto nuda? Že je ve svých pětatřiceti stará?

No ale berme, co je, jinou blízkou duši momentálně nemám. Jak tohle skončí? No ale hlavně že se blíží pátek a to by se měl znovu objevit ten, co mě takhle zmagořil.

„Žádnej recitační kroužek! Nejsme děti na základce! Založíme hraničovské divadlo poezie. Teď už jen vymyslet chytlavej název. Víte co? Rovnou si pojdte slíbit, že se nenecháme tahat na nějaký přiblblý schůze, kde by po nás chtěli budovatelský veršíky,“ naléhám.

Alexandr pohodil ramínky, asi si myslel svý, ale ze zásady šetřil silami, a tedy neodporoval. Však ono se to nějak vyčábří, říkal si. Důležité je vůbec s něčím začít. Soňa na všechno, co kdo řekl, reagovala smíchem, kroutila si přitom nutkavě kolem prstu pramen kudrnatých vlasů. Vysoká a melancholická Lenka mlčela, čekala, jak se situace vyvine. Rozjeli se za mnou do Liňova na kolech,

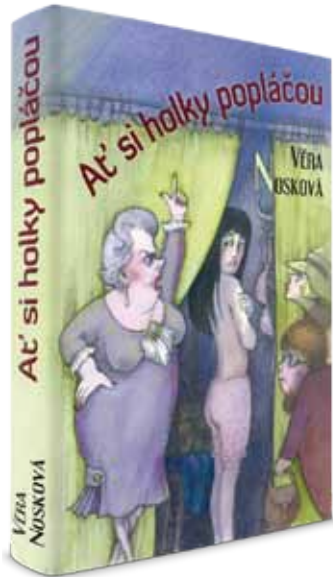
sedíme kolem stolu, listujeme sbírkami poezie, šustíme papíry a upijíme kávu.

„Já u pramene jsem a žízni hynu, horký jak oheň, zuby drkotám, dlím v cizotě, kde mám svou domovinu...“ spustila jsem, abych je nalákala. Chytli se. Bylo nám *okamžitě jasné*, že *musíme* přednášet středověkého vzpurníka Villona.

„A nevadí, že rrráčkují?“ optala se Soňa.

„Villonovi by to nevadilo. Naopak. Byl to přece Francouz. A francouzština rrráčkují jedna rrradost,“ usoudila jsem. Vytáhla jsem z police knížku, rozdělili jsme si básně. Alexandr slíbil, že je na stroji přepíše s třemi kopiemi. Domluvili jsme si první zkoušku.

To je život! Všechno mi kvete pod rukama!

Ať si holky popláčou

humorné povídky a texty

nominace na cenu

Boženy Němcové za rok 2006

260 stran, pevná vazba, přebal

První vydání nakladatelství

Abonent ND 2006; Druhé vydání,

reedice (obohacená o 80

stránek), Nakladatelství Věra

Nosková – KLIKA, 2014 Praha

Z recenze Radomila Nováka:

Obdivuhodné je jazykové ucho-
pení situací, cit pro jazykové
nuance a komiku, pro lakoničtější

Objednat

i lyričtější polohy jazyka. Vyznění knihy by se dalo shrnout povzdechem vypravěčky na konci jednoho z textů: “A tak tady žijem.” V takovém “normálním” světě obklopeni různými nástrahami a pastmi stejně jako minulé generace.

Z recenze Tomáše Fojtíka: Věra Nosková dovede být mile sarkastická i tvrdě ironická, vlídně kousavá, ale pokaždé dokáže silně vyjavit svůj názor. Současně je, pokud to téma dovoluje, velmi vtipná. Stalo se mi, že jsem se hlasitě rozesmál v metru plném lidí, až jsem byl stížen několika káravými pohledy - a to hned při četbě prvního textu Nazí, a tedy svobodní.

Testovala jsem rasovou snášenlivost

V jednom z poklidných březnových večerů si tehdy tříletý Jirka hrál na zemi s kostkami, babička žehlila a já škrábala brambory na škubánky. V kamnech značky Petra hučel oheň, tmavý byt bez koupelny a se záchodem ve společné předsíni předčasně obsadil podvečer. Žánrový obrázek ze sociálního románu.

Babička přijela ze Strakonice postarat se o stonajícího Jiříka. Kolegyně ve školce totiž zachvacovala nenávist vždy k té z nás, která zůstala se svým nemocným princátkem doma. V tu chvíli propukal nouzový režim. Svěřenci chybějící učitelky se rozdělili mezi ostatní pedagožky, přeplněné třídy praskaly ve švech a nervy kolegyně se ocitly v kýblu.

Škrábala jsem brambory a myslela přitom na svého muže, který si až teď, v sedmadvaceti letech, po odkladech kvůli aspirantuře na Přírodovědecké fakultě, odbývá jednoroční absolventskou vojnu. Psával, že se mu sice stýská, ale že nezahálí a pracuje na sobě. Ve volném čase se usilovně učí francouzsky, čte knížky v angličtině, posiluje a denně běhá deset kilometrů po okolních lesích. Už prý mu kolem knihovničky čmouchali vojenští fízlové, ale ať si trhnou. Měla bych na sobě také pracovat, vyčítala jsem si zahanbeně. Člověk má růsti vzhůru, ale já rostu nějak do stran a našišato. Raduju se ze života bezcílně a neefektivně.

Náhle kdosi zvoní. Jdu otevřít a za dveřmi stojí černochoch. ZA DVEŘMI STOJÍ ČERNOCH! Nevysoký, antracitově šedočerný, zuby má v širokém úsměvu jako mramorové kostičky. Jistě jde o omyl?! Ne, nejde o omyl. Přišel opravdu za mnou. Mohu dál? říká spisovně a jde dál.

„Vas Jindra mi pučil stovku. Ve vlaku do Paříže. Do Paříže. Je doma? Du mu vratit. Stovku.“

Manželovi se skutečně podařilo loni na pět dní vycestovat na Západ díky pozvání na kurs pro biochemiky. Bylo to poprvé, a správně tušil, že naposled. Nenáviděl rudou vrchnost, a měl u ní proto černý puntík. Že půjčil cizímu člověku stovku s bezelstnou důvěrou v její navrácení, je mu velmi podobné. A tenhle Emmanuel je zřejmě ze stejného těsta.

Už při prvním exotově slově zalít Jura pod stůl. Babička spráskla ruce a pro jistotu vypnula žehličku.

„Jiříčku,“ poučuje pravnuka, „vylez, moulíku. To je jenom černej pán. Černoušek, víš? Asi z Afriky. Vylez, trumpeto, to sou lidi jako my.“

„Ano,“ směje se černocho, který se jmenuje jako motýl ze známého televizního večerníčku. „Lidy jako my. A sem z Afrika. Horny Volta. Nemame moše. Jako vy. Morže,“ opravuje se Emmanuel.

Během půl hodinky stovka vrácena, Jiřula staví s černochem hrad a babička znovu žehlí. Jenom já jsem praštila s bramborama a házím se do gala ve vedlejším pokoji. Emmanuel mě pozval na večeři, po níž prý napíšeme Jindrovi společně dopis – ten se bude dyvit! A malý zázrak, babička mě povzbudila: *Jen di. Co tu budeš cmudit šlichtu, dyž si můžeš popovídat vo slonech.* Chytila ji jistě za srdce scénka jak ze starých časů: Emmanuel požádal o mé vyvenčení nejdříve ji, a dokonce se přitom trošičku uklonil.

Na schodech potkáváme sousedku Pšenickou, musí se až zastavit a pokládá si v šoku dlaň na strmou hrud'. Dívá se za námi, dokud nedojdeme ke schránkám. Kroutí hlavou a na čele má napsáno: rajda jedna, muže má na vojně a tahá se, coura, s negrem,

fujtajbl! Večer nám tedy začíná pěkně, můžu od něj, krom jiných radostí, očekávat, že prověřím pevnost své proklamované non-konformity a předpokládanou odolnost proti veřejnému mínění, jehož stupiditou často pohrdám. Budu mít příležitost vychutnat si pro změnu pohrdání téhož. Tak do toho.

Emmanuel zamířil do luxusní Jalty na Václaváku. Tahala jsem ho za rukáv a vysvětlovala mu, že do Jalty manželky českých vědců nechodí. Většinou jen lepší prostitutky nebo cizinky. Pokrčil bezradně rameny. Nakonec jsme se usadili u Černého koně. Emmanuel naporoučel jídla, jejichž jména jsem slyšela poprvé. Ujistil mě, že penyze má dost, protože mu tata zase poslal tisíc dolaru.

Prostorem zněl nevtíravě světový hit, interiér luxusní restaurace mi připomněl pár cizozemských svižných filmů. Zavětrila jsem pach světa vypořádaného markami a dolary, provoněného parfémů a dezodorantů věhlasných značek. Byl pro mě odlehlý a cizejší než život Eskymáků. Pocházela jsem ze světa štipovaných fuseklí, bytů čtvrté kategorie a byla jsem pyšná na to, jak šikovně umím přikládat mour, aniž se nějak zvláště ušpiním. To se uhelným prachem naplní papírový sáček, ale musí se vsunout do kamen rychle – a ještě rychleji se pak za ním musí zalígovat dvířka. Pytlíky totiž rády vybuchují. Lepší je mour skropit vodou, i když výroba toho hořlavého bahýnka je poměrně náročná na přesný odhad.

Emmanuel zalovil v náprsní kapse, aby mi ukázal fotky z Horní Volty a z Paříže, kde ještě nedávno studoval, než ho zaujala nabídka Karlovy univerzity. Náhle mu ruka strnula a on zaúpěl jako bodnutý pouštním škorpiónem.

„Ja zapomel v koleji penyse! Vzal jenom ta stovka. Pane boše! Penys, taková důležitá vec. Jedu taxikem. Hned budu tady. Ty pockat? Pockat.“ A byl v trapu.

Přitočil se ke mně ostražitý číšník. Vysvětlila jsem mu situaci, hned po první vteřině profesionálně potlačil pobavený pohled. Co teď? Pryč jsem nemohla, jídlo bylo objednáno. Neměla jsem co číst, s kým se bavit. Nezbyvalo mi než sedět a kamenět odpornou nudou. Nudou, kterou téměř neznám a nejsem na ni trénovaná.

Dva Němci od vedlejšího stolu se ke mně náhle otočili a optali se: *Bist du schon frei?* Zaujalo mě, že jistě ani trošku nejsou rasisti, jinak by jim vadilo *použít holku* po černochovi. *Nein, ich bin nicht frei*, odvětila jsem v tom leknutí pitomě. Nedorozumění by se dalo napravit snad jen vtipem, fórem, po němž by následovaly úsměvy, omluvy, poklona, odchod. Ale v němčině vtipkovat neumím a marně jsem se snažila vzpomenout, jak se řekne německy prostitutka. Nejspíš jsem to nikdy nevěděla. Víím jen, že die Kurve je v němčině pouhá zatačka, takže tímhle českým vulgarismem si nepomůžu. Němčina, kterou jsem měla na gymplu, prováděla studenty po spřízněné NDR, kde se ženy zabývaly budováním socialismu. Taky neumím německy říct: A netykej mi, dacane! Jsem učitelkou v mateřské škole, co může být nevinnějšího?

Pak mě oslovil pro změnu sexu potřebný orientálec. Klaněl se a zdvořile se mi nedíval do očí. Řekla jsem tvrdě: I am Polizei. Lekl se, hluboce se uklonil a vrátil se k svému stolu. Začínala jsem se trochu bavit.

Přijde už váš přítel? optala se ledově číšníkova kamenná tvář. Pokrčila jsem zhrzeně rameny. Copak já víím? Vždyť toho člověka znám pár hodin!

Dorazil až za hodinu a půl. Už od šatny radostně mával peněženkou a volal: Mam penys! Pár hostů se křivohubě zasmálo. Penysy nám nebyly nic platné, protože se kvapem blížila zavírací hodina. Objednávka samovolně zrušena, vypit jen rychlý panák, dopis nenapsán, zapomněla jsem doma psací náčiní. Emmanuel teď ovšem trval na tom, že když mě z domova na zpackaný výlet do noční Prahy vytáhl, musí mě tam spořádaně, jako civilizovaný muž, zase vrátit.

„Co by ržekla bábička,“ poznamenal ustaraně.

Bábička na mě podle svého zvyku čekala, chudák, co už takhle proklimbala nocí s děravou ponožkou v ruce v dobách mého flámování, a řekla svou vítací větu:

„No že už deš!“

„Jdu vratit dcera – nebo jak se to ržekne?“

„Vnučku,“ opravila hosta babička a zasmála se do hrsti.

„Je v pořádku,“ oznámil celkem zbytečně, protože to na mě bylo vidět.

„Ale neco bylo spatně. Ja nemel penys. Peny-sy.“

Babička latinský název pro atribut mužství neznala, takže hned věděla, že jde o prachy.

„A sákra. Tak vy jste chudáci hladoví! Pane Emánku, dáte si teď s náma šhubánky! Máme tu i láhev piva...“

Černoch hleděl na babičku s mohutnými sympatiemi, zřejmě i v Africe si naše generace rozumí víc s babičkami než s matkami. Po pivu došlo na tuzemský rum, na fotky z Áfrika a povídání o Paržíš.

Ve dvě hodiny babička usoudila, že si půjdeme lehnout. Všichni.

„Já vás, Emánku, mezi ty rasouny teď v noci nepustím,“ prohlašila rezolutně.

„Ja černý, oni mě ve tma nevidet,“ pokusil se o vtip host, ale babička se nezasmála a šla mu ustlat.

O šesté ráno jsem vyklouzla ze spícího domu do prázdných ulic. Jitřní mlha obklopila duhovým zrněním pouliční lampy. Spěchala jsem ke svým třiceti předškolákům.

Jak už to tak u studentů bývá, Emmanuel se nemohl nasytit spánku. Kolem desáté babička vyběhla do blízkého obchodu koupit něco k obědu. V tu chvíli u nás zazvonila poštačka. Otevřel jí Jiřík.

„Máš doma tatínka?“ optala se. „Musí mi tohle podepsat,“ zamávala doporučeným úředním dopisem.

Jirka odběhl a vrátil se s rozespalým ebenovým mužem v černých slipech. Poštačka couvla a zadržela výkřik. Emmanuel jí z chvějící se ruky vytáhl přejímkové lejtro a nakreslil přes několik řádek své dlouhatánské africké jméno. Fascinovaně mu bez odporu předala dopis. Jura ho chytil za ruku a odvedl si ho ke kostkám.

Poštačka vyprávěla o šokujícím setkání s téměř nahým exotem každému, kdo měl uši. Bylo mi jasné, že jsem teď celé naší ulici *jasná*.

Ještě týž den jsem sedla a popsala v dopise manželovi poslední bizarní zážitky. Končil poznámkou – také já žiju na plné pecky. Ten se bude dyvit!

Návštěva u divochů

„Udelame párty! Večirek se to ržekne? Pozvat ty a ja svoje přžatele...“

Okamžitě jsem pro. Jiřula je s chřípečkou deponovaný u babička ve Strakoncích, manžel nemůže namítat, že naše špeluňka je pro večírky nezpůsobilá, neboť hlídá v mundúru leteckou municí někde v lesích...

Emmanuel dorazil dvě hodiny před začátkem, abychom spolu na párty uvaržili kurže po africku. Nevím přesně, co je párty, ale ptát se nechci, prostě přijde parta, co jinýho. Každý z nás donesl pár lahvinek moravského vína a jedno nahaté kuře oblé jak bochánek, novopečený kamarád navíc pytlíky exotických koření. Porcovali jsme ty nadýchané mrtvolky, sekali kvanta cibule, která se nedávala na omastek, ale vařila v trošce vody, pluli v oblacích nezvyklých vůní a jojkali, když jsme si kontaminovaným prstíkem promnuli oko. Naučila jsem cizozemce z Horní Volty během varžení říkat *bašta*, *mňam*, *hernajs* a je to v hajzlu. Optal se pokaždé, jestli je to *nejaka legrace*, a když jsem přikývla, mohla jsem s požitkem sledovat, jak se směje velkou, šťavnatou pusou vyšperkovanou perlovými zuby, kdyby ovšem perly byly hranaté. Mám slabost pro dětský duše, v duchu jsem černouška adoptovala, i když byl jen o tři roky mladší než já.

Uhodila sedmá a začali se trousit pozvaní. Nejdřív dorazili dva vyzubení a ebenově černí v perfektně střižených oblecích. Na lávově šedočerné zátylky a hustou změť kudrn jim palčivě hleděla sousedka Pšenícová, která je na chodbě jako na potvoru mójela. Neměla jsem odvahu hnát kravaťáky v naleštěných botkách do

ošlapaných pantoflí, což v našich zemích už jaksi bezmyšlenkovitě děláme i v případech, kdy máme v bytě víc smetí, než by se našlo na chodníku. Rozvázala jsem zástěru a strčila ji pod polštář, vyndala sponu z vlasů, zatřepala hřívou a pustila z gramofonu připravené elpíčko s chlapeckými hlásky Simona a Garfunkela. Hned nato se dostavil vysoký Afričan s podlouhlou ušlechtilou tváří a distingovaným chováním. Tmavomodrý dvouřadový oblek, košile s modrobílým veselým vzorkem, nehty vyleštěné, pohyboval se lenivě a pružně jak mladej lev. Za ním dorazil maličký s dokonale kulatou hlavou. Vcházeli do našeho nuzného přístřeší vážní a důstojní, nonšalantními gesty vířili nevtíravé vůně deodorantů, kolínské a pánských parfémů. Přijímala jsem v radostném šoku květiny a zaháněla vnitřní nutkavej povzdech: Kdyby radši dovalili flašku... Jediná bílá, svítila jsem mezi nimi jak žárovka. Usazovali se, kde se dalo, a hovořili s Emánkem v divných nářečích, zatímco jsem nervózně chystala nádobí každejpesjináves.

„Kde jsou *hernajs* moji kamarádi?“ položila jsem řečnickou otázku, na kterou Emmanuel pohotově zareagoval naučenou hláskou *je to v hajzlu* a smíchem dal pokyn své partě gentlemanů k zdvořilému pousmání. Konečně dorazila Zuzana, začínající nadějná prozaička, vlítla do ošlapaných pantoflí, v kuchyňce mlsně očichala zlatavé porce kuřátka ostrého jak mleté žiletky a v pokoji pak objevila mladé černé muže.

„Ahoouoj, vy kucí africký, děláte nám tu tmu, žejo? Tak co? Předvedete nám, jak se chlastá v buši?“ jásala.

Umějí česky, žijou tu už pár let, zasyčela jsem. Pánové sice rozuměli jakž takž slovům, ale nikoliv drsné domorodé ironii a bezpříčinnému sarkasmu. Poučení o tom, že Češi mají legrační,

ale i šokující odchylky od jejich norem a jsou ve společenském kontaktu často divocí a drsní, reagovali opatrně, především odzbrojujícími úsměvy. Pak se dostavil první bílý muž, přemýšlivý a vzdělaný biolog obdivující přírodu, které říkal láskyplně a nekompromisně mrcha. Zapálil si startku a agresivním čmoudem rozehnal jemné vůně.

„Takhle nějak vypadali všichni naši předci. I když... no, spíš se podobali jihoafrickým křovákům,“ namířil ukazováček na africké hosty. Zahájil tak přednášku, aniž se optal, jestli o rozvinutí tématu stojíme. Znam ho, až večírek pokročí, požádá mé hosty o vzorek DNA. Černí mužové tajili dech, číhali, jestli z té divné řeči nejukne nějaká rasistická narážka. Jarda ale chrлил celkem nevinná slova: markery, genetická paleontologie a mitochondriální DNA. Přiběhl rovnou ze své přednášky, a jak byl rozjetý, nedokázal vyučování stopnout.

Naštěstí ženský element nikdy nezklame. Zvonek ohlásil příchod živelné kamarádky zformované přírodou jako šněrovačkou: bujně boky a poprsí odděloval tenký pas a ploché břicho. Jarda chvíli přemýšlel nad tím, k jakým genetickým úvahám ho všestranně bujná Jana inspiruje, ale nějak se mu zavařil mozek. Vrhli jsme se na kuře. Zasmušilý zrzavý malíř a požitkářský fyzik z národního podniku Tesla dorazili pozdě, to už z bašty nezbylo ani křídýlko.

„Tak co novýho na poušti?“ optala se napapaná prozaička v boдрém rozpoložení. „Nezaprší a nezaprší, co?“

„Já jsem v oáza,“ uvedl ji do situace pardál s královskými rysy.

„Jasně. Takže tři palmy a dva velbloudi a nezaprší a nezaprší.“

„Moje oáza má osmdesát tisíc lidí. Otec je král nebo... nevím, jak se to u vás nazývá. Moje rodina má dve sta velboud.“

„Co víme o světě? Houbeles,“ rozhodil rukama genetik a zapálil si. Z rozpaků jsme se zasmáli. Tedy jen my, bledí. Upadali jsme proti své vůli a snaze do jakési nedostačivosti. Tohle překlene jedině vhodná muzika. Nasadila jsem jehlu do drážek a srdce nám obkroužila vznosná píseň Most přes rozbouřené vody. Jenže píseň dozněla a propuklo znovu bezradné ticho.

„Budeme tancit?“ navrhl malý s hlavou jako míč.

To nás uvedlo ve zmatek. Proboha jak? Kde? Proč? Na mejdanu se hernajs netančí! Copak jsme v nějakém filmu? Ale spontánní Janina už vybírala desku a cvičně kroužila boky. Fyzika z Tesly to vymrštilo a sevřel barokní divu v útlém pase. Tihle dva se brzy dostanou.

K dispozici ovšem bylo jen pár čtverečních metrů mezi dětskou postýlkou a knihovnou. Darované kytky vydechovaly hřbitovní vůně a navozovaly dojem posledního rozloučení. *Budeme tancit!* A proč ne rovnou metat kozelce? Houpat se na lustru? Vtom Jana pustila Help s milovanými Brouky. Z kytek okamžitě vyšlehla barevná radost a duši prostoupil adrenalin. Večírek dostal spád, ucítili jsme ve špeluňce vanutí světa. Tělnatá prozaička se vyškubla královskému a předvedla úžasnou kreaci na téma *radost ze života*. Černošské chrupy svítily do přítmí, paže vystřelovaly ke stropu, Beatles radostně volali *come on, baby*. Nedostatkové dámy byly stále v kole, muži si nás přebírali jak štafetovej kolík, nonšalantní erotická atmosféra všechny povznášela. Kolíbavě i divoce, sladce i drsně tančíme, zpíváme s vítězným pocitem – na nás si nepřijďte! My vás... no... aspoň přežijeme, neboť jsme na startovní čáře, vy žvaniví dědci, proradní nepřátelé radosti a svobodného života! Řádíme

víc než *kucí africký*, kteří přecezují radost přes šlechtickou zdrženlivost. Ať jdou do háje.

Tu v nestřeženém okamžiku sundal genetik se zdi zaprášenou kytaru, darovanou mi tchánem, který už pověsil trampování na hřebík, a posadil se na stůl, aby zpestřil večírek autentickou vložkou. *Čéerný muž pod bičem otrokáře žil*, spustil drnčivě na kovových strunách, zřejmě na počest zazobaných synků africké high society. Co teď? Jsme s naším sociálním cítěním nějak mimo, nažehlené, voňavé a ošperkované Afričany osud dávných amerických otroků viditelně nedojímá. Sice se k chybuujícímu genetikovi solidárně přidáváme, ale naše glóry glóóry halelúja zní přichlíple. *Černí muži* píseň přetrpěli a zdvořile a krátce zatleskali. Fyzik se od nich odvrátil, aby mohl obrátit oči v sloup. Odkdy se na mejdlu tleská?! Mají nás za opičáky, to je zjevné. Holt jsme *jiná kultura*. Janina si sedla fyzikovi na klín a opřela mu levé ňadro o hořící tvář. Ve světě *jiných kultur* by ji za to zbičovali.

Snad abychom je obměkčili, přiměli k nějaké emoci, začali jsme vyprávět o svém rmutném životě v zemi omotané ostnatým drátem. Hořce jsme se posmívali nechutným poměrům, blbosti rudých papalášů, vyprávěli o svých zmařených touhách a šancích.

„V Afrika je taky moc ošklivý,“ řekl Emmanuel po chvilce trapného ticha. „U nás tse-tse a negramota.“

Vzpomněla jsem si, že mu otec nedávno *zase poslal tisíc dolaru*. Ale jinak je to hodnej kluk, nemůže za to, že je bohatej, domlouvala jsem si, jenže stejně mi vadilo, že kousek od sídla jeho rodiny nejspíš hcípají lidi hlady. Úhlední mužové z neznámých světů ponechali náš vztekly nárek bez odezvy. Zdvořile nás vyslechli, ale nehnuli brvou. Sametové oči klouzaly po černé plísni v rozích,

plechovém sprchovém koutě s igelitovým závěsem u vchodových dveří do kuchyně, spočinuly na oprýskaných kamnech značky Petra. Budou mít ve svých palácích a oázách o čem vyprávět.

O půlnoci pohlédl královské na své rolexky a očima dal povel k odchodu. Za loučivých frází během pěti minut zdvořile, ale nekompromisně odváli, poslední se poroučel Emmanuel. *Urazili jsme vás?* optala jsem se ho mezi dveřmi. Trpělivě mi objasnil, že je zdvořilé odcházet z návštěv o půlnoci.

„Tak to slyším poprvé,“ řekla jsem bezelstně, čímž jsem se *kulturně odkopala*.

„Ceši hodně free,“ dodal s úsměvem.

Zůstali jsme sami mezi sebou. Prozaička se osvobodivě zasmála:

„Tak jsem měla sen o černoších se zlatejma prstenama a nadejma šrajtoflema. Tancovali... Okoukli naše domorodé zvyky a fjúúúú...“ foukla si na prázdnou dlaň.

„A hele, víš, co je zajímavý? Současný lidstvo v ženský linii pochází sakumprásk vod jediný baby, která žila v Africe asi před 150 000 lety. Víte, jak to bylo: přežili prostě jen potomci té africký Evy, zatímco potomstvo ostatních žen časem vymřelo. Kdo ví, proč to ta mrcha příroda takhle chtěla,“ informoval nás genetik, který sledoval jen vlastní myšlenkovou nit.

„Konečně se rozšoupneme,“ řekl požívačný fyzik a nechal si od Janiny vysoko nalít.

Sarkastická prozaička začala zpovídat malíře, zajímalo ji, *na čem teď dělá*. Kroutil se, nechtěl říct poctivý slovo, *prohlížel si strop*. Od stropu vlála dlouhá pavučina.

„Tak aspoň prozrad', jestli je to třeba figurativní, no...“

„Ne-e, panáky já nedělám.“

„To by se muselo vidět, žejo?“ navrhla mu únikovou cestu Janina, ale jakmile vděčně přikývl, byl v pasti. „Tak my k tobě do aťasu přídeme, ju? Já můžu pozejtří v šest.“

„Já taky,“ přidal se fyzik, což Janinu *lačnou umění* malinko zaskočilo; nebyla si ještě jista svým výběrem.

Přestali jsme hledět na čas. Prozaička vytáhla lejstro a přečetla nám vtipnou vyprávěnkou inspirovanou pohnutým dozráváním. Malíř se opil a spustil o Platonově světě idejí. To prozaičku roztlesknilo, takže požádala o noční svačinku. Biolog drásal kytaru a nakonec nás stmelil písni Krajina posedlá tmou. Zazvonila baba Pšenicevá a sdělila nám, že *v baráku na nějaký orgie s černejma hubama nejsou zvědaví*. Moc jsme se nasmáli. Pak prozaička pozvracela záchod, ale omluvila se. Genetik odešel, snad navždy nebo pro flašku, pod dekou na gauči se choulilo stočené tělo. Noc se drobnými přískoky blížila k svítání. Tma za oknem už šedla, když jsem ležla na palandu, kde spal fyzik s Janinou.

Pěkně jsme se ztřískali, pomyslela jsem si spokojeně. To bude zase den!

Jenže následující den jsem získala fantastickou zkušenost.

Totíž: samozřejmě že vykradená a vyšeptalá, zesláblá k okamžitému usnutí jsem ráno dolezla mezi své dětičky do školky. Jak přežiju dnešní šichtu? zajímalo mě mdle. Pohybovala jsem se úsporně a mluvila na pokraji slyšitelnosti, jinak to nešlo. Ale moji lumpíci a miláčkové, místo aby mě řevem, hádkama a pranicema převálcovali, vykloubili z pantů a rozplakali, mi viseli na rtech, lnuli ke mně soucitnými srdíčkama a byli tiší a hodní. Jako bych je tou slabotou a křehkostí nakazila.

Když jsem kolem druhé doklopýtala do špeluňky a ujistila se, že už opravdu všichni vypadli, podlomily se mi nohy, svalila jsem se nazad a propadla se do litinového, lepivého spánku. Rozhrnul se igelitový závěs a ze sprchového koutu vylezl můj muž s roličkou armádní deky u bagáže, na hlavě měl stejnou čepici jako Švejk a tenké prokrvené uši mu růžově prosvítalo podvečerní slunce. Rozhlédl se po špeluňce, pořád ještě popleněné mejdanem, posmutněl a zalezl zpátky do sprchy. Běžela jsem za ním. V plechu té kovové skříně jsem našla nikdy nespátřená dvířka do *jiného světa*. Byla zamčená, zámek zarezlý. Musel zmizet jedině tudy, ale proboha jak? Probudila jsem se a očima bloudila po chudičkém pokoji. Nad sklenkami od vína se chvěly octomilky – *drosophila melanogaster*, o nichž od svého biologa vím, že mají oči rudé jak bobule brusinek, za deset dní po vylíhnutí se už páří a jsou fantastickým modelovým organismem vývojové biologie. *To jsou mi vzácní hosté, tak vás, holky, vítám*, řekla jsem jim a vylezla jsem z pelechu poklidit chlív.

„Emánku, co je? Děje se něco?“ Stál přede mnou vyplašenej, zmenšenej, malinko zešedlej, koulil hnědočernýma očima.

„Jdu loučit. Musím do pryč. Do Paržíš. Je špatně. Všechno,“ rozhlížel se a ohlížel, jako by byl sledovanej, pronásledovanej. Vtáhla jsem ho honem dovnitř, aby mohl vyprávět.

Stalo se toto. Před několika dny čekali na refýži na noční tramvaj tři lidé. Černý student a žena s mužem. Student požádal kouřícího chlápka o oheň. Rasista mu začal nadávat, ženská se pošklebovala. Student se ohradil. Chlap se rozpřáhl a student ránu vykryl. Ženština začala ječet. Chlap popadl prkno, co se

válelo u lešení, a praštil černocho po hlavě. Nevšiml si, že z prkna trčí hřebík. Prorazil chlapci lebku.

Mezi černými kluky studujícími na českých univerzitách propukl strach, nenávisť, vztek. O zločinu se totiž nemluvalo, nepsalo, cenzura zafungovala bezchybně, nedostali žádnou informaci ze státních orgánů. Nikdo o ničem *nevěděl* nebo nesměl mluvit. To bylo stejně odporné jako čin sám. Konečně pochopili, kde žijou.

Za tři neděle jsem dostala pohled z Paříže. Kdyby jen to, ale přímo z bájného Montmartru! *Dekuju, dekuju*, psal uprchlý kamarád. *Pošli mi tvoje měřítka, já Ti pošlat šaty z Paris*. Obracela jsem pohlednici sem tam, ale opravdu mi zapomněl napsat zpáteční adresu.

Jiřula obrázek od černého strejdy opřel o hrad z kostek.

Hleděla jsem toužebně na baziliku Sacré-Coeur, kterou určitě nikdy neuvidím.

A tak tady žijem...

Ve stínu mastodonta (povídky)

sbírka povídek

Většinu povídek natočil a opakovaně vysílá Český rozhlas.

138 stran, 11x18 cm, brožovaná

První tři příběhy povídkové knížky *Ve stínu mastodonta* čerpají z atmosféry šedesátých let minulého století. Patnáctiletá hrdinka z povídky *Mezní léto* prožívá probuzení své ženskosti a zároveň společenského prozření za přispění synka švédského továrníka. Studenti gymnázia si zpestřují

drsnou realitu jezeďáckého hospodaření nesmělými erotickými výboji na seníku v kravíně v povídce *Chovatelé skotu* čtvrté kategorie. Láska se přihodí zřídkakdy, nebudu na ni čekat bez mužského — říká si požívačná holka z povídky *Přískoky k lásce*.

Matka v akci a *Přezdívký* osvěží humorem připomínajícím nadhled a sebeironii spisovatelky Betty McDonaldové. Povídka *Svíčková* u panicovy matky s podtitulem *Oidipovská balada* sleduje duševní pochody právě rozvedené ženy, které řetízek náhod přistrčí do náruče dychtivého panice. Poslední tři povídky — *Falešný Mičurin*, *Dvě vdovy* a *Ve stínu mastodonta* — pojednávají o fyzicky i duševně mocných manipuláncích a jejich mužských obětech. Do příběhu poslední povídky navíc radikálně zasahuje bouřlivý konec roku 1989.

Objednat

Dvě vdovy

Paní Miluše se opět chopila lahve, zaváhala, když mījela prázdnou skleničku, ale pak becherovku přeci jen zamkla do baru. Čtvrtou už si nenalije! Ne že by na tom bůhvíjak záleželo. Je zašitá doma a nikdo už ji dnes neuvidí, ale proč si trochu netrénovat vůli? Alespoň ale přivoněla ke sklence se zrcadlovým efektem na povrchu. Sladká vůně jí připomínala něco konkrétního, důvěrně známého. Zaťukala si kloubkem ukazováčku na čelo, ale mozek nedokázal po třech panácích bezchybně naskočit, táhly v něm mlhy. Bylo jí veselo, jako kdyby někoho protivného doběhla. Ať mi všichni vlezou na záda, připomněla si svou oblíbenou větu. Celý život nás kdosi pozoruje, jiný hodnotí, další moralizuje, drbe, vyčítá... Jenže paní Miluše už je z nejhoršího venku. Žije si pěkně sama a nemusí se ani chodit přetvařovat do nějakého zaměstnání.

Vzpomínka pasující k vůni becherovky naskočila až po dvou hodinách. Mezitím se setmělo. Zatáhla bordový závěs a rozsvítila stropní lustr s třemi rameny, na každém se rozvíral prozářený růžový tulipán, když tu jí s tím světlem blikla i lampička v hlavě. Sklenka voněla přece po perníku! Třeba do toho slavného likéru dávají také fenykl, badyán a možná i trochu hřebíčku. Pohotově se vynořily vzpomínky na předvánoční pečení, na dcerky, které se jí motaly kolem válu, rozpálené koření perníčků z trouby sytě vonělo... No tak teď to vím, jenže co z toho, zchladila se. Nebudu se jak nějaká naivka dojímat... Co bylo, to bylo, je to pryč. Už taky myslím na blbosti...

Aby si spravila náladu, prošla zvolna třemi pokoji svého bytu a kochala se výsledkem dopoledního úklidu. Soška bílé baletky

s růžovou sukničkou, šedavý slon, jásavě barevný vykrmený Buddha, rozcapený pejsek ležící na zádech mává porcelánovými packama, nad ním se tyčí velká okatá kočka vyřezaná z hnědého dřeva. Všechny ty oblíbené předměty vycídila, omyla v mydlíkové vodě a líp rozmístila. Sebrala smítko z vyluxovaného koberce a natřásla saténové polštářky. Tenhle byteček nemá chybu, řekla. Hlas zněl po hodinách mlčení zastřeně, a tak si odkašlala a větu zopakovala.

Na zátylku ucítila nesouhlasný pohled. Otočila se k manželově fotografii v hliníkovém rámečku a dostala zase chuť strčit *tu věc* do šuplete. Měla ji vystavenou hlavně kvůli návštěvám – od vdovy se pieta očekává – fotka nebožtíka inspiruje k povzdechům: hele a vzpomínáš si jak... Jo, byl to holt dobrák! Moh tu ještě pobejt... atakdál. Umřel před dvěma roky. Zrovna v ten den, kdy jí na účet přišel první důchod. Jako kdyby to nějaký vtípálek *nahoře* takhle narafičil.

Když jí zavolali z nemocnice, že už je po něm, necítila bůhvíjaký zármutek, jako první ji přepadly finanční starosti. Rudi totiž před tím svým rychlým koncem pořád ještě pracoval a táhl z platu náklady na domácnost. No ale ona zase strkala peníze na nejrůznější spořicí účty a platila všelijaká pojištění. Jistím nás před nejistou budoucností - připomínala důrazně muži, jehož drastickou budoucnost nemohla žádná pojišťovna odvrátit, leda finančně zhodnotit pro užitek pozůstalé - to aby ho nenapadlo něco jí vyčítat, žádat o příspěvek na inkaso... Včas ho také připravovala na to, že bude už brzy chudá důchodkyně, ubohý příjem jí bude stačit sotva na skromné ženské potřeby... Docela určitě měl chuť

se tím svým posměšným tónem zeptat, které *skromné potřeby* má na mysli, ale jako vždy se ovládl. Semkl ještě víc úzké rty, zadíval se lhostejně do nikam, rozhodl se pro filosofický nadhled. Tím líp. Většinou ji ale jeho nesouhlasné mlčení dráždilo! Potřebovala krucipísek nutně vědět, co se mu v palici děje, aby mu to mohla eventuálně vymluvit! Aby mu najednou neruplo v bedně a něco jí nevyved! Na druhé straně... Nakonec... Svoje si mu řekne. A ať se s tím ten suchar nějak popasuje.

Jednou to nevydržel a vysvětlil jí s odpornou otevřeností:

„Než abych se s tebou přetlačoval o každou pitomost, radši jsem se vším svolnej. Protože bys pak jen štekala a hučela do mě... A to je otravný, víš? Dělal jsem ti vola celej život, teď už to nezachráním. Už je mi všechno šumafuk.“

„No to snad... Všechno jo? I třeba naše holky, jo?“

„Naše holky... Co z nich mám? Jednu jsi vyštvala do Německa, druhá je chudák až mezi klokanama.“

„Takový řeči si nech. Vyštvala... Jakýpak vyštvala? Chtěla jsem, aby se měly dobře.“

„A ty s nima. Abys za nima mohla lítat a oni tě tam hostili a živili, kupovali dárky...“ troufl si říct poprvé ale naposled, protože ho sjela jako za mlada – páry měla pořád ještě dost. Ale i když ho ukřičela, ještě před usnutím se chvěla vztekem. Co si to dovoluje?! Suchar jeden! Bačkora! Nýmand! Jenže věděla, že má pravdu. Hučela do nich už od mala: vdejte se za cizince. Tady je to ubohý. No, a že si barvitě představovala, jak je bude pak navštěvovat, užije si ty nádherný výlety a bude se po návratu malinko chlubit před ženskýma... proto je snad zločinec? Vždyť je prokrindapána živila! Vychovala! Něco jí dluží.

Vzpomínky ji rozhořčily. Popadla fotku, strčila ji natošup do zásuvky, bouchlo dřevo o dřevo. Tak! Pak popadla kladívko připravené pod radiátorem a zaťukala smluvené znamení na trubku od topení. Třikrát a dost. Třikrát a dost. Provedla to rychle, aby si to nestihla rozmyslet. Co bude pořád kalkulovat! Je zábavnější udělat, co člověka zrovna napadne, zvláště když má v hlavě příjemnou becherovkovou mlhu. Zapomněla totiž na pěstování pevné vůle a vztek na mrtvého zapila dalším vydatným panákem. Rozčilující obrazy se v něm rozpustily.

Tak... podívala se na hodinky. A dává Kubajovi deset minut. S úsměvem si představila, jak se spěšně převléká z tepláků, spodňáry má určitě seprané a s nějakým pitomým vzorkem, učeše se a vyčistí si zuby, postříká si podpaží tím svým smrádkem. Vždycky se k ní nahrne s vůní zubní pasty a pachem levného dezodorantu a ovšem s očima bitého psa. Jakou mají vlastně barvu? No ono je to jedno, vypadají jako překocení brouci.

Neštěstí souseda ji svou pitomostí a bizarností rozjařovalo. Musel si ho nějak zavinit sám, ten rozumbrada, který sice není úplně hloupý, naučil se kdysi dobře španělsky, takže třeba učí kurzisty v jazykové agentuře, ale asi jak je poddajný, úzkostlivý, chová se jak malé dítě a ještě k tomu vede ty svoje mudrlantské řeči, tak se své přímočaré, drsné ženě zhnusil. Kdyby jenom jí. Horší je, že i dvěma dospělým synům. Než aby museli poslouchat jeho krasodušské řečnění, radši si ho nevsímají. Když začínali v ne-dalekém krajském městě podnikat, požádali ho o půjčku. Musí mít přece něco našetřeno, říkali si, vždyť bere důchod, vydělává si navíc tou svou španělštinou a nic si přitom nedopřeje, škulí jako

Harpagon... Řekli si mu tedy o slabých sto tisíc, ale to byla reakce! Mnul si nos, kroutil očima, koktal... Docela se vyděsil, ubožák! Blekotal, že teď nemůže, ale že až až... A že mu jednou budou vděční... Za co? Asi tak.

Občas jim ho bylo líto, ale kdyby za ním zašli do jeho kutlochu, nevydrželi by pak s mámou, která jim koneckonců podstrojuje a půjčila jim tehdy ty prachy, no a pak je navíc ani nechtěla vrátit. Jasně že to máti s tou nenávisť k *filosofovi* přehání, ale když to ten moula snáší... Vysvětluje kdekomu důležitě, že prý je stoik. Kdyby byl radši chlap!

Kubajová, zvaná pro tvrdost projevu Kubajzna, svého muže igno-rovala víc než nepotřebnou věc. Nezajímala se o něj, nepomáhala mu, nakupovala a vařila jen pro sebe, nemluvila na něj. Když ho v bytě potkala, zasyčela tssss nebo ho pohledem nabodla na jehlici posměšného pohrdání.

Za prosklenými dveřmi svého pokoje napjatě sledoval pohyb *bytné* po společných prostorách. Když kráčela zrovna do koupelny, na záchod, do předsíně či kuchyně, koordinoval podle toho své potřeby tak, aby se s ní co nejméně potkával. Znal její zvyky, jako zná toreador trasy a pohyby rozdrážděného býka a docela správně odhadoval, kde se jak dlouho zdrží. O to víc se lekl, když z některých dveří vypálila dřív a ocitli se náhle tváří v tvář. To mu na jeho žaludeční vředy a srdeční arytmiu opravdu nedělalo dobře. Vlastnil několik hrnků a talířů, měl své mýdlo, šitíčko, lžící na boty i toaletní papír, obýval jeden pokojík... Většinu času proseděl nad knížkami o Španělsku, četl španělské autory v češtině a pídil se po jakýchkoliv knížkách ve španělštině nebo si pro změnu listoval

v encyklopediích. Jen dvakrát týdně vypadl z *bojiště* na delší čas, šel učit své kurzisty.

Na rozvod si netroufal. Byt byl společným majetkem manželů, musel by si sehnat jiný, ale kde vzít potřebnou sumu? Žena by ho v takovém případě měla správně vyplatit, ale právě proto se nechtěla rozvést ani ona.

Rád se na ulici zastavoval se známými, měl jich bohatě, neboť žil v městečku od narození, a s mírnou hořkostí v hlase jim vyprávěl jak *rampipurda* zase přitvrdila, co mu provedla. Stal se známou, malinko posmívanou nebo zase litovanou figurkou, živou literární postavou, za kterou by byl vděčný do sociální, naturalistické nebo sarkastické povídky Neruda, Gogol, nejvíc Zola.

Za deset minut soused opravdu zazvonil. Když ho paní Miluše pouštěla do bytu, jako pokaždé si uvědomila, že to byl zamlada hezký chlap. Měl ještě teď příjemnou tvář, svoje zuby a husté vlasy s vlnkou nad levým okem, i když jeho šediny měly nepěkný zelenkavý odstín. Ovšem ochabla a sesutá figura žalovala okolí o nedůstojném životě, informovala o rezignaci. Měl ale v záloze jeden triumf. Vlastně dva. Dva tajné bankovní účty. Byly vedené na jména synů a částka na každé z nich se blížila sto padesáti tisícům. Chtěl si za ně pořídit jejich posmrtnou vděčnost. S tím se ovšem svěřil jen důvěryhodné sousedce.

Tak tomu se paní Miluše musela docela otevřeně smát. Co z jejích vděčností bude mít, když už bude pod drnem?! A co když se žádná vděčnost vůbec nedostaví? Všechno jí odkýval, ale byl příliš zažraný do oblíbené představy: po jeho skonu si notář povolá pozůstalé a synům sdělí hesla k účtům s roztomilou sumičkou.

Mladým mužům se zatřpytí v očích slzy vděčnosti, zahanbení budou vzpomínat na svůj chlad. Táto, táto, odpusť... vzlyknou. Kubajzna si přitom výjevu bude kousat rty. Kdyby si totiž celý život nemyslela, že je ten její ubožák bez koruny, bylo by všechno nejspíš jinak. Docela ji převezl.

„Buenos días,“ troufl si rozverně pozdravit. Miluška si jistě nebude myslet, že se na ni vytahuje.

„Buenos días, señor Kubaj,“ zakřenila se paní Miluše. „Tak co nového na bojišti?“ optala se lehkým tónem, když přinesla na konferenční stůlek táč s kávou a s domácím ovocným koláčem. Kubaj poprosil očima a vzal si nábožně moučník, s viditelným dojetím se do něj pustil. „To ti ta tvoje *bytná* neupeče, vid’?“ dráždila ho Miluše.

„Vyhodila mi do popelnice pantofle, protože jsem si je zapomněl v předsíni. Nesmím si tam nic nechávat, všechno si musím odnášet do pokoje, víš? Našel jsem od ní ve schránce dopis, ať jí prý zaplatím půlku zahrady, když ona tam nechodí. Pomlouvá mě u mých žáků. A víš, co jim vykládá? Že se nemeju! Chce mě vystrnadit z kuchyně. Ať prý si koupím do pokoje dvouplotýnku. Jenže v pokoji přece nemám vodu! Copak můžu vařit bez vody? A kde si asi tak umeju nádobí?!“

Paní Miluši ten popis domácí šikany nějak otrávil, znudil. To je hroznej trouba, tenhle Kubaj. Přesto – každý má svou cenu. Ta sousedova spočívala v tom, že mu chodí slušný důchod a navrch příjem z jazykových kurzů. A že by určitě uměl být vděčný kdyby... No - kdyby si ho k sobě vzala. Ale to by se musel rozvést a pak tlačit na bejvalku, aby ho z bytu vyplatila! Chtělo by to na tu mrchu pořad útočit, nedat jí pokoj. V tom by se ovšem jako nová manželka s chutí angažovala.

Snažila si už mockrát představit, jak by asi soužití se sousedem vypadalo. Je zvyklý na ústrky a komandování, tak by byl nejspíš zalezlý v přiděleném pokoji a po bytě by se jí moc neroztahoval. Kolikrát už to promýšlela ze všech stran, ale nedokázala se zatím rozhodnout a tak si ty úvahy nechávala pro sebe. Sobě, ale nikdy nikomu jinému, si může klidně přiznat, že v tomhle kuse hraje hlavní roli holt ty pitomé prachy. Takhle už to totiž dál nejde! Ještě že nemusí platit nájem, že je byt už pár let její, protože to už by snad musela jít žebrať. I takhle žije z důchodu skromně jako nějaká veverka nebo myš.

Ženské v šicím kurzu se jí diví, že s tou *žebračenkou* může vyjít. Občas se mezi sebou chlubí, co nového si pořídily na sebe nebo do bytu... a ona mlčí, je jí hanba. Ještě horší je, když *zdravé jádro* vyrazí na večeri do Kalicha. Ty potvory předstírají, že je ceny na jídelním lístku nezajímají! Ona si dává jen kávu, nalhala jim, že prostě nikdy nevečeří. *To je tedy drsný, že ti ani tohle nepomáhá! Takhle si vodříkat, a efekt žádnej. Vždyť kolik můžeš mít nadváhy? Patnáct? Dvacet?* Podivovala se Anča, ta vizuna držkatá! Paní Miluše ucucávala zrovna to svoje ubohé kafe a z dobrot na stole se jí dělá mdlo. Mohla by si sehnat ještě nějakou práci, to je fakt, ale lepší variantou by bylo připoutat k sobě vděčného mužského s dobrým příjmem. Pokud by to byl Kubaj, ne že by zrovinka měla při ruce ještě někoho dalšího, jsou tu navíc ty dva účty... Tak, ale s tímhle pomalu! Chce to systém. Rozvahu. Plán. Nejdřív jedno, pak druhé. Zakázala si na ně myslet.

„Kašli na to, už se kvůli té své čarodějnici netrap. Víš ty co, sousedáčku? Dáme si trošku do trumpety,“ zasmála se. Donesla z baru rozpitou becherovku. Kubaj se teď už ocitl v dokonalém ráji.

„Ještě že mám alespoň tebe,“ hlesl při třetím přípitku a oči mu zvlhly.

„No a co bys řekl tomu,“ spustila upanáková Miluše navzdory opatrnosti, která v ní volala: mlč, mlč! „kdybich si tě vzala k sobě do bytu. No co tak koukáš? Přestěhoval by ses prostě ke mně. Místa tu mám dost. S Kubajnou by ses rozved a...“

Obřadně vstal, poklekl u susedčina křesla a položil čelo na její ruku.

„Já tě miluju. Miluju! Tys můj anděl, Miluško.“ Musela se nad ním usmát. Ale proč ne. Jen ať miluje. Stejně – je to sranda – v šedesáti. To kdyby ženské v kurzu viděly!

Zamilovánek se ztěžka vztyčil z pokleku, klouby zapraskaly a krátce v nich vzplála nasládla bolest. Stáří je tu. Ještě bych rád alespoň jednou něco pěkného zažil, uvědomil si.

Po probuzení měla slepenou pusou a bolavou hlavu. Usnula na pohovce sedací soupravy jen napůl odstrojená a přikrytá larisou, ani se kloudně neumyla.

Jak to vlastně včera skončilo? Kolem druhé vystrkala na chodbu blábolícího Kubaje a zamkla za ním. Po té konverzační dřině se svalila nazad a mějte mě rádi... Teď si vybavuje... a sakra! Kolem půlnoci ji napadlo, že ho zatáhne do ložnice. No ale včas ty vyzývavé řeči stopla, protože – no to by byla pěkná pitomost! Tuhle *prémii*, pokud mu ji vůbec dopřeje, si musí důkladně promyslet, načasovat, spojit s nějakým užitkem.

Pragmatismus navýšený o kalnou kocovinu ji podstrkoval znepokojujivé představy: měla by *toho člověka* na očích od rána do večera. Co kdyby se musela kvůli němu nějak omezovat? Ve

vlastním bytě! Nebo by *novomanžel* otravoval s nějakými návrhy, požadavky... A co když se jí za čas zprotiví? Paní Miluši totiž smutno nebývalo, naopak, ze své samoty ve velkém bytě se radovala. Když si uklidila, zůstalo to tak, nikdo jí po bytečku neroztahoval a nepřemísťoval věci. Připomněla si další výhody své situace: tak například nemusí, jako jiné ženské, strkat peníze do mladých, žijí si ve světě vysoko nad české poměry. Dobře jsem to vymyslela, abys věděl, vyslala k zásuvce s uvězněnou fotografií.

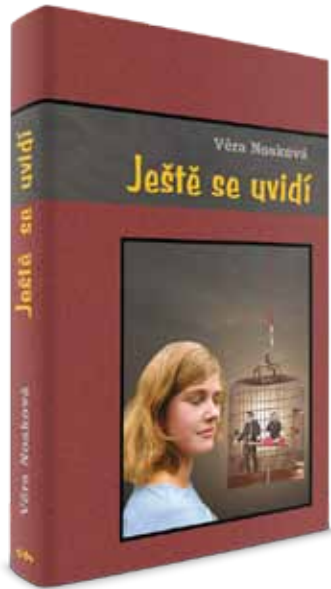
Na konferenčním stolku se tyčí plochá, sytě zelená litrovka od becherovky, dokonale prázdná. Páchne přeschlým perníkem. Honem sprchu. Honem kafe. Ach jo, alkohol je v delikátních vztazích zhouba. Určitě moc mluvila. Zbytečně brzy vybalila věc, kterou neměla ještě rozmyšlenou. Jakýpak vezmu si tě k sobě. Páni! Jak šel hned do pokleku, jako v kostele! No ale snad s tím bambulou nic neriskuje. Když bude chtít, vezme ten návrh zpět, něco se už vymyslí. Dávala se v koupelně do kupy. V stísněném prostoru se střídaly vůně koupelové pěny, kokosového šamponu, pak tělového mléka, pleťového krému, vůně se probíjely jemnou, teplou párou, která potáhla šedí zlomyslné zrcadlo... Ženina bohoslužba.

Vyplula z koupelny v bílém frote županu s turbanem z ručníku kolem hlavy, šla se omrknout do ložnice před velké zrcadlo. A jak tak na sebe hleděla, roztáhla ji tvář do širokého úsměvu vzpomínka na to, jak její nezávazná nabídka sousedáčka vzala. Blekotal jak student o lásce, chtěl ji dokonce líbat. Bylo to jak zamlada! Jenže ona líbání odjakživa nesnáší, štítí se slin druhého člověka. Co na tom volizování všichni mají?! Když se na obrazovce chystají k polibku, musí se zadívat stranou nebo zavřít oči. Je to nechutný. Sexu už před deseti lety odvykla, ale možná by to ještě

mohla zkusit. Je to dobrý pro zdraví, tvrdí se všude, a taky je to v šedesáti už aktivita k závidění, kterou hned tak některá nemá. Ženské v jejím věku jsou leckteré sice už finančně za vodou, mají naspořeno, vlastní barák nebo byt, leccos si dopřejí. Jako například holky v šicím kurzu. Kupují si zlaté řetízky a náramky, když seženou svou velikost tak i zajímavé hadříky, stříbrnou lišku na límec, drahé kožené kabelky, lítají na dovolenou do Egypta, ale která z nich může říct: ženské, já si užívám milování! O tom radši drží hubu a vynahrazují si tyhle požitky v cukrárně.

V listopadu podal Kubaj žádost o rozvod. Do kolonky zdůvodnění uvedl: domácí násilí. Když to vyložil paní Veselé z trafiky na náměstí, dělala soucitné obličej, ale nemohla se dočkat, až to bude dávat k lepšímu u oblíbených zákazníků. V ty dny padal déšť se sněhem, městečko a okolní krajina měly barvy skládky kovošrotu - stará rez spadaného listí, zašlý cín pod olovem oblohy, chromový lesk louží. Bude někdy slunce, bylo vůbec?

Přestěhovalo se do hrudi týraného muže. Zářil, chtělo se mu zpívat. Teď teprve si uvědomil, jak ubohý život vedl. Zvedal se z kolen. Narovnal se v zádech a díval se kolemjdoucím klidně do očí. Myslel na *svou* Miluši s blouznivým úsměvem.

Ještě se uvidí

tři povídky o podivných láskách

Nakladatelství Věra Nosková,
2009 Praha
160 stran, pevná vazba

S mužem si vybíráme život, jaký povedeme – uvědomují si ženy na milostném rozcestí. Příběhy dvou povídek a jedné novely spojuje téma jedné ženy mezi dvěma muži. V povídce s názvem Zdržení na zpáteční cestě je koketní rozhodování mezi dvěma muži

přerušeno brutální pitkou ve venkovské hospodě se záhadným koncem. V povídce Pustit žilou vyřešila kráska problém jak přelít miliony od bohatého manžela k chudšímu milenci, jenže vděčnost je cit krátkodobý.

Těžištěm knihy je novela Ještě se uvidí. Pět mladých hrdinů dnešních časů hledá své místo a staví svou osobnost, jejich světy a životy se proplétají nebo jen lehce dotýkají. Osou novely je příběh silné lásky mezi obětavou dívkou a mladým mužem prahnoucím po víře a duchovních hodnotách. Hrdinové ze současnosti skrývají před sebou, ale neskryjí před čtenářem, tajené motivace, vášně a kalkulace, ale i pošetilost a vnitřní zranění.

Objednat

VIKTOR

Chodil denně kolem plakátu s výrazným písmem: EZOTERA – obchod s ezoterickým zbožím. Co tam asi tak můžou prodávat? Konečně se jednoho odpoledne odhodlal a vešel do dvora, kde sídlilo několik prodejen. Vyběhl do prvního patra vchodem, nad nímž visel poutač: Středisko alternativních metod a duševního rozvoje. Vešel... Byla to past!

Vdechl nasládlou vůni dýmajících indických tyčinek, kterou byl prosycený jeho nedávný život na statku oddaných. V hlavě mu zavířila mantra se svým líbezným nápěvem, prsty se zachvěly, neboť náhle postrádaly dřevěné korálky růžence... Pryč odsud!

Jenže se k němu pohotově přitočila majitelka frustrovaná ze samoty, ticha a nejspíš i bídného výnosu svého podnikání, bůhví jak dlouho už do jejího obchůdku nezavítal zákazník! Viktor nechtěl vypadat vyplašeně a hlavně neuměl být nezdvořilý. Silou vůle v sobě potlačil nedávno zavrženého oddaného a prohlížel si s předstíraným zájmem siderická kyvadla, tarotové karty, osobní archandělské svíčky s poselstvím, čakrové svíčky, rituální sady, doplňky na feng-šuej, zvonkohry, vonné tyčky, mince hojnosti, indické sarongy, přehozy, tašky a pohankové polštáře, uzdravující obrazy, solné lampy, mandaly, cedéčka s léčivou hudbou a na rohožích adjustované vybroušené polodrahokamy a třpytivé krystaly pastelových barev v čele s tajemnou fialovou. Pěkný mišmaš, kroutil nad pestrým sortimentem hlavou.

Strávil tu ale nakonec docela příjemnou čtvrt hodinku s malou tělnatou paní, která ze sebe sypala výrazy jako bioenergie a kosmická energie, léčivé jemnohmotné vibrace, astrál, vyšší

dimenze, žít sám sebe, patroni Vzduchu, Země a Vody a také řekla: Naše krev odráží způsob myšlení. Poslednímu se musel jako bývalý student biologie usmát. Tobě na špek neskočím, pomyslel si, ale přesto mu ty řeči byly čímsi blízké, i když byl dalek toho, aby slovům paňmámy, která má z prodeje těch barevných a líbivých předmětů profit, přikládal důležitost, natož víru.

Nic si nakonec nekoupil, pomyslel na kostelní myši, ale odcházel s letáčkem nabízejícím duchovně vzdělávací semináře. Jejich názvy kupodivu souzněly s jeho rozpoložením. Štěstí a blaženost, Den v ráji, Zdraví, klid a mír, Tvořím si svůj svět, Sny a scénář našeho života, Ženina role ve vesmírném řádu a Muži, kdo jsi? Na něco z toho se někdy půjdu mrknout, slíbil si a rovnou vyloučil podezřelý seminář: Jak pracovat s terapeutickými svíčkami od pana Vladimíra Šindelky.

Příležitost se naskytla hned v sobotu, Katuška sloužila a on měl před sebou dlouhý volný den...

Vešel do prodejny bez zaklepání, předpokládal, že se seminář bude konat v nějaké přilehlé místnosti, ale ocitl se takříkajíc přímo na jevišti, před sebou židli s korpulentní dámou, která s ostatními ženskými tvořila kruh známý z psychoterapeutických sezení. V čele toho útvaru seděla už známá majitelka a zároveň prodavačka ezoterního zboží, teď navíc moderátorka a zřejmě i organizátorka semináře.

„To je dobře, že jste mezi nás přišel!“ rozplývala se. „Dámy, máme tu muže!“ upozorňovala rozjařeně a celkem zbytečně na jeho nápadnou přítomnost a tu mu hned jedna z žen přinášela židli a další dámy se víc scukly, aby se mezi ně vešel, židle vrzaly

a bouchaly a ženy se na něj nervózně usmívaly, jako by si říkaly, jen ať nám probůh neuteče! Rychle se ale ukáznyly a utichly pod velitelským pohledem vysoké a široké čtyřicetileté ženy s podobenou šedavou tváří. Do pozorného ticha zazněl její suverénní a trochu posměšný hlas, hlas člověka, který žije v přetlaku z tajemného vědění a je nucen své perly volně pohazovat...

„Takže jsme si řekly, že základem vesmíru je vyrovnávání a jeho ústředním bodem je pravda. Není to o ustupování, je to o harmonii. No ale každý má SVOU pravdu, že?! Každý ovšem na své úrovni vědomí – no ale co s tím dál?“ Ženy klopyly oči, co s tím dál netušily, hubená dívka s řídkým ohonem pokrčila rameny a plaše se usmála. „Je třeba zjistit, o čem jsou vztahy, o čem je jednota toho vesmíru.“ Viktor si povzdechl a zamnul si čelo, což přednášející dámu disponující nadměrným sebecitem pohoršilo. S nelibostí zaznamenala jeho nenápadný projev beznaděje a ostře se k němu obrátila: „Teď jde o to, jak si to srovnáš. Uděláš vstřícný krok k tomu vesmíru?“

Ona mi tyká! Proboha, to chce, abych jí odpověděl? Vždyť nic nechápu! Sotva jsem přišel a už mě tu zkoušejí? Ale ženská se od něj odvrátila a oslovila pro změnu všechny přítomné:

„Víte, jak to je. Vracíme se do řádu, ale děláme ze sebe neřády.“

Chichichi, zasmálo se několik žen do hrsti, zřejmě šlo o slovní hříčku. Vydržím do přestávky, umínil si Viktor, teď bych je svým odchodem vyrušoval, našťval.

„To je totiž tak,“ vykládala dál rozšafně ta mohutná žena, „každý máme svou bublinu – svůj posvátný prostor, já, ty, on, ona, ono a tak dále. Ono to totiž funguje jako když máte dva míče a přijde nějaký Otík a bink a bink... To je můj todle...“ končila bezradně a do ztracena, neboť majitelka obchodu si zaťukala na hodinky.

Konečně přestávka! Některé dámy se protahovaly a jiné začaly o překot štěbetat, dvě dokonce vytáhly svačinku. Viktor se hrnul k organizátorce – slušně se rozloučím a vypadnu – ale než na ni stačil promluvit, vyhrkla:

„Jdete zaplatit, že?“ Otevřela kasičku se štosem dvoustovek, což bylo zřejmě domluvené kurzovné.

Sevřel se mu žaludek, tiše přiznal: „Nevěděl jsem, že se za tu přednášku platí. Nemám s sebou... tolik peněz. Já, já... já vám chtěl jen říct, že musím odejít. Nějak tomu nemůžu přijít na kloub a...“

Paní ostře sklapla víčko kovové kasičky a rádoby mateřským tónem se na něj obořila: „No to dá rozum, že když jste tu poprvé, tak nemůžete ničemu rozumět. Vždyť jste tu človíčku pobyl ani ne hodinu! Když budete chodit pravidelně, proniknete do různých vědění a...“

„Promiňte, ale to není nic pro mě,“ trval na svém Viktor a klopil oči, cítil se zahanben a měl vztek, hlavně pro to oslovení človíčku. Popadl bundu a vypálil na vzduch. Stál pak ještě chvíli na chodbě za zavřenými dveřmi, aby si oblékl bundu a omotal se šálou. Přes dveře k němu prosakovaly poznámky duchovně povznesených dam.

„Teda ten mazal! Viděly jste to?“

„Nejsme mu asi dost dobré.“

„No co, chlap.“

„Hele a znáte ho někerá?“

„Jasně, dělá přece v knihovně.“

„Nebyl von zavřenej?“

„Kdepak. Ale prej žil u těch hárekřišňáků.“

„No tak to už je mi jasnej!“

„Ta ženská má nejspíš největší vývar právě z těch seminářů,“ zakončil líčení svého zážitku Katce, z něhož vynechal to, co ho poněkud znepokojilo, a sice že byl ženskými odhalen a identifikován jakožto knihovník a bývalý magor-harekřišňák. I když už jím nebyl, to zkomolené, posměšné slovo ho uráželo, dráždilo. Katce ale těžko něco zamlčet, neboť má vyvinutou nadstandartní intuici jako pes čich, jako orel zrak:

„Miláčku, neměl jsi mezi ta třeštidla chodit. Dlouho jsi tu nežil a zapomněls, že... No Písek je prostě malé město. Lidi se tu znaj a okukujou se a sem tam pomlouvaj... Jakmile jsi od těch slepic vypadl, určitě se hned smluvily, kterej ty seš, kde tě která viděla. Určitě už tě mají místní baby v prádle a budou tě v knihovně okukovat, co že seš to za podivína. Jak tě znám, nebude ti to milé.“

Katčin vhléd do skrytých dějů, jevů i do jeho duše byl zpola obdivuhodný, zpola znepokojivý. Pomyslel na to, že by měli možná z Písku odejít, začít jinde a jinak. Občas se mu stejně zasteskne po Praze... Vtom Katka dodala:

„Stejně, někdy si říkám, že by nám bylo nejlíp v Praze.“

Telepatie! A pak že neexistuje!

Poslední věta se jim zasekla v mysli. Od té chvíle budou myslet na Prahu každý v duchu a zvlášť, ale někdy také spolu a nahlas, budou si představovat život v ní, zvažovat pro a proti. Jsou lapeni touhou po změně, která je zvlášť v mládí přirozená, někdy dokonce nutková.

Viktor se v následujících týdnech celkem bezbolestně loučil s představou, že v Písku chce, musí žít navždycky, že z rodného městečka nikdy nadlouho neodejde. Bylo teď v jeho představách znehodnocené povědomím o jeho, sám musel připustit že bizarní,

minulosti. Nebude si nikdy jistý tím, jestli ho čtenář, s nímž v knihovně klábosí, vidí bez předsudků, nebude vědět, co o něm ví a jestli se mu v duchu neposmívá.

Měřeno touto štrapáci, kdo by nechtěl žít v anonymitě Prahy? No ale zatím nehoří, vždyť se nám nic zlého neděje! chlácholil se.

BLANKA

„Radime, miláčku, ráda bych s tebou něco oslavila.“ Blančin hlas v mobilu zněl jásavě, na hranici vnímatelnosti v něm ale, jako už mnohokrát, zaslechl falešný tón. Už si na něj zvykl, patřil k ní. Věděl, že mu *vyznavačka překvapení* v téhle chvíli neřekne o co jde, tak to na ní samozřejmě nebude loudit, jedině by si jeho zvědavost vychutnávala. No co, když tu hru na tajemství potřebuje... Jemu je protivná. Jenže u pěkné holky se nějaký ten vrtoch dá předpokládat a koneckonců i tolerovat.

On umí zase čekat. Pozoruje gazelu, číhá v úkrytu jako gepard a pak najednou vyrazí... Úplně tu akci viděl. Měl v oblíbě velké, silné a zákeřné šelmy. On je také silný a nemilosrdný, umí se krýt a je lačný kořisti. Až koupí činžák a až mu činžák vydělá, pořídí si menší zámeček někde na venkově a v báječné zahradě pak umístí klec s tygrem. A bude ho krmit. Živou kořistí! A nejlíp před hosty, kteří za ním přijedou loudit nějaký sponzorský dar. Kdo si bude šelmí krvelačnost ošklivit, tomu nedá nic! Ostatně proč by vůbec někomu něco dával?! To je přece blbost! Doležálkům dopřeje leda tak naději a pohled na tygra s tlamou od krve.

Tak co to bude tentokrát, pochechtával se v duchu nad tajnůstkářkou Blankou. Nový vůz? Šperk, intarzovaný příborník, cesta kolem světa?

Sešli se U tří pštrosů. Blance nebylo možné navrhnout jinou restauraci než luxusní. „Mám hlad,“ prohlásila hned po přivítání a zapíchla lačný pohled do jídelního lístku. Byl si jistý, že si vybírá podle cen. Jen to nejdražší bylo pro ni dost dobré.

„Moc ti to sluší,“ pochválil ji.

„Versace,“ informovala ho, nedokázala se slavnou značkou nepochlubit. Poněkud ho to naštválo. Přišel totiž na tuhle schůzku s nápadem, že jí nabídne manželství. Z Jany už nic lukrativního nevypadlo a určitě nevypadne, zato byla na místě obava, že by ho mohla nějak šikovně uvrtat do otcovství – tyhle ženské figle zná, dokonce už něco podobného jednou zažil. Jak baba začne bájit o miminech, je zle. Bude se jí muset zbavit! Ale vkusně a bezbolestně, aby se mu nechtěla nějak mstít. Může mít přes toho svého radního docela dlouhé prsty.

Blanka by byla do tandemu vhodná, to už si několikrát probral a schválil. Už pro to zazobané rodinné zázemí. Teď si ovšem uvědomil, že s tím svým Versacem a dalšími snobskými nákupy by ho stála neskutečný majlant. Jenže na druhé straně – proč být troškař, že? Její papínek, ten starý krokodýl, by ho jistě přibral do firmy... to by ovšem byla poněkud vyšší podnikatelská kvalita. No a Blanice by ho koneckonců v těch svých modelech zdobila, zvyšovala by jeho prestiž.

Mlsali dobroty, kromě jídla si vychutnávali fakt, že si hostinu u Tří pštrosů mohou dovolit. Restaurace byla skoro prázdná. Po sousedním Karlově mostě se procházeli turisté, kteří by většinou na tuhle večeři finančně nedosáhli, už to bylo opojné.

Tak kdy už s tím svým překvapením konečně vyrukuje? Že by na ně zapomněla? To těžko. Září radostí, tajemně se usmívá, ale o příčině té rozjařenosti zatím ani slovo. Už se začínal nudit. Chtělo by to nějakou akci! Tak dobře, překvapím ji tedy já, rozhodl se. Sáhl do kapsy...

„Něco pro tebe mám.“ Podal jí krabičku potaženou zeleným sametem. Otevřela ji a objevil se smaragd obtočený drobnými brilianty.

Vydechla, tiše zaúpěla pod nápořem štěstí. Radim hleděl pyšně na šperk i na ni, stál ho měsíční výnos z vily ve Střešovicích. Navlékla si prsten na prsteníček, upřímně se radovala, žvatlala, jákala. Natáhla se k němu přes stůl a líbla ho na spánek. Nemohla se drahého kamenu nasytit, sálala z ní euforie, natáčela zelený kámen nutkavě k oknu. Blyštěl se jako oko kočky za stmívání. Vzhlédla k němu:

„Co tě to napadlo?!“

„Je to snubní prsten,“ řekl s důrazem. „Vezmeme se, co říkáš,“ dodal pak schválně vesele a lehkomyšlně. Po dlouhých rozvahách zvolil raději odlehčený způsob.

Sklopila oči, hypnotizovala studený, vznešený, dokonale vybroušený smaragd.

„Páni, to je teda překvapení,“ řekla neutrálním hlasem a pustila se znovu do jídla.

Dojedly za hadího svitu drahého kamení, otřeli si do ubrousku ústa, napili se moselského vína... Něco je špatně, věděl už Radim, ale nebude se shazovat vyzvídáním, dotíráním. Počká si jako ten gepard v úkrytu, však to z ní vyleze. Číšník odnesl prázdné talíře, venku se setmělo.

Blanka upřela oči na jeho tvář, hodina pravdy je tu.

„Miláčku, ale tohle byla večeře na rozloučenou, víš? Budu se totiž vdávat.“ Pod nevzrušivou maskou se lekl, znechutil. Chtěla ještě poznamenat: *Přišel jsi s tím návrhem pozdě*, ale včas se zarazila. Vyslovením toho trapného faktu by ho mohla rozzuřit až k pomstychtivosti. Oba se zadívali na prsten. „Necháš mi ho na památku?“

Bylo to jasné. Drahého prezentu se nechtěla vzdát, apeluje tedy chytře na jeho hrdost a ženskými oceňovanou štědrost.

Spadl do pasti mužské ješitnosti, pral se s temně rudým vztekem. Mohl by teď říci: *Je to, holka, snubní prsten, a ty si mě přece vzít nechceš. Koukej mi ho vrátit, dám ho časem jiné ženské.* Ale představil si, jak pobaveně a pohrdlivě by se usmála... Jak by na něj asi tak vzpomínala! Jak by o něm mluvila! Konec vztahu, jeho pointa, většinou kraluje vzpomínání na milostný příběh. Takže šedesát táců je v prachu! Kdyby je dal na charitu, efekt by byl stejný. I když ve druhém případě by se jistě dočkal většího vděku!

Ale pak pomyslel na jejího budoucího manžela, na toho kořena určeného k oškubání. Bude prstenem znejistěn, tím poměrně velkým smaragdem budou poměřovány jeho příští dárky. To mu patří! Radim měl zkušenost, že jen málokterý boháč rozhazuje rád za neužitečné pitomosti, což jsou především cinkrlátka všeho druhu pro ženské. Ty mají jen prestižní účel a hodnotu, tedy pokud si jich někdo všimne a navrch se vyzná v luxusních značkách a rozpozná pravost šperků. Když vás ovšem madam zavrhne, což je dnes na denním pořádku, stačí sledovat bulvár, drahé dárky nikdy nevrátí, přeneše si je k dalšímu *miláčkovi*. Někdy se za ně dá pořídít krátkodechá vděčnost, ale často ani to ne. Slečny a dámy, které bez rozpaků přijímají takové dary, nebývají na nějakou vděčnost vyladěné.

Vzpamatoval se, dokázal se pousmát.

„Chytřejší zas jednou vyhrál,“ řekl vzácně to, co si skutečně myslel. Vyšlo to, zamračila se. „Nebo hloupější?“ přitvrdil, ale mátl ji tím, že se „bezelstně“ usmíval. Smích kobry, holka, víš? šklíbil se uvnitř. Chceme-li zasáhnout protivníka, řekneme mu, co si opravdu myslíme, málokterá lež obsahuje tolik jedu. Honem ještě

„starostlivě“ dodal: „Jasně, ten snubní prsten si nech. Kdyby se někdy karta obrátila, prodáš ho, a budeš mít pár dní na živobytí.“ Přesně tohle jí přál! Jenže skutečně zazobaným rodinným klanům, které mají peníze ulité v daňových rájích, se to nestává.

„Jak to myslíš – karta obrátila... Tomu nerozumím,“ ohrnula ret.

„A koho si to vlastně bereš?“ optal se lhostejným tónem.

„Milana Suku.“

„TOHO Suku?“

Přikývla. Jeden z největších pracháčů! Uhlí, ropa. Sběratel secese. Vlastník rokokového zámku. Podezřelý zbohatlík, podruhy rozvedenej křupan. Zakrslej, plešatej... „Vždyť je pro tebe starej!“ Obrátila oči v sloup, bavila se. Pochopil. Věděl to vlastně už od začátku. Náhle z něj všechno spadlo – napětí, zklamání, uražená ješitnost. Uvědomil si, že Blanka je prostě jen ještě větší a fikanější predátor než on sám. A má navíc jako láková samička zvýhodňující zbraně. Včas mu to nedošlo a za chyby v úsudku se platí tučné pokuty. Nezbývá, než jí popřát štěstí.

„Tak fajn,“ vyštěkl co nejvíc lhostejně, ale Blanku nezmátl, vycítovala jeho úvahy a pocity, jako by byly její vlastní. „Přeju ti štěstí. Fakt. Budu tě zpozvdálí sledovat.“

„Můžeme se občas scházet...“ navrhla mlsně.

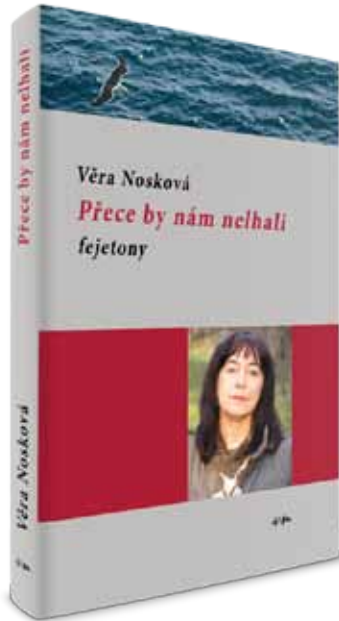
„Já ti nevím...“ řekl poctivě, fakt nevěděl. S Blankou se vyspal vlastně jen pětkrát, dávkovala tyhle chvíle jako vzácné koření. Ještě ho neomrzela, pořád ho lákala! Byla sice drobná, ale dobře stavěná a měla apetit – jako už mladé holky mívají... Jenže! Jednu vdanou má pořád ještě na krku a co z toho, tahat se ještě s paničkou magnáta?! Je pro ty baby jen kohout k obskočení. A ještě aby jim platil večeře a kupoval dárky... To už je otrava!

Potřebuje mít něco, tedy někoho, jen pro sebe. Chce mít pěknou mladou babu, která ho bude uznávat, nebude pro ni jen dojná kráva, sakra! Hodlá s ní vybudovat hnízdo, parádní sídlo s tygrem v kleci na zahradě.

„Tys mě, holka, podcenila. Ale není všem dnům konec, víš? Ještě se uvidí!“

Našpulila pusu k polibku, ignoroval to, zasmál se jí do tváře a obrátil se k ní zády.

Přece by nám nelhali

fejetony s fotografiemi J. Noska

168 stran, pevná vazba

Nakladatelství Věra Nosková,
2010 Praha

Čtyřicet jedna fejetonů Věry Noskové, uveřejněných v letech 2006 až 2010 v časopise Týdeník Rozhlas, doprovází dvacet čtyři černobílých fotografií a koláží Jiřího Noska z Čech, Itálie, Londýna, Guernsey, Thajska, Laosu a Vietnamu.

Objednat

Honza a Jan z opačných světů

Budík mobilu zařval divoký motiv kapely Metallica a Honza s leknutím vyjel z tvrdého spánku a rozlepil víčka. Vzpomněl si, že je dnes čtvrtého září. Znovu a pevněji zavřel oči a zavrtal se hlouběji do péřového hnízda. Takovej voprúz! Zas už začíná škola! Navíc se skoro nevyspal. Střihnul si na compu makabrozní střílečku Deanimator a makal na hřbitově plné zmrtvýchvstalých příšer. Do tří pak ještě pařil Super Deadmetch a kamenoval protivníka. Zamžoural v bílém světle na svůj tři roky starej comp a hořce si pomyslel, že by potřeboval na pořádný pařby dvouprocesorový nadupaný dělo místo týhle vykopávky.

V kuchyni mu máma naservírovala obložený talíř a přidala makové koláče, to mu trochu spravilo náladu. Hlavně ať nezačne s těma řečma, že by měl jít po základce přece jenom studovat, a vo co má jako zájem, a že vzdělání je důležitý. To jsou plky. Nakonec když je nejhůř, vždycky se o člověka někdo postará. Vod čeho jsou rodičové? Pracák, sociálka?! Jen ještě protrpět tu devítku.

Kolem páté otevřel oči ve vesnici Pucamarca, roztroušené vysoko v peruánských Andách, čtrnáctiletý Juan. Zvedl se z rohože na udupané hliněné podlaze, vymotal se z houně a šel nanosit vodu, rozdělat oheň. Protáhl se v chladném horském ránu a s obláčkem páry u pusy došel k jezeru Piuray a umyl se v jeho ledové vodě. Je to dobrý, k snídani zbylo od večere pět studených brambor. Postavil hrnek s vodou nad ohniště a šel vypustit lamy a ovce na pastvu. Moc se těšil a trochu i hanbil za to, že dnes zase odejde do školy. Těšil se, protože miloval knihy, školu i učitele, ale hlavně věděl,

že jedině vzdělání mu dopřeje lepší život. Styděl se, že nebude moci matce přes týden pomáhat s dřinou na poli a v domácnosti. Střední škola je ve městě, o dva kilometry níž než jejich kamenný domek pokrytý suchou trávou, není v lidských silách urazit tu strmou cestu dvakrát za den. Musí strávit u vzdálené příbuzné v přístěnku bez okna celý týden. Doma sice také nemá postel, ale horší je, že v domku u tety nemají zavedenou elektřinu. Juan nejvíc ze všeho touží po holé svítící žárovce, aby se mohl večer učit a psát úkoly.

Když mu nedávno zemřel otec, měl v rodině převzít roli živitele a hospodáře. Naštěstí matka, její bratři a dokonce i sousedé rozhodli, aby dál jezdil do školy. Podaří-li se mu vystudovat, nebude už s matkou a sestrou trpět hladem a zimou, koupí všem pevné boty a natáhne domů elektřinu, přestane být chudý, bezmocný, opovrhovaný indián. Pomůže i sousedů, celé vesnici. Rozednilo se a Chuan v kovovém světle horského rána píše ještě kmotře do vzdálené, neuvěřitelné Prahy v nepředstavitelné Evropě, která mu přes nadaci Inka platí studování. „Nejvíc mě baví přírodní vědy, mám rád hodiny matematiky, anatomie, botaniky, chemie a zoologie. Začínám chápat, jak svět funguje.“ Ještě před odchodem do vzdálené školy se obrací na Pachamamu, dávnou bohyni inků, a na všudypřítomné Apui, duchy hor; prosím, dopřejte mi, abych se dostal na vysokou školu. Chtěl bych být zemědělský inženýr – vysvětluje Matce Zemi a jde si sbalit svůj raneček.

Chuan sestupuje po stezce od andských štítů, v srdci ho hřeje vděčnost, těšení a naděje.

Honza sestupuje ze schodů pražského paneláku, v žaludku ho hřeje opulentní snídaně a v duši drásá otrušík nudy.

Honzova matka vystupuje z metra a myslí nejen na svého, ale i na vzdáleného adoptivního syna, který se s houževnatostí horala dere z nouze a nevědomosti.

Juanova matka stoupá s motykou k chudému políčku a myslí na neznámou matku, která žije se svým synem v blahobytném, šťastném světě a posílá peníze na školu jejímu chlapci.

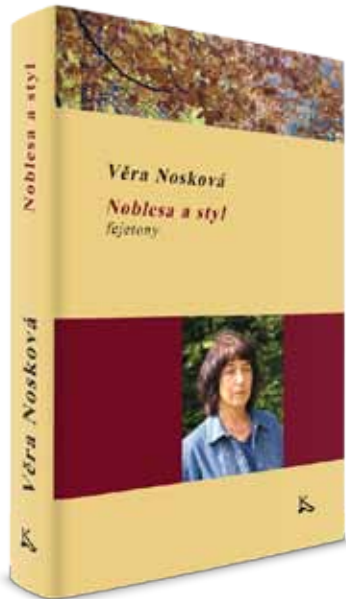
Jemné vlášení lidské solidarity, myšlenek a emocí obaluje měkce zeměkouli.

Přece by nám nelhali!

„Ó bozi – to je někdy skutečně těžký, láska má mnoho podob. My ženy to máme velmi složité a muži naše složitosti nechápou. Tak se na to podívejme, ó já, tady se nám to trochu kymácí. Ano, zlatíčko. V kterém se narodil znamení? Tak se na toho ráčka podíváme.“ Suverénní osoba z rodu světských chrastí náramky jako chřestýš, blýská masívními prsteny a vrhá z obrazovky falešné úsměvy. Hraje roli čarodějky, neboť část populace na tyhle věci věří a je ochotna za ně platit. Kde je poptávka, vystartuje nabídka, proti tomu nelze téměř nic namítat, tak náš svět funguje a máme z toho prospěch. Těžít z naivity a důvěřivosti je jedno z nejveselejších podnikání plné pouťových manýrů a jednoduché manipulace, je to hra, kterou odedávna hrají mastičkáři, taškáři a podvodníci s moulíky, dobráky a důvěřivci. Klam, podvod, past, mimikry jsou běžné strategie živočichů, a od toho jsme chytré opice, abychom každou *vymyšlenost přírody* dovedli k dokonalosti. Takto přemýšlím nad osobou, která na obrazovce ledabyle rozkládá a shrnuje karty, ani je nijak nestuduje, zato pusa jí jede jak kulomet. Ženské jí volají, celé pryč z toho, že slyší svůj hlas z televize a že jim ta, vlastně slavná, madam odpovídá jako nějaká kamarádka. „Kolik je vám let?“ Ptá se pokaždé. Dvacet, hlesne mladá žena. „Vy jste taková roztomilá beruška! Přeju vám trpělivost s tímto prazvláštním mužem,“ švitoří věstkyně. „Kolem nás se tetelí prapodivná atmosféra.“ Při dolním okraji obrazovky se dá buď bezchybným zrakem, nebo lupou rozeznat informace, že minuta stojí 72 Kč. Dalšího volající oslovuje ta osoba *zlatíčko*, ženy telefonují jedna za druhou, sem tam se do té pomyslné fronty vetře i muž – *drahoušek*.

Jako bych si ten e-mail přičarovala – za dva dny nato čtu v poště příběh mladé ženy z venkova. Brala to zpočátku jako poněkud dražší úlet, obrátila se na další věstkyni z tohoto čarodějnického hnízda. Měla starost o kamaráda, neboť se jí zdálo, že se do ní, vdané maminky toho času na mateřské, zamiloval. Náklonnost mužského potěší každou ženu, ale jsou situace, kdy si s ní nevíme rady. „Karty mi jasně ukazují, že je tu láska. A kde je láska, je možné všechno,“ culila se čaroda. Mladou paní zasekla jak zkušený rybář rybkou, ta jí začala volat opakovaně. Účty za telefon narůstaly, úspory na letní dovolenou tály. Za čas bylo fuč 17 tisíc, ale láska se pořád ještě nevyvrbila. Co teď? Obchodnice s iluzemi navrhla své stálé klientce, že provede ve prospěch lásky obřad bílé magie a to za 1800 Kč. Za dva dny přišla SMS: obřad proveden, poslete peníze. Mladá žena se ale už začala z fascinace probírat, podvod ji došel a za obskurní a navrch nedoložený obřad zaplatit nechtěla. Věstkyně zdivočela. Začala vyhrožovat tu právníkem, poté obřadem magie černé, která uvrhne neplatičku do neštěstí. Nakonec se úplně odkopala, když začala ženu vydírat: prásknu to všechno vašemu manželovi!

Přece by nám nelhali! Říkáme si od nejstarších věků, my, kuřátka prostomyslná, zatímco se bystré kuny dobývají do našich domovů. Co z toho plyne? Když už *musíme něčemu* věřit, tak svým pochybnostem.

Noblesa a styl

fejetony

200 stran, pevná vazba, lamino potah, Nakladatelství Věra Nosková – KLIKA, Praha 2015

Šedesát fejetonů uveřejněných v letech 2010 až 2015 v Týdeníku Rozhlas a dalších časopisech představuje kritická a vtipná zamyšlení. Mají dobový přesah, ale zároveň jsou svědectvím o našich starostech, radostech a pošetilostech v této době.

Objednat

Pověřivost - dítě pošetilosti

V noci před Novým rokem se prý nemá všet vyprané prádlo, přináší to smůlu. Podívej, padá hvězda, něco si přej! Střepy přinášejí štěstí. Rozbitá zrcadla – sedm let smůly! Délka života závisí na počtu zakukání. Hlavně vykročte ráno z postele pravou nohou! Jenže bude-li zrovna pátek třináctého, tak to není nic platné. No ale když nepotkáte ten den černou kočku, nevysypete slánku, nepodlezete prádelní šňůru a nešlápnete na víko od kanálu a...

Nejsem pověřivá a nejsem věřící v žádném ohledu, náboženském ani jiném, což mě naplňuje jistým pocitem svobody, zbavuje obav z prorokovaných následků. Nemůžu si ovšem vypomoci při komentování různých situací běžnými prefabrikáty lidových mouder, a když s tím na mě vyrukují přátelé či známí, upadám do rozpaků. Být pověřivá je jaksí společensky přijatelnější. Všichni pověřiví a věřící čemukoliv a v cokoliv jsou součástí většiny, a většina si většinou myslí, že má pravdu, což není pravda, ta přece nevyvěrá z početní převahy. Není mou ctižádostí se s většinou o pravdy hádat, fakta, realita se stejně nakonec vyjeví, projeví. My, vyznavači mírné a veselé skepse si toho všimneme, většina věřících a pověřivých nikoliv, no a svět se točí dál. Vše nasvědčuje tomu, že každý jev a vlastnost má své příčiny a následky, jedna věc zapříčiňuje druhou podle toho jak běží a projevují se chemické reakce, i v naší hlavě, geny, biologické zákonitosti a všemu vládoucí fyzikální zákony. I náhody mají své příčiny, ovšem skryté, nevýznamné, drobné, nahodilé.

Spousta jevů a situací vzniká na nestabilním základě, stejně nevypočitatelném, jako je náledí, Damoklův meč, krok opilce po mostním oblouku, rozviklaná psychika.

Co mě ale trápí, není neohrožující, nedůsledná a rozpačitá pověřivost v naší kultuře, ale až vražedná pověřivost podstatné části zbylého světa.

Čínské pověřivé léčitelství má dodnes v nabídce lektvary ze sušené hadí kůže, žraločích ploutví, ze sušeného želvího podbřišku, tygřího penisu, samozřejmě rozemletý roh nosorožce a mnoho dalších bizarností. Kvůli těmto doslova pitomým pověrám jsou masívně hubeny vzácné druhy zvířat, při boji s pytláky umírají lidé, páchají se zvěrstva. Kvůli pověřivosti většiny obyvatel především Afriky, Asie a Indie se loví žraloci, kterým mořští pytláci zaživa uřezávají ploutve a bezmocná těla házejí zpět do moře, kvůli pověře, že prášek z klu nosorožce zvýší potenci či vyléčí rakovinu se pokoutně vyvražďují tato vzácná zvířata, přitom rohovina jejich klu je stejná jako u kravích rohů. V minulém roce jich pytláci jen v Jihoafrické republice ulovili 448. Pověrami opředení tygři končí zpracování na tržištích ve stáncích léčitelů. Další neúčinnou a nesmyslnou léčivou látkou má být medvědí žluč. Prý dokáže vyléčit játra a záněty, snížit horečku, odstranit žlučnickové kameny nebo zlepšit zrak. Na stovkách farem hlavně ve Vietnamu a Číně trpí a umírají v těsných klecích tisíce medvědů. Ve Vietnamu těmto týraným šelmám za krutých bolestí odeberou za rok na sedm tun žluči. Z tohoto množství se pak vyrobí asi půl tuny drahých léků a kosmetických přípravků. Členové asociace tradiční čínské medicíny hájí tento odporný chov s tím, že medvědí žluč je pro léčebné účinky nezbytná. Prokázaná účinnost žádná. Jen pověra spojená

s bezcitností a hrabivostí. Přípravky ze žluči těchto týraných zvířat se prodávají jako léky tradiční čínské medicíny i v Praze, Ostravě a přes internet. Také v naší kultuře se najdou lidé stejně krutí jako hloupí.

Ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové bylo v polovině roku 2015 otevřené Česko-čínské centrum pro výzkum tradiční čínské medicíny. V budoucnu by prý měla být tato klinika cosi jako vzdělávací centrum tradiční čínské medicíny pro střední a východní Evropu, samozřejmě se tu budou i léčit pacienti, zatím si mají zákroky a preparáty platit sami. Financování stavby zajistí čínská strana. Čínská vicepremiérka Liou Jen-tung v Hradci Králové řekla, že tradiční čínská medicína přispěje k zlepšení zdravotního stavu českých občanů.

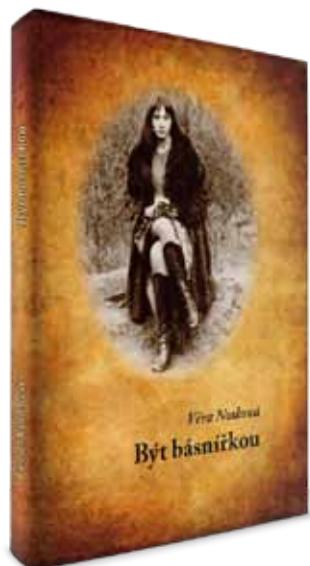
Připijme si na to medvědí žlučí posypanou práškem z usušeného tygřího penisu.

Středověk neskončil, středověk trvá...

Být básnířkou

básnická sbírka

124 stran, pevná vazba
Nakladatelství Věra Nosková –
KLIKA, 2013 Praha

Objednat

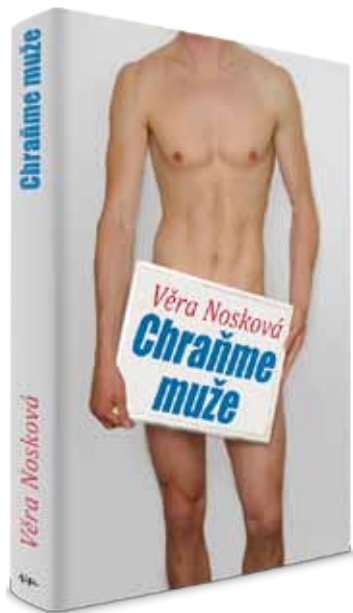
naznačují, o čem píše ve své trilogii. Na titulu je fotografie autorky z roku 1967, kdy toužila po tom, být dobrou básnířkou, než pochopila, že její potřebě vyprávět bude víc vyhovovat psaní prózy.

Druhá básnická sbírka obsahuje nejlepší verše ze sbírky Inkoustové pádlo (vyšla v roce 1988 ve Středočeském nakladatelství a knihkupectví) a z nevydaného rukopisu pozdějších básní. Uvítají ji hlavně ti čtenáři, kteří v románech a povídkách Věry Noskové rádi nalézají odlesky poezie. Témata mnohých textů

ztracený svět

Pro rozsudek se probouzím
odročena upadám do snů
o tvé nakloněné tváři
ze světla svlečená
a ze společné kůže
Ztemnělá dálka
A náš střed světa v stéblech
rosený hvězdami
Teď to je navždy
čase nepříteli
Strašně chcem zůstat
Minuty bez nás jdou
Chcem shořet
zůstáváme celí
Hrst vteřin jsme s červnem propili
usnuli v modrých lukách
odlitky nejtišších světél
znásobeni nekonečnem
vydělení dvěma
Láska je víc než cit
Nesdělitelný prostor
Jiný svět
A víc skutečný
Až o něj přijdem budem se jen zdát
Kvete zas tráva
a v stéblech čísi dech

si šťastně bere dává to malé moc
v kterém se láska zhlíží
Jsi dálka ztemnělá
jsem steskem sežehnutá
ze světla svlečená
a ze společné kůže
Budím se pro rozsudek
do snů jsem odročena

Chraňme muže

kniha na obranu mužů s deseti příběhy, literatura faktu
200 stran, Nakladatelství Věra Nosková, 2011 Praha, pevná vazba, lamino potah

Chraňme muže je kniha úvah na téma úbytku mužnosti a znevážení mužské role v naší kultuře, ilustrovaných deseti příběhy. Autorka snáší argumenty na podporu podezření, že věčně nespokojené, útočné ženy dupou po mužském sebevědomí a sebecitu, hecovány k sobectví a pěstování takzvané

kariéry feministickou ideologií a články lehkomyšlných žvanivých redaktorek.

V knize se střídají eseje, příběhy ze života, ale i poznámky k tématu od přemýšlivých mužů.

Chraňme muže je kniha kořeněná humorem, i když především varuje a provokuje.

Objednat

Svět patří (také) nám, ženám, dnes a u nás ano, ale nezapomínejme, že je dílem mužů a závisí především na mužích, kam se civilizace bude ubírat. Ženy jsou sice stejně bystré, houževnaté a pracovitě, ale jen vzácně v technických oborech, a technika na pozadí vědy táhne svět dopředu. Je sice zároveň hrozbou, ale pracuje i na přežití lidstva, má stále v zakázce úsporu dřiny a času, boj s chorobami a hladověním a také požitky a radosti všeho druhu. Společenská objednávka a představa zisků ji nyní směřuje k vymýšlení ekologických strojů, dopravních prostředků, energie a technologií... Jistěže nespíš existují geniální techničky a konstruktérky, úspěšné vědkyně v exaktních oborech, ale není a nemůže jich být tolik, aby dokázaly muže zcela nahradit. Ženy dávají přednost humanitním vědám, které sice tvoří intelektuální nadstavbu a jsou velmi důležité pro pochopení příčin a souvislostí (historie, psychologie, sociologie, pedagogika, linvistika...) ale poctivě si přiznejme, že svět mnohem víc, než výsledky výzkumu v humanitních vědách utvářela a neuvěřitelně měnila matematika, poznání přírodních zákonů, elektřina, vývoj nových materiálů, nové postupy a technika při výrobě energií, genetika, elektronika, internet, kybernetika, kosmonautika...

Nízkou účast žen ve vyšších patrech umění či ve vědě a oblasti technických vynálezů vysvětlují feministky tím, že jim to *společnost neumožňovala*. Společnost – ať už si pod tím vágním termínem představíme krunýř státu, nebo společenství lidí průměrné až podprůměrné bystrosti, zato s množstvím předsudků – nebývá ze své podstaty přátelská a vstřícná k nikomu kdo překračuje meze a *vymýšlí novoty*. Zvláště v minulosti nikomu nic zadarmo nedarovala. Bývala

a stále je spíš zkostnatělá, nedůvěřivá k novým myšlenkám, zaštiťuje se alibistickou *předběžnou opatrností*. Stačí si přečíst životopisy významných vědců, vynálezců či umělců, aby nám bylo jasné, že se současníci chovali k dobrodincům lidstva dost často jako zabeďněnci a nechali je na pospas všemožným křivdám, šikanování i bídě. Museli vyvinout velké úsilí, měli železnou vůli, vášnivé zaujetí pro svůj obor, v němž se stále zdokonalovali, disponovali nevšední houževnatostí. Byli to vždy muži velmi pracovití a svým způsobem hraví – tvořivost je hra intelektu a talentu. Pokud byla stejného nasazení schopná žena, například Maria Curie-Skłodowska (v roce 1891 složila jako první žena v historii přijímací zkoušky na Fakultu fyziky a chemie pařížské Sorbonny), kopírovala jejich osud i vlastnosti, a nakonec získala, stejně jako někteří její kolegové, slávu (2 x Nobelovu cenu, kterou později dostala i její dcera, jež pokračovala v matčině výzkumu).

Budiž, ženy nemívaly v dávných dobách přístup k vysokoškolskému vzdělání. Ale to není vždy nutným předpokladem tvůrčího myšlení a usilovné duševní práce. Tak třeba naše nejznámější spisovatelka Božena Němcová vysokou školu neměla, do školy chodila pouhých 7 let. V sedmnácti letech ji provdali a pak porodila čtyři děti... Dovede si některá dnešní adeptka literární činnosti představit horší start ke spisovatelské dráze?

Již tři generace žen mohou studovat na vysokých školách, u nás prý je na VŠ dokonce více studentek. Jejich výkony a úspěchy jsou chváleny a ženy jsou všeobecně povzbuzovány, k mužům takové výzvy, chvála a obdiv nesměřují, jsou společností přehlíženi. Lze

právem očekávat, že ženy mají nástroje k tomu, aby nyní ony posunovaly hranice poznávání. Ale v souvislosti s významem žen se až příliš často mluví o jejich žádoucí kariéře, o vyšších postech, které by chtěly a měly zastávat, nikoliv o tom, co jejich eventuální bystrost, zvědavost a touha po poznávání přinese pozitivního.

Druhá stížnost feministek míří k rodičům, kteří prý jaksí bezmyšlenkovitě dávají děvčátkům na hraní panenky a klukům autíčka, což je genderově špatně. To se to pak klukům studuje matematika a technické obory, zatímco ženské jsou panenkami zblbnuté a vlastně predestinované aby jednou hlavně vařily, uklízely, rodily a točily se kolem dětiček... Jistě, vnucování autíček, Merkurů a pistolů dívkám nejspíš pak v pubertě ovlivní výrobu ženských hormonů, přestaví jim mozek formující se miliony let, stanou se z nich automechaniky, konstruktérky raket a řidičky kamionů – to je ženám i společnosti velmi zapotřebí.

Samozřejmě, že můžeme být třeba hornice (horničky?), slévačky, popelářky nebo pyrotechničky, ať žena dláždí náměstí coby dlaždič (použila bych slovo dlaždička, ale to už má jiný význam), ať odstraňuje závaly po zemětřesení, může dělat všechno na co má chuť, schopnosti a na co jí stačí síly. Při vývoji člověka se ale už v prehistorii ukázala být obrovskou výhodou dělba práce. Ta se formovala podle talentu a schopností, fyzické síly a biologických dispozic. Základní dělba práce se vyvinula zcela přirozeně především mezi pohlavími, a měla velký vliv na jejich psychologický vývoj, na utváření ženského a mužského mozku, dala vzniknout svébytné ženskosti a mužnosti, elementům, které se právě díky své odlišnosti přitahují, doplňují a kooperují, a v každé nové generaci se s úžasem navzájem objevují. Výjimky

a zvláštnosti zpestřují život, nic proti nim, ale vypjaté, nesmyslné sociální inženýrství některých feministek, které nerespektuje lidskou *pravěkou* přirozenost je dílem komické, ale také odpudivé, znepokojivé a může být i nebezpečné.

Zbývá pořád ještě odpověď na otázku, proč není ve vědě, technice a umění tolik úspěšných žen jako mužů? Simone de Beauvoir v Druhém pohlaví líčí svá pozorování takto: Student se vedle předepsaných studií baví volnou hrou myšlenek a při té právě vznikají jeho nejlepší nápady; snění ženy má docela jiný směr: žena myslí na svůj zevnějšek, na muže, na lásku, svým studiím dává jen to, co je nezbytně nutné, stejně tak potom své kariéře, přitom v těchto oblastech nic není tak důležité jako právě to, co se dává navíc. Nejde tu o nějakou myšlenkovou slabost nebo o neschopnost soustředit se, jde o rozdílné zájmy, které je těžké uvést v soulad. Uzavírá se tu bludný kruh. Často s podivem vidíme, jak snadno žena zanechá hudby, studií, zaměstnání, když najde manžela; vložila do svých plánů příliš málo ze sebe samé, aby jí mohlo jejich uskutečnění dát životní uspokojení a radost.

Když jsem se zeptala kamaráda mikrobiologa na zkušenosti s kolegyněmi v přírodovědných oborech, velmi je chválil: „Ženy vědkyně bývají pracovitě, svědomitě a jsou často skvělé organizátorky. Mezi přírodovědci je dnes téměř polovina žen, je to vidět i na konferencích, věda se bez nich dnes už neobejde. Dá se ovšem vysledovat, že jsou úspěšnější spíš ty bezdětné. Věda je totiž dril, musí se odřít, chce celého člověka. Stratégové vědy, ti, kteří vytyčují problémy a vlastně určují kudy se bude výzkum

ubírat, jsou téměř výlučně starší muži. Což vůbec nevadí, je to dělba práce a vědci i vědkyně se navzájem potřebují a doplňují. Problém nastane, když se třeba žena, která nemá strategické myšlení, dere na místo, na které nestačí, chce se dostat na pozici, odkud se fakticky řídí výzkum. Tím nemyslím třeba řízení nějakého Ústavu, to je práce organizační, vhodná pro společensky zdatné jedince, což ženy ve vědě bývají. A ještě něco: Vědecký výzkum má jeden zvláštní aspekt; místo obvyklé řevnivosti vládne mezi vědci na celém světě vzájemná podpora a pak také určitá rytířskost na osobní úrovni. No a nelze si nepovšimnout, že týmová práce dělá ženám mnohdy problém. Chtějí se nějak osamostatnit, práce v kolektivu je moc neuspokojuje, také proto se snaží dostat na vedoucí místo. No a musím ještě připustit, že jsou emocionálnější a mnohdy jim chybí nadhled a objektivita,“ shrnul svá pozorování mikrobiolog a znovu zopakoval, jak jsou ženy pro vědu nepostradatelné.

Jeho čtyřicetileté zkušenosti mi potvrdil i mikrobiologův kolega, odborník v oblasti fyziologie rostlin. Dodal: Moderní společnost ve velké míře odstranila limity - nerovnoprávnosti ekonomické, společenské atd. Samozřejmě mít rodinu a přitom dělat vědu - zvláště když děti často stůňou - je nesmírný handicap. Ženy mají obecně daleko větší sicflajš, schopnost analyzovat paralelně spousty nesourodých dat. Proto se dobře uplatňují třeba jako špičkové cytodiagnostičky na onkologických pracovištích. Je fakt, že vědecké pracoviště nejlépe pluje ve vodách náročného výzkumu, když mu velí admirál - muž a posádka se skládá z mužů a žen půl na půl. Nelze přehlédnout, že řevnivost a míra závisti jsou mezi ženami rozhodně daleko horší než mezi chlapy. A to

se dovedeme pěkně prát a někdy i pomlouvat - ale je to víc na rovinu, čelem. Také „paměť na křivdy“ je, soudím, u žen ve vědě daleko vyvinutější. A neochota přiznat chybu až neuvěřitelná. Takže - řídit Ústav rozhodně dokážou stejně dobře jako chlapi, někdy i lépe. Ale vynalézt pro něj (nikoliv opsat) geniální či aspoň zcela originální koncepci... Takovou zkušenost s ženským direktorem nemám ani v Čechách, ani v Evropě.

Připomenu základní myšlenku této kapitoly: Výčet mužských zásluh a vin by byl nekonečný. Podává ale svědectví o tom, že muži jsou tvůrci civilizací a jejich hnacími motory, ať už v dobrém nebo ve zlém. Nemáme, neznáme vyspělou, soběstačnou, sebeutvářející společnost, v minulosti ani teď, kterou by vytvořily silou svou svalů (bez těch to opravdu nejde, alespoň na začátku), důvtipem a svým intelektem především ženy – takže nevíme, jak by si poradily s tisíci překážkami a náročných úkolů.

Těžko odhadnout, jak by ženami vytvořená civilizace vypadala.

Vzhled a energie mužů souvisí s testosteronem

V roce 1939 se týmu vědců podařila syntéza čistého testosteronu – mužského pohlavního hormonu. Byla jim za to udělena Nobelova cena. (Jejím spoludržitelem byl švýcarský chemik Leopold Růžička, pravnuček českého krejčího.) Testosteron je steroidní hormon, který patří mezi anabolické steroidy. Vzniká v takzvaných Leydigových buňkách ve varlatech. Ovlivňuje vznik spermatu a vývoj sekundárních pohlavních znaků. (*Steroidy jsou deriváty cyklopentanperhydrofenanthrenu. Patří mezi ně například D-vitamíny, žlučové kyseliny, pohlavní hormony, hormony kůry nadledvinek, steroly aj. Jsou to bezbarvé krystalické látky, rozpustné v organických rozpouštědlech. Vznikají oxidací terpenů. Z hlediska chemie jde o alkoholy, alkaloidy, hormony, vitamíny či kyseliny.*)

Hladina testosteronu souvisí s libidem, ale jeho příliv v mozku provokuje také troufalost, vychloubáčnost, statečnost a u někoho i ztřeštěnost. Ovlivňuje dvoření, ale provokuje také agresivitu. Je nejvyšší u starších chlapců, po čtyřicátém roce klesá. Nápadné je jeho působení na organismus především v pubertě, kdy dochází k růstu varlat a penisu a k nárůstu svalové hmoty. V dospělosti testosteron s dalšími androgeny udržuje mužský charakter ochlupení, stimuluje spermatogenezi.

Hovoříme-li o androgenu, je řeč většinou o steroidním hormonu, který ovládá a stimuluje nejen u člověka, ale vůbec u obratlovců vývoj a udržení svaloviny, a to vazbou na androgenní receptory, které zahrnují aktivitu samčích pohlavních orgánů a vývoj samčích druhotných pohlavních znaků. Základním a nejznámějším androgenem je právě testosteron. Některé chemické látky, například

chlorovaný pesticid – DDT – funkci androgenu narušují. Takovým látkám se říká endokrinní disruptory. Bohužel byla tato příčina snížené plodnosti mužů prokázána až v roce 2000. Teprve v roce 2006 přinesl Journal of Andrology studii o snížení pohyblivosti spermií a zvýšení počtu defektních spermií u mužů v závislosti na hladině metabolitů (produkty rozpadu) DDT v krvi.

Přitom už v roce 1962 vydala biologka a spisovatelka Rachel Carsonová knihu *MLčící jaro* (Silent Spring). V ní se lze dočíst, že se DDT kumuluje v tkáních živočichů – není odbouráváno a jeho přítomnost v tělech zvířat a lidí byla zjištěna i v lokalitách velmi vzdálených od míst jeho nasazení. Snad nejhůře na toto zamoření doplácí draví ptáci, neboť tvoří vrchol potravního řetězce (podobně jako lidé). V orgánech predátorů se koncentrace DDT několikanásobně zvyšuje, následkem toho klesá jejich plodnost, rodí se degenerovaná mláďata a dochází k vymírání druhů. DDT je toxický a do těla může proniknout i přes pokožku. Například má na svědomí zvýšení výskytu takzvaných intersexuálních žab (nemají vyhraněné pohlaví, takže se nemohou množit). Podle amerického výzkumu je DDT nejvíc nebezpečné u dospívajících, například už během puberty až pětina násobně zvyšuje riziko vzniku rakoviny prsu, což zřejmě souvisí s tím, že narušuje především hormonální poměry v těle. V USA je používání DDT zakázáno už od roku 1972, ale v některých afrických a asijských zemích se stále nasazuje v oblastech zamořených komáry rodu *Anopheles*, kteří přenášejí malárii.

Pokles hladiny testosteronu provází přibývání tělesného tuku a sérového cholesterolu, snížení svalové hmoty, řídnutí kostí a pokles libida. Průměrný muž začne pociťovat ztrátu libida

a energie zhruba ve věku čtyřiceti až padesáti let; ale správnou péčí o tělo, zdravou stravou a pravidelným sportováním lze tyto negativní dopady značně omezit. S testosteronem jsou muži prostě silnější, výkonnější a agresivnější, víc je láká a baví sex i zápas. Křivka stoupajícího a klesajícího množství testosteronu určuje do značné míry chování muže, jehož život ve zkratce mnohdy vypadá takto:

období, kdy věří na Mikuláše

období, kdy nevěří na Mikuláše

období, kdy dělá Mikuláše

období, kdy vypadají jako Mikuláš

Nejlepší období, s nejvyšší produkcí testosteronu, bude nejspíš to druhé.

Testosteron v malém, přirozeném množství podporuje u žen libido (bez něj by byly frigidní), ale po menopauze může způsobovat maskulinizaci ženy.

Příběh třetí: Matka – zdroj nenávisti a strachu

Johana je moc hezká padesátiletá lékařka. Má dva dospělé syny, oba vystudovali vysokou školu. Je stále ještě vdaná za svého prvního a zatím jediného manžela, ale toho necháme stranou, není v tomhle vyprávění důležitý. Známe se asi patnáct let, ale snad poprvé za celou tu dobu se nám povedlo, že jsme spolu samy usedly u jídelního stolu v jejich příjemném, barevném domě. Ten dům je důležitý svědek i aktér, téměř všechno se tu stalo, některé postavy příběhu v něm kdysi bydlely, jiné dodnes bydlí. Hraje roli i jako majetek, jistota, dědictví. Na stole voní čaj, máslové pečivo, a vzpíná se květ okrové orchideje, na pohovce se blahobytně povaluje vláčný, flegmatický kocour. Je předvánoční čas. Johana nalila do sklenek kapku portského a konečně začala vyprávět dlouho slibovaný příběh.

Když otec před třemi lety zemřel, myslela si, že tím je celý ten podivný, vyšinutý příběh uzavřený, že ji už nebude trápit výčitkami, pocitem křivdy a zneužití. Ale to se k jejímu překvapení nestalo. I nadále útočí každá vzpomínka na tátu lítostí i vztekem, pocitem křivdy. Pochopila, že to je náklad na doživotí.

Johančin otec se do tohoto domu přičlenil někdy před půl stoletím. Rozumělo se, že bude za střechu nad hlavou vděčný a že na vilce a zahradě odvede kus práce. Jenže se brzy ukázalo, že není kutíl. Byl především genetik, profesor na Přírodovědecké fakultě, žil pro svůj obor, takže například na zahradě sice cosi pěstoval, ale ne zeleninu do kuchyně: *jen* experimentoval – křížil rostliny. Pro potěchu také hrál na piáno, potřeboval číst, jezdil do hor

botanizovat, nestal se prostě levnou vyžehnou pracovní sílou, což Johančina matka s babičkou nakonec musely akceptovat, ale s velkou nevolí.

Někdy na konci padesátých let, když byly Johance tři roky, vyjela s rodiči na třítydenní dovolenou do Bulharska. Když zapátrá ve vybledlých vzpomínkách, víc než koupání v moři ucítí pradávné napětí, duševní nepohodu, strach. Mezi rodiči zuřily prudké emoce, matčino obviňování, prozradila se jakási otcova vina – hájil se? Nebo jen trpěl a bylo mu z odhalení nanic? Později se dozvěděla, že se v těch dávných časech, vlastně jen pár let po svatbě, zamiloval do jiné ženy a právě tehdy u Černého moře se pravda provalila, snad mu jeho milovaná napsala a matka, která soukromí blízkých ani listovní tajemství rozhodně nectila, se dopisu zmocnila. Když se vrátili domů, napětí a vzájemná animozita trvaly a dokonce stoupaly, takže se velice brzy dohodli na rozvodu. Tátovo odstěhování z domu své ženy a tchyně, ve kterém si teď hovíme u prostřeného stolu, předcházela scéna, kterou malé dítě nepochopilo, a Johanině matce hned nato posloužila k vyvolání děsivého strachu a nenávisti.

Při jedné hádce s matkou otec náhle dcerku popadl, vyběhl s ní z domu, pak si ji posadil na ramena a kamsi kráčel. Víc si Johana nepamatuje, rozhodně se pak ale nic dramatického neodehrálo. Matka jí ale později mnohokrát tvrdila, že s ní otec běžel k řece a chtěl ji hodit do vody, aby se utopila, ovšem matka ji prý jaksi zachránila. Johana byla maličká, uvěřila tomu, a začala se táty hrozně bát. Matka v ní ten strach a nenávist pak celý život přižívovala.

Rozvedli je hned, otec nevěru nepopíral. Stalo se to na konci padesátých let minulého století. Komunistická strana byla

všudypřítomná, vševidoucí a všemocná jako nějaký zlověstný bůh, matka, učitelka ruštiny a hlavně partajní funkcionářka, měla v ruce všechny trumfy. Zasloužilí straníci používali své členství jako zaklínadlo a beranidlo, strana zasahovala do každého lidského osudu, vlamovala se i do velmi soukromé a intimní stránky života. Johančin otec byl sice přírodovědec, ale bezpartijní, takže pro matku, soudružku a učitelku ruského jazyka a občanské výchovy, nebyl problém rozvodový soud přesvědčit, aby otci zakázal jakýkoliv kontakt s malou Johanou. Podle výroku soudu prý *nezaručoval správnou mravní výchovu*.

Nesměl své dítě vídat a brát si je domů nebo na vycházky, což jej ovšem nezprošťovalo povinnosti platit na ně velmi dlouho alimenty. Matka šířila i mimo rodinu hysterii *obav z potenciálního vraha*, takže například když učitelka mateřské školy zahlédla pana profesora z okna, zatáhla jeho dceru do kabinetu a zamkla ji tam pro případ, že by si otec dovolil vejít do budovy a ptát se po svém dítěti. Později Johaně táta přiznal, že opravdu schválně brousil kolem školky, v naději, že děti vyrazí na procházku a on ji alespoň z protějšího chodníku uvidí. Trpěl tou zlovůlí, měl dcerku moc rád. Johanka jej ale vnímala jako smrtelné nebezpečí. Později se z jejího života ztratil natolik, že si už nedokázala vybavit jeho podobu, téměř na něj zapoměla.

Otec byl prostě tabu. Připomínal se jen bývalé manželce – poctivě placenými alimenty. Matka si našla přítele, žila s ním patnáct let. Byl ženatý, nehodlal se nikdy rozvést, a tak měl dva souběžné vztahy. Kupodivu to žena, která kdysi nedokázala odpustit manželskou nevěru, dobře snášela, ani straně nejspíš nevadilo, že soudružka žije s ženatým mužem. Jen to tajila před

svou matkou, Johančinou babičkou, rodné matky se bála víc než rodné strany. Dospívající Johana v rozpacích sledovala, že matka často večer odchází za *strýčkem*, a čím byla starší, tím víc se za matčin pokoutní vztah styděla.

Přibližně od osmnácti let začala Johana o tátově zlodušství pochybovat. Měla totiž spolužáky, jejichž rodiče byli také rozvedení, ale slušně spolu vycházeli a jejich dítě se svobodně stýkalo s mámou i tátou. Ale její matka i nadále čas od času zmiňovala, že ji vlastní otec chtěl zabít, hodit do řeky – byla to úmorná manipulace a odporná lež, opakovaná ovšem po celá desetiletí.

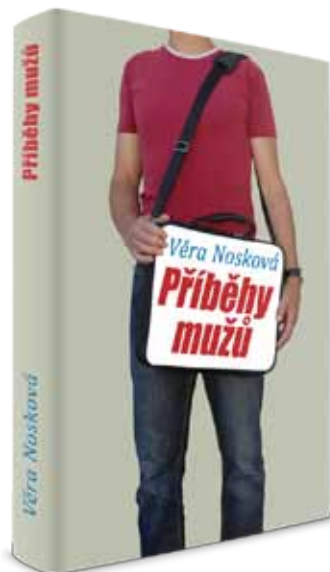
Johaně už bylo 42 let, když ji kdosi na obědě v menze upozornil, že poblíž sedí její táta. To už té zatuchlé historce s *házením do řeky* nevěřila. Ale jak s ním navázat kontakt po své celoživotní ignoraci? Ostýchala se ho oslovit, bála se, že ji odmrští, zavrhne, ale přátelé z univerzity na její obavy nedali a tajně spunktovali jejich setkání.

Když ho za mnou přivedli, padli jsme si okamžitě do náruče, vzpomíná Johana. Měli si pak dlouho co vyprávět. Přiznal jí, že ji celý život zpovzdálí sledoval, radoval se z jejích úspěchů. Ti dva k sobě na první pohled patřili, genetická příbuznost byla jasná i z jejich životního směřování, zájmů, povahy. Bylo povzbuzující, že jeho manželka, kdysi mladá žena, do které se zamiloval a rozbil tak své první manželství, s ním soucítila. Učila přírodovědu na gymnáziu, kde Johana studovala, tak si například počkala na chvíli, kdy se likvidovalo maturitní tablo a uzmula Johančinu fotografii, aby ji donesla manželovi. Jiná dobrá duše zase Johančině matce během návštěvy tajně sebrala fotografie synů a donesla je jejich dědovi.

Od té doby ti dva nadšeně objevovali vzájemnou spřízněnost, podobné zájmy a povahy. To už byl otec v důchodu. Chodil za dcerou na fakultu, kde učila mediky, domů si ho netroufala přivést, protože matka stále žije s *mladými* ve společném domě. Koneckonců ho na ně převedla, a Johana s manželem i syny se o babičku pochopitelně starají. Johana míní, že teď už je pozdě na nějaké vyříkávání starých křivd; co můžete osmdesátileté osobě vyčítat, co si na ní vezmete?

„Kdybych jí natvrdo řekla, že se s tátou stýkám a máme se rádi, jedině by mě proklela a cítila by se strašně podvedená. Nechce se mi žít pod jednou střechou s člověkem, který by mě nenáviděl. Za tátou začali chodit i moji synové a bylo mi dost líto, když mi řekli: Mami, ten děda je taková bedna, takovej moudrej chlap. My jsme o tolik přišli, že jsme se s ním nemohli v dětství vídat!“

Nakonec se musím zeptat, jak teď vychází s matkou. Johana ztišuje hlas. „Víš, že z ní mám strach? Občas brousí po domě, poslouchá za dveřmi. Myslím, že mě nenávidí. Když jsem sama doma, tak se v našem patře radši zamknu. Kolikrát mě už i napadlo – co když mi dá do jídla jed?“

Příběhy mužů

literatura faktu, svědectví
o době a lidech, výpovědi mužů
týraných rozvodem

174 stran, pevná vazba
Nakladatelství Věra Nosková,
2012 Praha

Co všechno se dá chlapovi udělat, když si ho zprotivíte nebo máte chuť žít s někým jiným? Vezmete mu děti, domov, připravíte jeho firmu o prosperitu, lžete policii, aby ho odvezli v poutech. Má

dům a splácí hypotéku, ale nesmí v něm bydlet, odporně o něm mluvíte na veřejnosti, obviníte ho, že sexuálně zneužívá vaše děti a vás že běžně znásilňoval. A osoba, která se dopustí tolika zla, lží a podvodů, smí na rozdíl od vás vychovávat vaše děti, a je litována a chráněna.

Tohle martyrium podstupuju proto, že s těmito lidmi se bojovat musí, což by měli vědět všichni rodiče, s nimiž protistrana, soudy a sociální pracovníci zacházejí jako s onucí. Chci dokázat, že není možné nevinného člověka obvinít ze sexuálního zneužívání vlastního dítěte, to je nejhorší špína. Kdybych to nechal být, může to matka dospívající dceři vnucovat jako věc, která se opravdu stala, jen na ni holčička zapomněla, může jí takto stále vymývat mozek a dělat ze mě zrůdu.

Michal Havlíček Věřili jsme v rodinu

Michal Havlíček založil a úspěšně řídí společnost, která se zabývá pořádáním kurzů finančního poradenství, organizačního a personálního rozvoje. Je obdařený, na muže poměrně vysokou sociální i verbální inteligencí, schopností empatie, výrazná mužnost by se mu přitom těžko dala upřít. Nevadí mu pečovat o domácnost, děti, hodně toho stihne, je pracovitý a v případě nutnosti bojovný, šikovný a inteligentní, dokáže vydělat peníze. Je výrazně rodinný typ a vyznává věrnost. Téměř ideální chlap a manžel, po němž většina žen prahne. Má samozřejmě, jako téměř každý muž, potřebu řešit zapeklité situace takzvaným zdravým rozumem, věří v účinnost logického uvažování. Se dvěma ženami, kterými byl postupně zrazen, zahrnut nenávisť, a v druhém případě navíc okraden, má pět dětí. Jak se odvíjel příběh jeho dvou velkých lásek?

„Jako student vysoké vojenské školy v Bratislavě jsem se seznámil se sedmnáctiletou dívkou, dost jsem o ni usiloval. Chodili jsme spolu, a když jsem dokončil školu, tak jsme se vzali. Byl jsem pak v Lounech, ona přestoupila na vysokou školu do Prahy, abychom byli často spolu. Brali jsme se v roce 1986, první dítě – syn se nám narodil o pět let později. Měli jsme krásný vztah, pečovali jsme s radostí o děti, věřili jsme v rodinu. Jenže v roce 1996 přišel šok, prostě jednou přišla s tím, že podala žádost o rozvod. Nechápal jsem příčinu. Domníval jsem se, že jí možná vadí, že jsem na jistém rozcestí, což má své nevýhody – odešel jsem z armády, začínal jsem podnikat a než se firma rozjela, nebyly z ní zpočátku skoro žádné příjmy, zato zhlitla spoustu mého času.

Šlo to pak rychle, moje žena odešla během dvou měsíců za svým někdejším spolužákem z vysoké školy a děti vzala s sebou. V červenci mi řekla, že se chce rozvést, v polovině září i s dětmi odešla za ním, a začátkem listopadu si přijela pro věci. Ti dva se dali dohromady na třídním srazu, který proběhl asi půl roku předtím. Tyhle srazy v sobě nesou riziko – setkávám se s tím i profesně – stává se na nich, že dva, kteří po sobě na škole koukali, náhle zjistí že si musí vynahradiť tehdejší marné toužení nebo naplnit přerušenu studentkou lásku...

Nic nenasvědčovalo tomu, že by nechtěla, abych byl s dětmi co nejčastěji, ale dnes už vím, že ze strany rozvádějících se matek je to lež a lest, slyšel jsem to i od jiných mužů, kteří byli ve stejné situaci. I když mě nepochopitelně, téměř uprostřed bezchybného vztahu a bohatého rodinného života opouštěla, vnímal jsem ji pořád jako životní družku s níž jsem prožil třináct let života, s níž mám krásné a zdravé děti. Namlouval jsem si – jsme rozumní, dospělí, vzdělaní, máme rádi naše děti, my dva se určitě na všem domluvíme. Projednávali jsme spolu, jak se budeme i nadále společně starat o děti, říkala, že v tom nevidí problém, dokonce se zdálo, že by neměla nic ani proti střídavé péči, uvažovali jsme o tom, že by děti bydlely v bytě, kde bychom se u nich podle potřeby a domluvy střídaly, aby nemusely měnit prostředí. Jenže najednou se den po dni vyjevovalo, že to bude jinak, došlo mi, že to nemyslela vážně, tajně si přitom spřádala své plány, hlavně jak *vyřeší* mou nepříjemnou existenci. Odmítla mi prozradit, kam se to s našimi dětmi vlastně stěhuje. Zakázala mi, abych jim volal a psal.

Když si s tím člověkem přijela pro věci, vybírali si, co by se jim hodilo, držela ho za ruku, viděl jsem, že ho má opravdu ráda, měla

oči jen pro něj. Cítil jsem úzkost, bylo mi smutno. Bydleli jsme před tou katastrofou v třípokojovém bytě, uspořili jsme nějaké peníze a plánovali jsme, že ten byt koupíme, neměli jsme dluhy. Měl jsem dobrou práci, ale při ní i čas na děti, hodně jsem se jim věnoval. A náhle jsem přišel o půvabnou mladou ženu, o malé děti, rozebíral se náš krásně zařízený byt – všechno bylo v troskách. Než jsem se vzpamatoval, než jsem se pokusil navrhnout nějaká pravidla, byla i s dětmi pryč.

Děti nebyly naštěstí svědky nějakých hádek a scén, i nadále jsme se jim hodně věnovali, ale každý zvlášť. Když jsem si pro děti jezdil, bylo to smutné, protože jsem ji pořád ještě miloval. Jak se blížil rozvod, cítil jsem, že po mně chce už jediné, abych jen platil, ale přitom se nikde poblíž neukazoval, abych *neotravoval*. Ještě na podzim jsem se s dětmi několikrát viděl, ještě v únoru jsem s nimi byl na horách. Když pobývaly u mě, vnímaly ten byt pořád jako svůj domov, nechtělo se jim odejít, ale já je musel pokaždé popadnout, a odvézt k tomu cizímu chlapovi do bytu, který jako domov neuznávaly. Je to náročné na sebeovládání, na psychiku. Musíte se naučit toho cizího člověka respektovat, zaujal prostě vaše místo v rodině protože vaše milovaná žena to tak chce. Člověk se v tom vaří, ale přitom musí hlavně pracovat, také proto, aby vydělal na výživné.

Jinak mluvila u soudu a jiná byla pak realita. Přešel jsem podle domluvy pro děti, a dozvěděl se pokaždé nějakou výmluvu: Teď se jim to nehodí, jsou zrovna nemocné, mají jiný program, musí k babičce, mají toho moc... Nebo také: Dej jim čas, ony se s tou změnou musejí vyrovnat. Protože je moje bývalá žena inteligentní šikulka, sdělovala mi to vždy příjemnou formou. Věřil jsem jí, říkal

jsem si, myslí to dobře, chce, aby se děti zklidnily. V podstatě jsem ale rok a půl děti neviděl. Dnes už vím, že jsem byl za blbce.

Po roce od našeho rozchodu jsem si našel partnerku a poměrně brzy jsme se dohodli na společném životě. Navštívili jsme vzájemně rodiče, řekli jsme si, že chceme mít děti. Moje druhá žena měla za sebou trpkou zkušenost, manželství s násilníkem. Muž ji ponižoval, bil, se sousedkou si udělal dítě... Když jsme se poznali, bylo jí dvacet čtyři let, měla tříletou dcerku. Mně bylo třicet pět, byl jsem chlap při síle. Oba jsme toužili po harmonické rodině a dokázali jsme to, byli jsme na první pohled šťastná zářící rodina s vychechtanými dětmi.

Nový vztah mě posmělil, abych se znovu a silněji ucházel o své děti z prvního manželství, podal jsem si u soudu žádost, že je chci vídat, přestože jejich matka tvrdila, že to pro ně není dobře. Už jsem měl dost toho tajného okukování vlastních dětí před školou, kdy jsem se maskovaný čepicí, brýlemi a bundou, kterou neznaly, skrýval mezi ostatními rodiči, abych je na chvíli zahlédl. Bylo to ponižující a trýznivé. Nehlásil jsem se k nim, když si to matka nepřála, bál jsem se také, jak by zareagovaly.

Proběhlo nové soudní řízení, dětská psycholožka - soudní znalkyně po testech s dětmi konstatovala, že otec je jimi i po roce a půl, kdy ho neviděly, vnímán velmi pozitivně a mají na něj takovou vazbu, že je žádoucí, aby s nimi měl maximální styk. Dokonce doporučovala střídavou péči. To všechno jejich matka odmítla, nepřipustila, byl jsem rád, že se nám povedlo vybojovat pár hodin měsíčně, postupně se mi podařilo vídat je jednou za 14 dní. Moje nová žena byla dokonce ochotná přestěhovat se se mnou do města, kde děti žily, abych je mohl vídat co nejčastěji. Našli jsme

si tam kvůli nim byt se čtyřmi pokoji, aby v něm měly svůj prostor. Bral jsem si je na dva víkendy v měsíci a k tomu jedno odpoledne v týdnu. Neprobíhalo to vždy hladce, matka je stále zpracovávala a jejich vztah ke mně se měnil k horšímu, takže jsem si třeba pro ně přišel do školy, vyšly ze dveří, ani mě nepozdravily a vrátily se zpátky do družiny. Družinářka pak zavolala matce. Poslouchaly matku naprosto slepě. Když jsem se jich zeptal: Tak co nového ve škole? Odpověděly: My s tebou nemáme řešit školu. Děti, pojďte si malovat. My s tebou nebudeme malovat, my chodíme do výtvarného kroužku. Cokoliv jsem navrhl, většinou odmítly, měly od matky své instrukce. Já proti ní neřekl jediné slovo, nezpochybňoval jsem ji, pro mě je vztah matka – dítě až posvátný. Byl jsem totiž tátou cepovaný k úctě k matce. Institut mateřství se pak pro mě stal nezpochybnitelný. S dětmi jsem tedy matku a její zákazy neprobíral, když jsme se loučili v její nepřítomnosti, daly mi spontánně pusy, když u toho byla, tak jen po mě koukly, udělaly smutné oči a odešly.

Protože nás bydlení v bytě poněkud omezovalo, koupil jsem poblíž města zanedbanou usedlost se stodolou, kde měly děti ráj. Poblíž byl les, rybník, louka, večer jsme si dělali ohníček. Měl jsem se svou druhou ženou tři děti, takže i s její dcerou z prvního manželství u nás bývalo dohromady šest děček různého věku, bylo veselo. Měli jsme pro ně hernu a velký dětský pokoj, když se u nás vařilo, děti pomáhaly. Žili jsme jimi a ony byly nadšené. Měl jsem prosperující firmu, ve které pracovala i manželka, bylo to krásné období. Snažil jsem se ten objekt renovovat, ale protože jsem musel dojíždět do Prahy, moc času jsem na to neměl, a stálo by to také moc peněz. Přišlo tedy další stěhování, do obce blízko Prahy, koupili

jsme tam dva vedle sebe stojící rodinné domky, jen deset let staré, vzali jsme si velmi vysokou hypotéku. Ocitli jsme po přestěhování v krásném prostředí. Náš prvorozený, Martin, šel tehdy do první třídy, nemladšímu bylo dva a půl roku. V jednom domku jsme bydleli, v druhém probíhaly aktivity naší firmy, vzdělávání v oblasti komunikačních a manažérských dovedností, a protože to bylo poblíž Prahy, firmy měly o naše kurzy zájem. Koupili jsme se kvalitní nábytek a koberce, nebál jsem se budoucnosti.

V roce 2007 se má žena setkala s lidmi, jejichž náhled na svět byl poněkud bizarní. Setkávali se a posilovali ve víře, jednou třeba přišla z takového setkání s tvrzením, že byla v minulém životě královnou, a že si tedy zaslouží lepší život, než má se mnou. Říkala mi také: jsem svobodná, ale tvoje láska mě omezuje. Moje tělo ti nepatří, se svou šamšulkou si můžu dělat co chci. Začala mě nenávidět, všechny situace vyhrocovala, dokonce mě fyzicky napadla. Řekla mi, že aby se vymanila z mého vlivu, je pro ni velmi důležité, aby měla intimní vztah s nějakým jejich „vyšším knězem“. A začala za někým takovým jezdit, najednou měla i jiný vztah k dětem, a pak najednou chtěla, aby ten chlap, kterého prý má ráda, u nás bydlel! Jestli ji prý mám rád, tak to dovolím. Já prý i přesto zůstávám otcem dětí. Objevila se u nás esoterická literatura, kde se to hemžilo minulými životy, anděly. Její esoterický intimní přítel byl náš klient, takže k nám docela intenzivně jezdil, hlavně, když jsem nebyl doma. Náš šťastný život se zhroutil.

Ta pomatená skupina kolem ní nebyla velká. Ale věnovali se svým tématům intenzivně. V rámci takzvaných terapií a diskuzí pracovali s emoční inteligencí, stále se zajímali o to, co ten druhý dělá a jak se cítí, komu bylo v dětství ublíženo, jak moc

se cítí nedoceněný a věčně se jakoby vraceli do těch minulých životů. Schválně jsem se několika takzvaných seancí zúčastnil, abych tomu rozuměl, ale byl jsem svědkem hlavně toho, jak se proměnila moje žena. Žila tím vším. Prošla kurzem reiki, věčně četla esoterickou literaturu, pořád někam odjížděla... Zajímavé je, že navzdory tomu, jak se sama vyšinutě chovala, označila za blázna mě, na tom také založila svou žádost o rozvod. Prý jsem duševně narušený a nevím, co dělám. A nic si nepamatuju. Diskutovala to i s lékařem, líčila jim, že jsem plačtivý... Já byl ale jen unavený z práce a z toho všeho, co se na mě valilo. Večer děti usnuly a ona šla telefonovat milenci. Bylo mi úzko. Navíc, práce bylo opravdu hodně, chodil jsem pozdě spát, musel jsem dost cestovat, byl jsem přetažený. A nic se neřešilo. Kdykoliv jsem si s ní chtěl o tom všem promluvit, odháněla mě a říkala: netlač mě do ničeho, nic po mně nechtěj, nerozumíš tomu, jsi unavený, nebudu s tebou nic řešit. A v tomhle pracujte – vedte semináře, dělejte poradenství, zatímco žena někam věčně odjíždí, věčně telefonuje svému milenci, obrací se k andělům... Tak jsem se na čtrnáct dní uchýlil dobrovolně do Psychiatrického centra, možná i pod vlivem té její mantry: jsi unavený, nic si nepamatuješ... Doktor mi řekl: Ta partnerská krize vás sebrala, přijďte si k nám odpočinout, pořádně se vyspat.

Po dvou týdnech jsem se vrátil domů, a zaznamenal jsem ještě větší chlad a odstup, v ničem se se mnou nepočítalo. Oddělovala mě od dětí, nesnesla, abych jim večer četl pohádku. Když třeba starší syn prosil, aby nás nechala spolu, intenzivně nás rozháněla. Dokonce jednou hučela, že by byla nejradši, kdyby to *vyřešila příroda*, přála mi smrt. Nerozuměl jsem tomu. To všechno se

stalo během půl roku. Půl roku před tím, než si moje žena našla někoho, kdo byl v minulém životě něčím lepším než já, tak mi s dětmi vytvořila k narozeninám přáníčko s nápisem: Nejlepšímu tátovi na světě. Dodnes ho mám. U soudu jsem pak řekl: Sežeňte jediného člověka, který vám dosvědčí, že jsem byl na děti zlej, nepříjemný, krutý, že jsem je fackoval a něco jim zakazoval. Naopak, sousedky v Kunicích se mi nabízely, že budou svědčit u soudu o opaku, neboť viděly a slyšely, jak jsem si s dětmi hrál a povídal, zatímco žena je chladně dirigovala.

Ostatní mi tvrdili, že je moje žena silná egoistka, ale to jsem si nemyslel, to jsem neviděl. Já ji bral předtím jako vysvoboditelku z předchozího manželského traumatu, jako mámu bezvadných dětí, jako krásnou ženu, nikdy jsem do té doby nezalitoval, že jsem si ji vzal, byl jsem jí oddaný.

A pak se stala příšerná věc. Jedno letní odpoledne k nám náhle vtrhla policejní hlídka, nic nevysvětlovali, nasadili mi klepeta, před domem při tom stále ječela houkačka na jejich autě, připoutali mě ve voze k lůžku a odvezli mě bosého a jen v trenýrkách, právě jsem totiž pracoval na zahradě, do psychiatrické léčebny. Tam cosi nahlásili lékaři, se mnou se nikdo nebavil, dali mi nemocniční mundúr... Nechápal jsem, co se děje. Co se vlastně stalo? Zatímco jsem pracoval na zahradě, moje žena zavolala na policii, že ji honím po domě se sekerou. Policie na místě nic nezjišťovala, takové oznámení jí stačí, aby člověka, na kterého ukážete, okamžitě „zneškodnila“. Policisty navíc varovala, že už jsem jednou byl na psychiatrii, a že „beru léky na uklidnění“, tak to už se se mnou vůbec nebavili. Teď mi teprve došlo, proč mi pořád vnucovala představu, že mám psychické problémy, jsem *plačtivější, strašně*

unavenější a nic si nepamatuju, proč mě dotlačila k tomu, že jsem si šel odpočinout na psychiatrii. Měla své záměry, počítala s tím, že se jí to bude hodit, že mě tím označuje, znevýhodní, přestanu být důvěryhodný. Bylo to vlastně obłudné – nejdříve mě stresovala svým cynickým jednáním, načež se mnou zacházela, jako s duševně narušeným, a když jsem byl krátce, dobrovolně a jen preventivně hospitalizován, šířila představu, že jsem nebezpečný blázen.

Tentokrát nedobrovolně jsem pobyl na psychiatrii jen týden, naštěstí hned v pondělí jsem měl rozumný rozhovor s ošetřujícím lékařem, ten rozpoznal, že má před sebou člověka, který je v tíživé situaci, ale navzdory tomu není psychicky nemocný. Jsem trenér sociálně – psychologického výcviku, učím komunikaci, takže jsme spolu dokázali popsat situaci. Dokonce mi pomohl, že na úrovni Psychiatrické léčebny proběhl soud, který řešil neodůvodněné umístění do Psychiatrické léčebny. Domů jsem se nevrátil, jen jsem si přijel s mým bratrem pro oblečení, protože do léčebny jsem byl odvezen v trenýrkách a bosý. Ve svém vlastním domě jsem sepsal a podepsal, kolik si беру svých ponožek, triček, vzal jsem si svou tiskárnu a notebook a pak jsem asi dva měsíce bydlel u svého bratra. Dětem se řeklo, že je tatínek nemocný. Pak jsem se od bratra odstěhoval, našel jsem si podnájem a jezdil jsem si občas pro děti. Ty mi říkaly, že nechtějí, aby s nimi bydlel pan Péťa, že chtějí mít doma mě. Jak to malým dětem vysvětlit? To nejde. Prožívali jsme společně pestré, činností nabitě, víkendy. Měli jsme psa a chodili jsme do přírody, hráli jsme fotbal, malovali. Mezitím probíhal rozvod. Nekladl jsem žádný odpor, dnes vím, že jsem měl dělat drahoty a získat tak nějaké výhody, měl jsem možná i víc pátrat po tom, co bylo příčinou toho rozvodu, jak se

to vůbec mohlo stát. Přičítal jsem to její potřebě vyšší autority, kterou ovšem asi potřebovala obměňovat. Byla vychována ve víře, potřebovala autoritu boha. Já to respektoval, doprovázel jsem ji do kostela, i když věřící nejsem. Později vzhlížela asi ke mně a vůbec k rodině, ale potřebovala pak nejspíš zase změnu, tak začala věřit v minulé životy, anděly atd.

Den před hlavním soudním líčením mi volala a řekla mi, že když nebudu dělat u soudu potíže a budu souhlasit s rozvodem, tak se můžu vrátit do našeho společného domu, že budeme každý bydlet v jedné jeho části. Zajásal jsem, že tedy budu mít blízko sebe děti, namlouval jsem si, že se z vlivu té sekty možná vymaňuje, že jí došlo, jak mě děti chtějí a potřebují, a snad dokonce uznává, že jsem přeci jen ekonomická záruka. Bylo mi to ale trochu divné, protože jsem přece rozvodu nebránil. Nicméně jsem následkem toho rozhovoru u soudu řekl, že pokud jde o děti, tak mám silný pocit, že se domluvíme. Toho zřejmě chtěla dosáhnout. Jenže šlo o další promyšlenou lest. Ona u soudu pak naopak vyprávěla, že jsem vlastně všechno dělal špatně, že jsem asociál, násilník a manipulátor. Prý jsem jí často znásilňoval, a všechny naše děti vznikly při znásilnění. Taková nehoráznost! Byl jsem zmaten.

Přijel jsem týden před Vánoci za dětmi do našeho domu, a zjistil jsem, že dům je prázdný a nikdo v něm nebydlí. Zavolaal jsem matce mých dětí, a ona mě oštěkala, prý se nemám starat, kde bydlí, a že mi děti dávat nebude. Přitom, když jsem jí volal ještě před čtyřmi dny, lhala mi, že děti budou doma. Opustil jsem na Štědrý den podnájem, a vrátil se do našeho prázdného domu. Každý, kdo zažil svátky rodiny opuštěný těmi, které miloval, si dovede představit, jak mi bylo.

Dům jsem vyčistil, zateplil a začal ho pak připravovat na prodej. Je leden, jsem v domě, uklízím tam, platím hypotéku, pracuju – firma jede dál i když už jen na dvacet třicet procent. Některé zakázky byly totiž postavené na mé lektorské činnosti, a žena, která dělala jednatelku je rušila s tím, že prý nejsem v pořádku. Co se dá všechno normálnímu chlapovi udělat, když si ho zprotivíte nebo máte chuť žít s někým jiným? Vezmete mu děti, seberete mu domov, připravíte jeho firmu o prosperitu, nehorázně lžete, aby ho odvezli v poutech, má dům a splácí na něm hypotéku, ale nesmí v něm bydlet a potlouká se po podnájmech, neberete mu telefony, odporně o něm mluvíte na veřejnosti, obviníte ho, že sexuálně zneužívá vaše děti a vás že běžně znásilňoval. A osoba, která se dopustí tolika zla, lží a podvodů na rozdíl od vás smí vychovávat vaše děti, a je litována a chráněna.

Soudil jsem se o kontakt s dětmi, obrátil jsem se na advokáta a opatrovnícký soud v Říčanech, popsal jsem jim situaci a oni mě kupodivu podpořili, i když jim žena předtím tvrdila, že děti mlátím – asi jsem působil důvěryhodněji. Potřeboval jsem se s bývalou ženou dohodnout na rozdělení firmy a peněz z nemovitosti, kterou jsme chtěli prodat, jenže jsem narážel na zeď, mlela pořád to samé: Nic po mě nechtěj, neotravuj, nic s tebou řešit nebudu... Jenže z účtu firmy, ke kterému měla jako jednatelka přístup, začaly mizet peníze. Viděl jsem, že naše dva rodinné domky hned tak neprodám, tak jsem chtěl v jednom zřídit školku. Udělal jsem si projekt na mateřskou školu, na Krajské hygieně mi ho schválili, živnost na to jsem měl. Jel jsem za manželkou do Plané u Tábora, kam se odstěhovala, byla totiž spolumajitelka toho domu, potřeboval jsem od ní jen podpis. Vysvětlil jsem jí, že by

ta školka mohla nájmem vlastně splácet naši hypotéku... Povolení mi nedala, nepodepsala, navíc mi řekla, že naše děti do našeho domu za mnou nebudou jezdit. Žila teď s nimi v činžovním domě, kam se sestěhovali příslušníci té esoterické skupiny, pod záminkou vzdělávání tam provozovali své zvláštní aktivity. Cítila z jejich strany podporu, takže kdykoliv jsem si přijel pro děti, tak mi je prostě nevydala. A vedla je k tomu, aby se mnou nechtěly jít, říkaly mi, že mě nepotřebují, nechtějí se mnou nikam, chtějí být doma. Když rodinné mediátorky například dohodly, že s nimi v létě mám být čtyři dny a můžeme být u bazénu, protože bylo zrovna vedro, tak děti už třetí den nic nechtěly, nic je jakoby nebavilo. To jsem neznal, dříve byla z jejich strany poptávka po společně stráveném čase, teď mě jen odbývaly, nechtěly se mnou ani mluvit. U soudu jsem dával najevo, že s nimi chci být co nejčastěji, ale soudkyně byla toho mínění, že se jí situace nezdá tak špatná a že musí být vyslyšena hlavně matka. Jenže přesto, že byl můj kontakt s dětmi soudně nařízený, tak ona mi je opakovaně odmítala předávat. Nebo když jsem je jednou vrátil, tak je okamžitě odvezla k lékaři a obvinila mě ze sexuálního zneužívání mého malého synka. Byl jsem vyšetřován kvůli pedofilii kriminálkou v Táboře, samozřejmě se nic neprokázalo. Jako pedofil bych se nedostal přes testy ani do armády, kde jsem pracoval deset let s mládeží. Pak už jsem se vždycky pro jistotu snažil, abych nebyl s dětmi sám. Smutné je, že se na celé situaci podepsala i dětská doktorka, která se se mnou odmítla sejít, ale do posudku napsala, že po návštěvě u otce jsou děti unavené, vyčerpané a dokonce jeví známky, že na nich bylo spácháno jakési násilí. Jindy, když děti u mě spaly, tak jejich matka zavolala na policii v Sezimově Ústí, kyvadélko jí totiž ukázalo, že

dětem u mě hrozí nebezpečí. Takže v noci přijelo černé komando a vtrhlo k nám do domácnosti. Naštěstí jsem tam s dětmi nebyl sám, byl u mě i dospělý syn z prvního manželství se svou přítelkyní a moje sedmnáctiletá dcera Markéta. Policie mě zkontrolovala, dali mi dýchnout jestli jsem nepil, a probudili děti, aby se jich zeptali, jestli jim neublížuju. Takže celý rok předtím probíhala dramata, říkalo se jim, jak jsem špatný, a když si s nimi konečně bez stresu užíváme víkend, tak na nás jejich matka pošle v noci policii. V jejich očích se tedy stávám člověkem, jemuž je v patách policie, a dá se mu těžko důvěřovat. Čím dál častěji se stávalo, že jsem si pro děti přijel, ale ony se mnou nechtěly jít. Vozil jsem si na tyhle návštěvy svou sedmnáctiletou dceru, protože se mi také stalo, že když jsem si stěžoval, že mi děti odmítla předat, tak tvrdila, že jsem tam vůbec nebyl! Už jsem nemohl dál. Pokaždé, když jsem přijel, zavolala policii. Tvrdila mi, že jsou děti nemocné, ale nezavolala mi to předem, nechala mě tam dojet. Takže selhávala policie, opatrovnický soud mi jen sdělil: Nebojte, jsou v péči matky, takže jsou v pořádku. Nebo mi děti nevydali, řekli mi, že jsou někde s matkou, ale když jsem se vracel z Tábora do Prahy, potkal jsem jejich matku v protijedoucím autě a bez dětí.

Na poslední schůzky se mnou chodily naprosto zmanipulované. Nechtěly si vzít dárek, mluvit se mnou, dávaly najevo, že jsem špatnej, zlej. A pak se při posledním předávání dětí stalo, že moje bývalá žena ke mně přistoupila a před dětmi mi řekla: *Co to tu smrdí?! To ta tvoje zapařená prdel. Jak já jsem ráda, že už s tebou nejsem!* Děti byly vykulené. Já to oznámil na policii, ale oni mi řekli – nemáte svědky. Byly ostatně vždy nakloněni „posmutnělé matce, která zůstala ve složité situaci“. Já sám bych ovšem nikdy

nepřipustil, aby se do takové situace dostala. Bylo jasné, že zatímco já po styku s dětmi marně toužím a jsem nevyužitý, tak ona tři děti těžko zvládá. Mimochodem ten její partner za ní dojížděl asi rok, pak jezdit přestal a skončilo to. Byl to člověk, který se nevěnoval ani svým dětem, natož cizím. Ve volném čase si hrál s autodráhou.

Naposledy jsem své děti viděl na Mikuláše v roce 2010. Už se s nimi nevidám, protože ona by mě před nimi ponižovala, byly by svědky nechutností, což by pro ně bylo víc stresující, než když mě nevidí. Prostě nastala situace, kdy už to nechci hrotit. Jsem poučen z prvního rozvodu, kdy se stalo, že když jsem se po roce a půl konečně setkal s mou pětiletou dcerkou, vykala mi: Vy jste můj tatínek? ptala se. Dnes spolu máme krásný vztah, stejně jako s dospělým synem, dělíme se o radosti i starosti, nemají problém mě na veřejnosti obejmout. Byl jsem tak intenzivně vymazáván z jejich mysli i života, a přesto se to nepovedlo.

Svolal jsem valnou hromadu naší firmy, zbavili jsme bývalou ženu funkce jednatelky, protože ji stejně nevykonávala. Ale nemohl jsem se s ní dohodnout na prodeji těch dvou domků, které mohly mít dohromady cenu kolem deseti milionů. Téměř každý víkend za mnou jezdily děti z prvního manželství, pomáhaly mi, například jsme spolu vymalovali. Protože syn se chtěl osamostatnit a odejít od matky, našel jsem pro nás podnájem v Hradci Králové, kde studoval a připravoval se na maturitu. Pomáhal jsem mu s provozem domácnosti a o víkendech jsme jezdili do Kunína.

V lednu 2010 bývalá manželka chtěla, abych podepsal prodejní smlouvu našich dvou domů, aniž bych znal kupující. Nechtěl jsem nic podezřelého podepisovat. Vyhržovala: Když nepodepíšeš, už nikdy nespatriš děti. A dodala: Však uvidíš, co se bude dít!

Koncem března mi volal nějaký klient, že by pro mě měl zakázku, chtěl se sejít. Byl z Brna, domluvili jsme se tedy, že se sejdem na poloviční cestě mezi Prahou a Brnem, v jisté restauraci v Hradci Králové. Ten muž se ovšem na schůzku nedostavil, ale překvapivě u jednoho stolu seděla moje manželka. Byla to zajímavá náhoda, ale náhody se prostě dějí... Pozdravili jsme se, řekli si pár formálních vět, nic jsme neřešili. 17. května mi od ní přišla esemeska, zrovna jsem jel z Prahy, oznamovala mi, že dnešním dnem je naše nemovitost prodaná, jak si prý *možná nepamatuju*, už tam nemám přístup, a co tam zůstalo, se v souladu se smlouvou stalo majetkem nových majitelů. Žádný prodej jsem nepodepsal, žádnou smlouvu jsem neviděl, šel jsem tu podivnost ohlásit na policii. Ihned jsem se dostavil do Kunic a tam jsem zjistil, že v mém domě bydlí cizí lidé. Ukázali policistům falešnou smlouvu, na níž byl zkopírovaný můj podpis. Byla to notářem ověřená kopie, originál se prý ztratil. Mezi novými nájemníky byla i policistka, bránili mi vstoupit do domu, kde jsem měl své osobní věci. Co bylo v domě mé, bylo teď náhle jejich. A řekli mi: Vaše manželka nám volala, že s vámi budou asi velké problémy, protože jste byl v blázinci. Neměl jsem samozřejmě u sebe kupní smlouvu té nemovitosti, takové věci u sebe nikdo nenosí, takže policisté mě dovnitř nepustili.

Začalo neskutečné martyrium, které se táhne už dva roky. To náhodné setkání v Hradci Králové koncem března 2010, kam mě vylákal a pak nepřišel, vlastně jeden z členů té jejich skupiny, bylo později vydáváno za schůzku, na níž se podepsala ta prodejní smlouva, což si údajně nepamatuju. Stále doufám, že vyjde najevo, že je to podvod, i když si nájemníci i moje žena vzájemně potvrzují, že jsem to podepsal a já proti nim stojím sám. Na té

listině je podepsaný jako svědek majitel zprostředkující realitky, což je zároveň manžel jedné z terapeutek té esoterické firmy, kde se uchytila moje bývalá žena.

Terapeuti téhle léčitelské firmičky většinou klientům tvrdí, že vypadají velmi unaveně, že mají nějakou zátěž, a že oni jim samozřejmě pomůžou. Pak se s jedním z nich setkáte při té *po-moci*. Poručí vám lehnout si na lehátko, položí vám ruce na záda a začnou k vašemu zděšení hrozně řvát a svíjet se, načež vysvětlí, že z vás tahali bolest, že jste v sobě měli duše dvou mrtvých sourozenců – třeba. No a díky tomu řevu ti mrtví odejdou do nebe a vy za to vypláznete deset tisíc. V tomhle se teď angažuje moje někdejší žena, v tom prostředí žijí moje děti, ke kterým se už nemůžu přiblížit.“

Kamarád Jak

kniha pro děti asi 5–13 let
120 stran, pevná vazba
Nakladatelství Věra Nosková
– KLIKA, 2014 Praha, barevné
ilustrace Barbora Kyšková

Věra Nosková navozuje radost z vyprávění dobrodružného příběhu dvou dětí a tří postav z pohádek i z říše fantazie, Barbora Kyšková text provází poutavými, rozmarnými a fantazií překypujícími ilustracemi.

O co v příběhu jde? Jirka a Zorka objevili v lesní chajdě přerostlého

trpaslíka a nedorostlého obra. Patří k nim fantasmagorické zvíře, chobotník JAK. Umí trochu mluvit, ale jen v jednoslabičných slovech. Snově kouzlí a přenáší pak všechny do krajin, které jsou tajemné, někdy rozčilující a nebezpečné, ale vždy vzrušující. Výlety do těchto světů upevňují přátelství dvou dětí a tří nevšedních tvorů, vedou je k odvaze a moudrosti. Do příběhu vstupuje babička, která má vždycky pravdu a mluvící i myslící papoušek Cicero. Text nepostrádá humor a prvky přirozené poezie, především je ale postavený na napětí a fantazii. Odehrává se v místě kde končí městečko a začínají lesy během barevného a hřejivého babího léta.

Objednat

Krajina kolem nich byla úplně normální. Pole, louka, lesík, potok a cestička, která vedla... Co to tam v dálce trčí? A bylo to bláznivé, končila u dveří. Jenže ty dveře neměli kolem sebe žádný dům, stály v té krajině úplně nesmyslně samy o sobě, a přitahovali tu partu přátel jako magnet. Papoušek se od nich odpoutal a letěl se z výšky podívat, o co tady kráčí.

Dorazili ke dveřím, obešli je, kolem jen tráva, žádné zdi a dům ani zídka, cesta tu ale končila. Proč? Za tím musí něco být! Vtom se Jirkovi rozbřesklo. Klíče! Každé dveře přece mají zámek a tenhle přímo volá po klíčích. I vyndal ten nedávno nalezený klíč z kapsy a ani se nedivil, když hladce vklouzl do zámku a dokonce se v něm sám od sebe otočil. Dveře se samy ochotně otevřely, doslova jako hladový chřtán, a všichni vešli dovnitř. Ano dovnitř, protože za nimi už nebyla tráva a krajina, ale nevelká místnost, v níž nebylo nic jiného, než tytéž dveře, ale bylo jich deset kolem dokola na všech čtyřech stěnách. To vypadalo na nějakou legraci. Také proto, že pod nohama sice měli podlahu z prken, a nad všemi dveřmi ještě trčela vysoká zeď, ale nad hlavou nebyl strop ani střecha, ale normálně nebe. Modré jako běžně bývá a na něm pár bílých mráčeků. Jirka jedny z těch dveří otevřel, na ně už klíče nepotřeboval. No a za nimi byla navlas stejná místnost s prkennou podlahou a stejnými dveřmi kolem dokola. To už se zasmál, a té hádance a povedené zábavě se usmívali také ostatní, i když trochu rozpačitě. *Ať si se mnou nehrajou*, zaškaredil se obr Podmíra a a kopl do jedněch z těch dveří. Otevřely se, a co byste řekli?! Za nimi byla další, navlas stejnými dveřmi obkroužená místnost. Nikde žádný nábytek, ani židlička, nikde hodiny, vázička, umyvadlo, nic co bývá v místnostech, jen ty stejné a nezamčené dveře.

Když vlezli už do desátých dveří a viděli pořád to samé, přestalo je to bavit, jako omrzí všechno, co se pořád opakuje. Pak Zora zas otevřela další dveře, ale za nimi nebylo to samé. No ale bylo to snad ještě horší. Ukázala se nepatrná místnost bez dveří a oken, a v ní ležela v prachu na zemi lidská lebka. Zorka ty dveře rychle zabouchla, ale všichni stihli tu lebku zahlídnout a a kdo měl ještě nějaké zbytky dobré nálady, tak o ně přišel. Bylo to snad nějaké varování? Kromě toho zjistili, že se jim nějak někde ztratil zase mazlík JAK. Ale hlavně nikdo netušil, do kterých dveří vejít, aby se mohli vrátit, odkud přišli. Potřebovali se dostat k těm prvním bláznivým dveřím v otevřené krajině, ke dveřím volně stojícím, kterým chyběl dům.

„Tak a co teď?“ Zeptal se všech i sám sebe vystrašený trpaslík Nadmíra.

„Chtělo by to křidu a ty dveře si označovat. No ale to se mělo hned od začátku,“ přišel s pozdní a tedy zbytečnou radou Jirku. Nikdo křidu neměl. Ani on.

„Já bych vzal kyj a ty dveře bych jim porozbíjel, až bysme se prolámali na svobodu,“ kasal se obr Podmíra a smutně dodal: „Jenže jsem kyj nechal v chajdě.“

„Co kdybysme se rozdělili, a každý by šel do jiných dveří a hledal by ty první vstupní dveře na vlastní pěst. No a kdo by našel východ, tak by na ostatní zahulákal a oni by k němu došli po hlase. Není nad námi strop, tak se snadno uslyšíme,“ navrhla Zorka. Všichni se zarazili, zdálo se jim to riskantní, rozdělit se, no ale lepší nápad nikdo neměl, tak se všichni objali na rozloučenou a každý s obavami zašel do jiných dveří. Ještě slyšeli, jak Zorka za dveřmi volá:

„A kdybyste potkali Chobotíka, tak ho už nenechte zmizet!“
Jasně že jo, to víš že jo volali a měli radost, že se slyší.

Každý pak bloudil sám.

Místnosti se opakovaly, dveře byly stále stejné, jen občas za nimi spatřili něco jiného než místnost s dveřmi, ale nebylo o co stát. Kromě té lebky to bylo v druhém případě hnízdo olezlých potkanů a Zorka si pomyslela – čím se tu asi tak živí? A v třetím případě se za dveřmi objevila stará dřevá bota bez tkaničky a u ní stál plesnivý a zprohýbaný kufr. Tohle objevil náhodou trpaslík a celý se rozklepal, sám nevěděl proč.

Obr se v jiné části toho nebezpečného bludiště vztekal a mlátil do jedněch překvapivě zamčených dveří, ale byl tak daleko, že ho ostatní už neslyšeli. Ty dveře se náhle a zákeřně samy od otevřely a rozkacený Podmíra vlítl do další místnosti s dveřma, praštil se o kliku, a zařval vzteky a bolestí. Přitom zřetelně zaslechl něčí zlomyslný smích. Hu! Co je vám platná veškerá obří síla, když se vám směje někdo neviditelný?!

Jirkovi bylo ouzko a litoval, že ty klíče v lese u václavek radši nenechal ležet a Zora se o kus dál snažila přijít na to, jak z té pasti ven. Jenže už byla hladová, žíznivá, unavená a smutná – a v takových případech se často mozek zasekne a jen volá po odpočinku nebo dokonce po spánku.

Jistě si teď kladete otázku, kde se poflakoval papoušek žako zvaný Cicero?

Když Cicero vzlétl, aby zjistil, co je za těmi dveřmi stojícími bez domu v liduprázdné krajině, tak pod sebou zázrakem spatřil ten dveřní labyrint. Táhl se v šíř i v dál, jako by neměl konec. Rozletěl

se nad ním a letěl tak dlouho, že také ztratil orientaci. Na všech stranách končilo to bludiště zákeřnou mlhou. Papoušek se k ní přiblížil, dokonce se do ní ponořil, ale to neměl dělat, zmizel v ní jako mouha v mléce a dostal strach, že se dočista ztratí a bude s ním zle. Ale za nějakou dobu se mu z mlhy podařilo vyletět, jenže zas viděl jen to bludiště místností s obyčejnými dveřmi a prkenou podlahou. Co bohužel už neviděl, byla ta milá parta, se kterou se do téhle šlamastyky dostal. Cicero ale neztrácel elán a naději, říkal si, že díky křídům má nadhled a kdo má nadhled, ten se nemůže ztratit.

Zatímco naši poutníci bloudili každý sám, obloha se zatáhla zlověstnými mračny. Ještě aby tak začalo lejt, dívala se Zorka, Jirka, Nadmíra a Podmíra k obloze s obavami, každý sám ztracený a vzdálený ostatním v tom obrovském bludišti. A taky se stmívalo. *Halóóóó*, zvolal mocným hlasem obr, ale odpovědi se nedočkal. *Kde jsteeee? Já jsem tadyyyy*, křičel Jirka. *Já chci pryč*, poňukával zas úplně jinde trpaslík, ale toho tuplem nikdo neslyšel, a Zora měla už málo síly, tak jen občas hejkla *hej heeeej...* Měli hlad, žízeň, byli otrávení a unavení a jednomu každému se stýskalo po těch ostatních. No a Zorka si navíc zoufala, že to byl její nápad, rozdělit se. Občas tedy sice křičeli, snažili se svolat, ale byli od sebe už daleko, takže se neslyšeli, jen sem tam houkl odkudsi vzdálený hlas, ale jak se k němu dostat?! Ty zpropadené dveře je mátlý.

Jak tak ten papoušek s nadhledem lítal sem a tam a hleděl dolů na tu nekonečnou jednotvárnost místností s dveřmi, zahlédl ne-daleko stoupající fialové obláčky. Hned se k tomu místu rozletěl a měl náramnou radost, když pod sebou v jedné té místnůstce uviděl JAKA. Přistál na zdi, kterou ta místnost pod širou oblohou

končila. Chobotík měl sice na hrudi pověšený svůj kouzelný dalekohled, ale v téhle situaci mu byl celkem k ničemu.

„Cha chá, tady seš!“ JAK k němu vzhlédl a taky se zasmál:

„Chi chi chi. Tu jsem. Jo. Rád tě zřím.“ Ale Cicero neměl na dlouhé řeči tentokrát čas, jen JAKA informoval a poroučel mu.

„Nikam nechod', jo? Počkej tady. A můžeš sem tam zabafat z chobotu a vypouštět ty fialkové obláčky. Já musím najít ostatní a hlavně východ z bludiště. Východ, víš? Sed', čekej, bafej.“

Chobotík rád poslechl, byl totiž celej pryč z toho, že má nového kamaráda, taky zjevně nenormálního, který ale umí navíc říkat dlouhá slova a lítá.

Cicero tedy letěl dál, a jak tak poletoval, z jedné věci ho přecházel zrak. Viděl sice to nekonečné a otravné bludiště, ale najednou

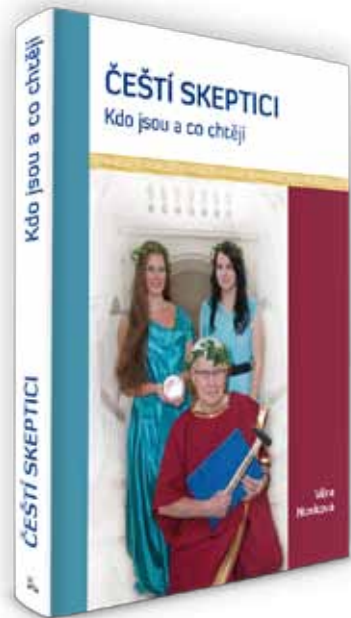

obraz přeskočil, jako když přepínáte programy v televizi, a viděl zas jen ty dveře osamoceně stojící v prázdní krajině. A najednou se to v jistém bodě propojilo, spatřil i ty první kouzelné dveře a za nimi tu první místnost, do které vešli a ty další protivné komůrky s dveřmi se na to nabalovaly jako hrozen, jako vějíř a táhlo se to pak do všech stran a končilo to bláznovství lybyrintu na všech stranách v dálce v husté mlze. Papoušek se opět vznesl, aby si to místo zapamatoval, nablízku viděl fialové obláčky, tak dobrý. Jenže co teď? Teď musí najít všechny ostatní!

A tu si vzpomněl si, že umí nejen mluvit, ale že snad nezapomněl ani své drsné papouščí skřeky, a tak se nad tím místem u kouzelných vchodových dveří třepotal a začal vydávat to nelibé vřeštění a pískání, které jakoby až páralo vzduch. Kam se na takový divoký drsný křik z divočiny v Africe, odkud pocházejí Cicerovy předkové, hrabe pouhé lidské volání! Jirka, Zora, Nadmíra i Podmíra ten křik slyšeli, ti co byli blíž ho dokonce v dáli spatřili poletovat a tak se všichni vydali tím směrem. Netrvalo to ani celou hodinu, a všichni se sešli v té první místnosti, a to včetně chobotíka JAKA. Objímali se, výskali radostí, Nadmíra uronil slzu, protože trpaslík, i ten přerostlej, je prostě citlivka. Hleděli s nadšením na Cicera a ten si sedl na zeď nad jedněmi dveřmi, a klidně je vyzval, poněvadž ten kouzelný předěl z ptačího nadhledu krásně viděl:

„Rrrračte vystoupit z labyrintu!“

Jirka ty dveře otevřel, a prásk, bylo to dost šílený, ale ocitli se zase v té krajině s osamělými dveřmi. Bludiště zmizelo.

ČEŠTÍ SKEPTICI Kdo jsou a co chtějí

literatura faktu

172 stran, pevná vazba
Kniha o historii a aktivitách
Českého klubu skeptiků Sisyfos.
Nakladatelství Věra Nosková –
KLIKA, Praha 2015

Čeští skeptici s podtitulem *Kdo jsou a co chtějí* jsou především knihou humoru. Údivu nad tím, co všechno je možné a čemu všemu jsme my lidé ochotni věřit. Skeptici se ovšem nesmějí důvěřivcům, tedy obětem, ale podvodníkům a jurodivcům, kteří prodávají

nesmyslné iluze a nefungující výrobky. Ideologům absurdna, kontaktérům s fantasmagoriemi. Smích před nimi varuje lépe než zdvižený ukazováček. Mnozí z nich obdrželi anticenu Bludný balvan, jejich výčet je v knize obsažen i s ukázkami z nejvtipnějších laudatií. Lze se tu dočíst i fakta o tom, kdo vlastně čeští skeptici jsou, jak vznikli, jak pracují a baví se. Knihu z materiálů Českého klubu skeptiků Sisyfos sestavila a doplnila vlastními texty jeho spoluzakladatelka a známá prozaička Věra Nosková.

Objednat

Dá se vydejchat holotropní dýchání?

Věra Nosková

Píše se rok 1994. Dvacet lidí sedí vzpřímeně a strnule s dlaněmi položenými na stehnech, jak sochy faraonů, na židlích postavených do kruhu. Jsem mezi nimi, dovedla mě sem zvědavost, potřeba zjistit, oč jde. Očima visíme na drobné padesátileté ženě v bílém hábitu, má dlouhé černé vlasy. Je to indiánka z USA, nějaký čas žila v Indii. Na krku jí visí amulet, v ruce má misku s doutnajícími suchými bylinami. Rostliny jsou magické, jejich dým nás uvede do vyšších dimenzí.

Chodidly jste spojeni s Matkou Zemí, hlavou s Otcem Nebes, tvrdí. Úplně to vidím. Obchází nás, vykuřuje a vydává ptačí hrdelní zvuky – *Jo-o-o-o, U-a-a.* Pak nám o sobě vypráví. Tvrdili jí prý, že je schizofrenička, léčili ji, ale nevyлéčili. Naštěstí! Posmívá se psychiatrům, *NIC nepochopili!* Jednoho dne upadla do zvláštního stavu, nemluvila, nejedla, napojila se na vyšší vědomí... Jak jinak. Táhlo ji to do Indie, takže opustila manžela a svoje dvě děti a od té doby cestuje po světě, aby šířila poselství. Tak to je mi pěkná matka! bublá to ve mně.

Všechno by se dalo snést, vydržet, kdyby to trvalo dejme tomu dvě hodiny. Jenže její nudný vychloubačný monolog, vykuřování a hekání se táhlo dva dny! Dva dny po šesti hodinách jsem seděla jako faraonka na tvrdé židli a poslouchala vyšinutou osobu, neboť to byla podmínka, abych se mohla třetí den zúčastnit holotropního dýchání.

Konečně nadešel třetí den. Z místnosti velikosti školní třídy byl odnesen nábytek, leželo tu na zemi deset matrací, panovalo přítmí,

okna zatáhli závěsy. V čele místnosti stál na stolku přehrávač, u něj židle. Psycholog, zvaný zde facilitátor, nás nejdříve poučil, vysvětlil nám, co se s námi vlastně bude dít. Hlavně nás připravoval na to, že se mnozí dostaneme do chvíle svého zrození, budeme se prodírat porodními cestami a lapat po dechu. No toto, miminko přece poprvé *zalapá po dechu*, až když vymění prostředí plodové vody za vzduch a musí začít používat plíce! Ale nač trvat na faktech a logice, když je to všechno stejně výmysl. Zopakoval ten očekávaný zážitek našeho drsného zrození několikrát, chtěl v nás tu představu upevnit, vsugerovat nám ji. Hovořil o matricích, transpersonální psychologii, rozšířeném stavu vědomí, o odstranění energetických bloků, aktivaci vnitřního léčitele – samé abstraktní, vymyšlené, vědecky se tvářící „poznatky“ sestavené do nabubřelé teorie. Ale zmínil také kontraindikace holotropního dýchání – těhotenství, srdeční choroby, šedý zákal, cukrovku, epilepsii, k té poznamenal, že ji člověk může mít latentní, a zatím se u něj třeba neprojevila, ale holotropní dýchání ji může nastartovat. Tak to pěkně děkuju. Indiánka schizofrenička tu byla též, ale hleděla na nás zpovzdálí, jak se ukázalo, měla dělat asistentku.

Kamarádka Jarka, která mě sem přivedla, byla už zkušená dýchačka. Bude dýchat jako první, já budu sitter, budu ji hlídat, aby si neublížila, vodit ji na záchod, kdyby potřebovala, očistím ji, kdyby se poblízkala. Dýchač se prý může i pomočit, instruovali nás. *Máš plenu?* ptám se pro pořádek a v duchu se uculuju, ale ona jen pohoršeně zasyčí, tohle místo a tato chvíle se s humorem nesnese. Dvojice dýchačů a sitterů, jejichž role se po poledni vymění, zaujaly svá místa. Na matrace se položili dýchači, kolem očí si zavázali připravené šátky, sitteri u nich usedli na židle. Chvíle uvolňování

a byl spuštěn přehrávač, třídou zaduněly varhany a dýchači začali zrychleně dýchat, pumpovali si do krve kyslík.

Za nějakých deset minut se lidé na matracích začali projevovat. Kdosi se rozplakal, jiný se usmíval, někdo se divoce převaloval a křičel, další blábolil, silná paní se zachechtala, po chvíli zas. Další korpulentní paní se začala svlékat, naštěstí na spodní prádlo nedošlo, ale slezla z matrace a začala se soukat pod ni, její masivní zadek dobromyslně svítil bílými kalhotkami. Zmítání, smích i pláč, bédování i zpěv. Tak to šlo dál a dál, ale tu jsem zaznamenala poplach, facilitátor s indiánkou se vrhli k jedné matraci u zdi, na níž se zmítal a vypjal do nepřírozeného oblouku starší muž. Jeho sitter přináší na povel psychologa další matraci a staví ji jako hradbu, za ní se skrývá dýchač, psycholog a indiánka. Zvědavost a obavy o stav dýchače mě vymrštily ze židle, jdu se na tu melu podívat. Ti dva se snaží nebohého epileptika narovnat, válí se po něm, stlačují jeho spasmem zad vzepjaté tělo k matraci, možná mají nahnáno. Dovolím si poradit:

„Hlavně mu vytáhněte jazyk, ať mu nezapadne!“

„Jděte okamžitě na své místo! Tady nemáte co dělat,“ okřikl mě brunátný psycholog. Odcourala jsem se schlíple ke své židli. Moje dýchačka měla zřejmě pěknou chvíli, přes naběhlé rty říčela jak kobylika, zmítala se, dlaně svírala mezi stehny, vypadalo to na orgasmus. Tak nic. Hlavně že je na domácí matraci všechno v pořádku. Jenže proč mi nikdo neřekl, že se to zatracený dejchání potáhne několik hodin? Viděla jsem, že když se některý dýchač už už vynořoval ke střízlivosti, podle předchozích instrukcí si znovu přidejchal, aby zůstal pěkně v té husté polévce neřízených, hudbou podporovaných emocí. Chorál vystřídaly africké bubny, pak přišly smíšené sbory, jejich forte zaléhalo uši. Hudba prý musí

být hlasitá, aby ji dýchači dobře slyšeli, neboť jejich smysly jsou zastřené. Jarka si malátně sedá, co bude? Ukáže směrem k toaletě, tož ji tam vedu, jata starostí, jestli ji bude potřeba i posadit na mísu, asistovat tomu intimnímu úkonu. Naštěstí to nějak zvládla, obhlížím ji, kalhoty má suché, tož ji malátnou vedu zpět.

Když nesou matraci – ohrádku k dalšímu dýchači, který dostal křeče, už se k místu dramatu nevrhám, stejně bych byla jen nervně a vztekle odehnána, však už vím, co se tam děje. Válejí se po tom chudákovi v křečích jako zápasníci, zkoušejí ho narovnat. Na jazyk snad nezapomenou. Jsem ale už znepokojena. Dva z deseti lidí dostali epileptický záchvat, který by u nich nejspíš nikdy nepropukl. Co se jim to děje v mozku? Nemám i já skrytou dispozici pro tuhle nemoc? Čerti vědí, co kdo v sobě máme latentního. Po třech hodinách na pokyn facilitátora hudba utichla, dýchači dodejchali a mátožně se probírali. Pomalu vstávali, šli se napít, snědli sušenku, kousek pomeranče...

A šlo se normálně do hospody na oběd. Nikomu u stolu ale není moc do řeči, ti, co to mají za sebou, jsou nějak mimo, my, co nás to čeká, jsme v napětí... Hrnu se k dávné známé, s níž jsem zamlada absolvovala v partě pár mejdanů. Je herečka a v nových poměrech vyznačka všemožných alternativ, prý dýchá už po osmnácté, jde jí to k duhu. Vidím, že si místo oběda dává sklenku vína a cigaretu, tak nic už neříkám, protože věc je jasná. *Jde jí k duhu* vše, na čem je závislá. Posilňuji se oblíbenými vepřovými výpečky, jím s chutí, i když pod znechucenými pohledy vegetariánů. S obavami myslím na to, co mě čeká. Vzpomínám na dědečkův oblíbený povzdech: Kam jsme to sem lezli! a na babiččino: Věruško, ty taky nesmíš chybět na žádným posvícení!

Nechávám si Jarkou zavázat oči jak nějaký odsouzenec a klesám odevzdaně na matraci. Dýchání mám odkoukané, tak jedem. Asi za deset minut se ponořuju do stavu známého při usínání nebo probouzení. Ale to, co teď prožívám, je jiné. Není to sen a není to skutečnost. Nevidím to očima, ale vnímám to vnitřním zrakem. Moje emoce jsou vzhůru, hudba vytahuje z úkrytu, co je kde ve mně citlivého. V dálce vidím postavu muže, kterého jsem kdysi hodně milovala. Mnohem později spáchal sebevraždu. Nikdy jsem se s tím nesmířila, zdává se mi, že se po letech setkáváme, že žije, jen byl někde v cizině... Jeho jakoby ozářená postava teď ke mně za dunění varhan připlouvá prázdným a tmavým prostorem, rozpláču se, postava mizí, jsem sama se svým smutkem. Rušivé je, že se ke mně vrhá facilitátor, který nás obchází, zve mě, ať prý ho navštívím v jeho ordinaci a cosi mi strká do kapsy. Varhany vystřídala orientální hudba, jsem na exotickém tržišti, kolem je spousta barev, zboží, prodírám se davem. A tak dále. Asi dvakrát jsem pocítila, že se mozek dostává do normálního stavu, tak jsem si přidýchala. Pro psavce je zábavné a snad i užitečné, pustit mozek navolno, nechat ho pobíhat po lese své osobnosti jak loveckého psa a být překvapována tím, jakou kořist přinese.

Po třech hodinách jsme se probrali a asi hodinku se vzpomatovali. Sáhla jsem do kapsy a vytáhla psychologovu vizitku, kterou mi podstrčil, když jsem brečela. Šikovnej. Čekalo nás hodnocení, předávání zážitků a zkušeností, vyplňování mandal. Každý dostal papír s narýsovaným kruhem, do něj jsme měli malovat obrazce svých pocitů a zážitků. První obrazce mandaly pocházejí prý už z paleolitu, v dnešní době mají prý být nástrojem sebepoznání. Řekla bych, že tudy cesta k sebepoznání nevede, no ale lidé si

rádi hrají. Carl Gustav Jung mandalu objevil v druhé polovině minulého století a přenesl ji do psychoterapie.

Každý z nás do kruhu něco načmáral. Já nakreslila své oblíbené plameny, které jsem si vždy kreslila na okraje novin na otravných sezeních, kde bylo nutno naslouchat nudným řečem. Z těch kresbiček se pak dělaly hlubokomyslné závěry. Jedné paní z *hlavy vyrostl strom a rostl až do nebe*. Druhá se během toho dechání viděla jako velká ryba, a ve vodě se jí fakt líbilo. A další řekla: „Já jsem dnes při tom dechání pochopila jednu věc. Že lidi jsou hnusný, že jsou svině.“ A zase si sedla jakoby nic. Překvapeně jsem zamrkala. Čekala jsem, že jí to bude někdo vymlouvat, to přece není jen tak. Ale jako by nic neřekla. Kde je jaká psychoterapie? Kde vyladění mysli a opravné mechanismy? Paní si znenáviděla lidstvo, to je dost děsný. Tak s ní něco dělejte! Nezájem.

Vyšla jsem na setmělou ulici, v hlavě vymeteno. K dohledání žádné myšlenky, vzpomínky, nenaskočily mi emoce. Bývám zvyklá, že se mi v hlavě pořád něco děje, bývá to až přetlak, a najednou tma, nic. Ale tělo fungovalo, tak jsem šla k tramvaji, musela jsem ji dobíhat, a jak se mi při tom běhu zrychlil dech a pak jsem usedla do poloprázdné tramvaje, dostala jsem chuť si zadejchat, ten můj prázdný mozek to chtěl, no ale pak mě to přešlo.

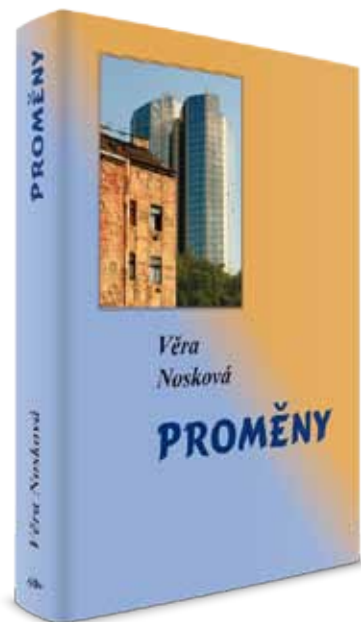
Tři dny trvalo, než se mi psychika obnovila, rozjela, než jsem začala pociťovat, soucítit, radovat se, smutnit, představovat si, myslet. Od známého biochemika jsem se pak dozvěděla, že je za tím vším změněné Ph krve, která má pak na svědomí zmatečné chování synapsí, vypíná se racionální myšlení a aktivují se víc emoce a představivost, čemuž napomáhá ta emočně laděná hudba. Procesy v našem mozku jsou fyzika a biochemie. Teorie

nabalené na holotropní dýchání jsou z větší části ezoterické plky. Při našem závěrečném hodnocení jsem nezaznamenala, že by na někoho mělo holotropní dýchání prokazatelně kladný vliv. A to jsem nevěděla, že jednou potkám starého pána, intelektuála a filozofa, který holotropní dýchání zažil v pozdním věku a od té chvíle se mu zpřeházely drátky. Začal vehementně věřit v boha, ale zároveň v rozporu s biblickou legendou o stvoření světa za šest dní tvrdil, že byl před šestnácti miliardami let přítomen velkému třesku. Byla jsem na jeho přednášce, kde sdělil, že se takto duchovně proměnil, prozřel, vzápětí po holotropním dýchání.

Příznivci této toxikace tvrdí, že pomáhá zbavit se závislostí, zmírnit schizofrenii atd. Žádné důkazy ovšem zatím nepředložili.

Objednat

PROMĚNY

román

V rámci ceny Česká kniha získala

Cenu čtenářů za rok 2013

200 stran, pevná vazba, přebal
Nakladatelství Věra Nosková –
KLIKA, 2013 Praha

Aneta je citlivá mladá introvertní žena. Žije v nuzném bytě s mužem, který má vysoké ambice, ale v jejich naplnění mu brání jeho slabošství a alkoholismus. Pracuje jako takzvaná noční vychovatelka v internáru Oděvní školy, aby mohla přes den chodit po Praze

a fotografovat. V práci se utkává se s vychovatelkou zlodějkou, slídilskou manželkou estébáka, přízpusobivou babčou hrající dvojí hru, naivní soudružkou ředitelkou... Společenské změny, které přinese konec roku 1989 převrátí život téměř všech postav naruby. Je úžasné sledovat, jak si kdo z panoptika kolem Anety poradí ve světě nečekaných šancí, ale i rizik.

Aneta, pro níž bylo fotografování tajenou vášní se stane fotoreportérkou, což promění její povahu. Barvitě vyprávěné příběhy ilustrují, jak moc nás formuje či deformuje doba, v níž žijeme. K čemu vybízí rebely, tichošlápky nebo třeba Romy. Jaké možnosti nabízí vyžírům a zlodějům. Zatímco některým jedincům svoboda přináší radost a možnost rozletu, jiné uvádí do nejistoty a chaosu.

ukázky:

Chudák deviant

Je hloupost velkoryse jednat s nestoudným

Publilius Sirus

Ve vrátnici mě tentokrát očekává Muréna už oblečená do kabátu, jen jen vyrazit. Má vyhublý obličej a úzké rty, nijak se ta stará štika nezdobí, je cítit zatuchlinou, sice na hranici postřehnutelnosti, ale přece. Nikdy nic nikomu nesděljuje, nic nekomentuje, je komisní jako ten její z ministerstva fízlování, ale chce mít přehled a být v obraze, takže vyzvídá, skoro vyslýchá. Jenže jsme před ní všechny ve střehu, dokonce i ředitelka. Dokáže rozpovídat jen Sýkorku, to ovšem úplně stačí.

Zlatá Rybka se prý může přetrhout, aby Muréně splnila každé přání, ale o tom ty dvě jednají pouze beze svědků. Podmračená Muréna si s ní jedinou z celého baráku tyká, ale co je podezřelý, tyká si prý dokonce i s manželem Zlaté Ryby, s tím pěstěným šikulou, recepčním, který má přehled o cizincích a o návštěvách *závadových osob* na jejich pokojích... Sýkorka se do té jejich vlčí party cpe, cvrliká, tápe kolem nich, neboť také miluje informace, jenže je bohužel roznáší, kam nemá. Takovou treperendu, nadto bezmála sedmdesátiletou a s podezřením na blížící se demenci, nemůžou *murénovití* potřebovat. Vytěžit, a pryč od ní.

Ovšem Sýkorce se díky její schopnosti inscenovat děje, akce a schůzky podařil nedávno husarský kousek. Ocitla se, nejspíš za účelem jejího vytěžení, ve vinárně na skleničce s kolegyní kradářkou a jejím elegantem. Líčila mi pak těžko uvěřitelnou akci, s vypravěčskou vášní ochotnický přehrávala ty bizarní scénky a trapné situace:

„Tak sme poseděli, ne, to víš, nóbl podnik! Škrobený ubrousky složený do vějíře, madam sem, madam tam, degustace vína a samý petintrování: mohl bych vám doporučit... Jasně že moheš, sem s tím, říkala jsem v duchu tomu panákovi. Holka, představ si – baštila jsem poprvé želví polívku! No ale taky naposled, protože za ty prachy nic moc, a chudinky ty želvy, vid’? Ten její Viktor to pak zatáh, no a šli sme na vzduch. Já první, za mnou ten její pracháč a Ryba poslední. Ujdeme pár kroků a manžilek si všimnul, že jeho madam si nese kromě svý kabelky eště tři další. Jak totiž vodcházela, tak je nenápadně uzmula ženským, co je měly pověšené přes opěradlo židle a byly k ní zády... To je, co?“ Sýkorka vrtí nevěřícně hlavou, ale nedokáže zadržet šťastný úsměv – byla při tom! „A co teď von měl jako dělat?! Kdybych u toho nebyla já, tak by to nějak spolu sfoukli, přece nebudou riskovat, to dá rozum? Teď co sem měla dělat, vid’? Já sice nic neříkala, ale von viděl, že vidim, tak povídá tý svý Rybě: ‘Cos to provedla?! Hned di zpátky a ty kabelky vrať!’ A vona tě tam stála jak buřina, načuřená, vzteklá, že jí chce vzít kořist a k ničemu se neměla. Tak jí ty kabelky sebral a šel s nima zpátky. My dvě tam čekaly co bude, mlčely sme, šmarjájózeť co jsem měla říkat! To byla situace! Když se vrátil, potichu jsem se optala, co tomu jako říkali?

‘Nic, povídá von. Ještě mi děkovali. Řek jsem číšníkovi, že jsem našel před dveřma restaurace tyhle pohozený kabelky a jestli nááááhodou někomu uvnitř nepatří, a hned se k nim hlásily ženské a chtěly mi dokonce dávat nálezný, ale já honem vypad. Pojďte pryč. Co kdyby někdo vyšel! Sem tedy už nikdy nevkročím. A vám dvěma to taky nedoporučuju.’ No a pak se ti vobrátil ke mně a povídá: ‘Musím tě požádat,’ my si totiž u toho vínka potykali, ‘aby ses o téhle

příhodě nikde nezmiňovala.’ A cpal mi jako držhubný pět stovák! Což je muj vejdělek za deset dní, vid’. No prát se s nim nebudu, to dá rozum. Dělal sem chvilku upejpavou, ale von jinak nedal, tak jsem si tu bankovku vzala, spíš pro jeho klid. Ten se vyzná, vid’? Páni, to byl zážitek!“ Libovala si a ještě dodala: „Rači sem se pak už rychle rozloučila a mazala kvaltem domů. Měla sem to kousek, voni si vzali tágo. Tak co tomu říkáš?! To je, co? A myslela sem si ti, holka, že jí to bude trapný, že nebude vědět kam s vočima, až se zas v práci uvidíme, ale vona dělá jako by nic! Já ti tomu nerozumím. Dyť normální je, nepřijít těm lidem, kerý tě viděli při kradení, už nikdy na voči! Třeba je ňáká nemocná – co myslíš?“

„No moc se ten její mužskej nevyzná, když zrovna *tobě* strkal za *mlčení* pětikilo.“ Sýkorka tu poznámku *přeslechla*. „Ňáká nemocná? Kleptomani s touhle diagnózou kradou většinou jen bezvýznamný drobnosti, někdy i s nulovou hodnotou.“

„Tak to si musím pamatovat. No ale vona to má holt jinak. Já si totiž nejdřív myslela, že budeme jako kamarádky, tak jsem ti jí pozvala asi před rokem, no hned, jak k nám nastoupila, k sobě domů. Udělala jsem jí kafe do mýho svátečního porcelánu, položila k šálku stříbrnou lžičku. Vidím lžičku, otočím se pro sušenky, pak zas k ní a... nevidím lžičku. Je pryč. A navždycky. Kde je ta lžička? povídám. Jaká lžička? řekla vona.“

Muréna mi spěšně, aniž by mi jedinkrát pohlédla do tváře, předává službu. Podepisuje *během služby se nic nestalo*, přebírám klíče od pokojů děvčat a nazdar, tajná informátorka je v prachu. Asi mi chce svou komisností dát pocítit, jak jsem pro ni bezcenná, ale po mně to jen sklouzne, jsem ráda, že na mě nemluví.

Přednostně vyrážím za Jindrou a Andulou, co spí na šestnáctce. Ťukám jim na dveře, strkám hlavu do pokoje, můžu? Jindra, hezká holka s rezavýma kudrnama sedí v tureckém sedu na své palandě a kouká do učebnice, Andulka, střízlík s culíky u stolu cosi kreslí. Studuje na oděvní průmyslovce, takže asi smolí návrhy nějakých hadříků. Svědomitý holky.

„Děvčata, máte chvíli čas?“ Slejzáme se na jednu válendu. Nedělám okolky: „Prý vás někdo okradl.“ Jasně že jo, s úlevou přikyvuji – jsou rády, že to konečně někoho zajímá. Líčí mi ty předměty. A taky prý ta dotyčná kradářka sebrala peníze. Kolik? Asi pět stovek.

„A my víme, kdo to byl!“ Vybafla Andula, zatímco Jindra nesouhlasně zavrtěla hlavou. „Paní vychovatelka... víte která,“ ostýchá se ji pojmenovat.

„Říká se jí Zlatá Rybka,“ prozrazuju.

„Fakt? My jí říkáme Pobertice. Věříte nám?“ Přikývla jsem.

„Ale paní ředitelka nám nevěří! Vynadala nám. A zakázala nám o tom mluvit. Hlásily jsme jí každou krádež po celej rok, ale bylo to houby platný. A řídá teď teda vyšetřuje mezi náma, jestli si jako nekrademe my holky sobě navzájem! To je teda... Je to hnusný! Ty věci se nám ztrácejí přesně od chvíle, kdy do baráku nastoupila Pobertice. Jitka z devítky na ní jednou viděla svůj ukradený náramek. A Lada dokonce v její tašce zahlédla svou peněženku! Tak co budeme dělat?“

„Něco vymyslím,“ slíbila jsem.

Jen činem roste mužnost, otálením strach, připomínám si, co údajně napsal Publilius Syrus. To je dobře, že jsem v pasti toho slibu. Teď už nemůžu couvnout.

Vytáhla jsem zpoza skříně zapovězené skládací lehátko, hodila na něj deku a polštářek, nařídila si budíka... Mezi jednou a půl pátou spím. Máme to zakázané, dokonce se nesmíme ani natáhnout na zem, natož si pohovět na lehátku, abychom prý neusnuly, neboť co kdyby hořelo? Nebo se parta sexuálních agresorů vláme dovnitř a bude znásilňovat panenské studentky jako na běžícím páse.

Vidím to jinak – za osm stovek čistého měsíčně, pro které jsem si rozházela biorytmus, je to jen kapric zaměstnavatele, vykořisťovatelská šikana. Když se mi aspoň na tři čtyři hodiny usnout nepovede, jsem druhý den na chcípnutí. V podstatě se se svým biologickým nastavením ranního ptáčete na tuhle práci nehodím, ale noční dvanáctky mi dopřávají víc volných dnů, kdy vyrážím za plného světla na lovy obrázků nebo můžu zase o volných večerech trávit čas s Františkem v červené tmě jeho koupelny. To kvůli focení nechci o tuhle práci přijít.

Jen jsem se s požitkem natáhla, zazněl u vchodu zvonek. Co teď? Zavrhla jsem ustrašenou reakci – primitivní lůžko rychle složit. Nejsem snad připravená na to, že budu jednou odhalena a pak nejspíš propuštěna? V hloubi své zapouzdřené duše se na to dokonce těším, protože mě život s tou vodní havětí – Murénou, Zlatou rybou a Mořskou krávou – zatěžuje neúměrně duši a věčná nedospalost přikládá polínka pod mé rozechvělé nervy.

Za skleněnými dveřmi stál chlap, v očích dychtivost opičáka bonobo. Docela urostlý, středního věku, normálně oblečený, žádný chudáček. Ve svěšené ruce cosi držel. Mlčel, ničeho si nežádal. Jen chtěl, abych viděla. Abych se proboha podívala. Rukou si svíral ztopořený penis. Vyhověla jsem jeho úpěnlivému

přání a na ten holý kousek těla jsem se podívala – bylo to smutné a trapné, žádná erotická odezva nenaběhla, ale odhalilo se mi, že mám v sobě naruživou potřebu koukat, hledět, prohlížet si *téměř cokoliv*, což asi nějak souvisí s tím mým focením. Chvilku jsem tu věcičku dokonce studovala, a připadala mi bezbranná a smutná jako přešlechtěné zvířátko bez srsti.

Na poradách zaměstnankyň nám opakují, že to devianty, hlavně exhibicionisty, k baráku plnému dívek nutkavě táhne, radí důležitě, že se máme jejich nádobíčku nejdříve najust smát, nejlíp posměšně chechtat, protože prý chtějí, abychom byly vyděšené a pištěly, takže jenom to ne, načež máme honem zapadnout do vrátnice a přivolat policii.

Nechtělo se mi posměšně se chechtat ani honem telefonovat. Bylo mi ho líto!

O soucit zjevně nestál, začal jezdit rukou po penisu – tak to ať jde do háje. Otočila jsem se a vrátila se do vrátnice. Kopnul do dveří. Rozbít je nemohl, přesně na tohle byly stavěné, ale vzbudí mi děvčata! Vrátila jsem se a zřetelně vyslovovala, pokud by to přes silné sklo bezpečnostních dveří neslyšel, jdu za-vo-lat po-li-cii. Otočil se a s trčícím rozplozovadlem odkráčel, nejspíš si počíhá na noční chodkyni v té špinavé pasáži z mých ohnusnělých snů.

Policii jsem nevolala, není oč stát. Chudáci chlapi, s tím jejich přetlakem.

O pár hodin později jsem do předávacích lejster mechanicky zapsala: Během noční služby se nic zvláštního nestalo.

Chudák ředitelka

Sebe ořeš, sebe branami vláčíš, sebe seješ, sebe též žneš.

Titus Maccius Plautus

Jenže to ráno se přihodilo, co se stává jen málokdy v realitě, ale běžně ve filmu, odehraná scéna přivolává navazující, kterou si divák podvědomě přeje, žádá, neboť leccos odhalí a posune děj... Hleděla jsem právě na hodinky a toužila už vypadnout, když se ve dveřích vrátnice konečně objevila pozdě přicházející Zlatá ryba, kterou vzácně doprovázel její navoněný manžel – donašeč. Odložil jakési těžké zavazadlo do kouta, zas cosi pro někoho za něco, mě povzneseně ignoroval, věcně se rozloučil se svou kradářskou madam. Na odchodu se srazil se soudružkou ředitelkou a prohodil s ní pár zdvořilostních frází.

To je náhle lidu v jedné špeluňce! Palčivě jsem litovala, že si tu scénu nemůžu nafotit, úlisnost ve tváři úhledného fízla byla dobře patrná, ředitelka byla zase snaživě srdečná, neboť nejspíš díky tomuto playbojovi a švýcarskému léku, který dkáže sehnat, její maminka ještě žije. Konečně recepční vykmitnul a paní ředitelka na mě upřela těžkomyslný pohled.

Nejdřív mě napadlo, že se bůhvíjak doslechla o tom chudákovi bonobákovi, a jde se do věci vložit, takže hned po ránu dostanu kapky, protože jsem na onanistu nezavolala uniformy s pendrekem – když vidím pendrek, připomenu si, že ten člověk ho při sobě nosí, aby mohl v *případě potřeby* mlátit do lidí, což je neskonale odporné. Ale když mě řídča požádala, abych s ní šla na okamžik do její kanceláře, měla pokorný smutný hlas, který signalizoval, že nebude vyčítat, ale

spíš prosit. Měkkost, smutek, prosby, dokonce i omluvy rozpouštějí mou ostražitost jako teplá voda, takže jsem Rybě svižně předala službu a vyrazila s šéfkou do nitra budovy. Jely jsme výtahem, takže osobní bublina porušena, musela jsem skoro celou minutu hledět zblízka do její široké poctivé tváře. Přijímala jsem přitom s rozpaky omluvy a dokonce lichotky:

„Já vím, že spěcháte domů, potřebujete se vyspat, promiňte, no ale nezdržím vás dlouho, jen se chci o něčem poradit, víte? Děláte dojem rozumného děvčete, asi se taky v té vrátnici leccos dozvíte... A hlavně vím, že vám nedělá problém mlčet.“ Nad tím jsem se poušmála.

Ředitelka svou bezelstnou zavalitostí připomínala vyhynulého mořského savce korouna bezzubého, byla těžkopádné povahy a myslí, ale jak se říká, slušná ženská. Vyznávala prostomyslně v tomhle hnízdě podivných individuí poctivost a pořádek, ale nedařilo se jí ty dvě hodnoty prosazovat. Byla *u nich*, jako všichni ředitelé čehokoliv řídící cokoliv, na těch jejich věčných schůzích dostávala stupidní stranické úkoly, musela žvanit tím jejich funkcionářským jazykem, cpali ji ideologií plnou nestravitelných frází jako husu šlejškama, dostávala chytráckou nalejvárnou, která se jí nelíbila, no ale člověk musí něco zkousnout, když chce dělat svou práci, že? V její blízkosti jsem se cítila jako divoký králík vedle zapražného buvola. Hleděla jsem úkosem na šedavou vlněnou sukni, na silná lýtka zapuštěná do kvalitních pohodlných kozaček – výtah se šinul pomalu, těšila jsem se, až zastaví a já se budu moci zhluboka nadechnout.

Odemkla prostince vybavenou ředitelnu, zdobila ji jen reprodukce Špálovy kytice a dvoumetrový fikus, a starosvětsky mi pokynula – jen račte.

„Jde o to,“ spustila nedočkavě jakmile jsme se posadily, „že se u nás ztrácejí věci, to jistě víte. A ta naše děvčata to určitě vyprávějí doma, a chápete jistě... No prostě mezi jejich rodiči jsou i někteří vysoce postavení, to se dá snadno zjistit z kádrových materiálů, že.“ Cha! Dcerám níže postavených či bezpartijních nýmandů se zřejmě krást může! „No a ti by nám mohli pěkně zavařit. Je to citlivá věc. A co je nejhorší, šíří se tu takové nechutné řeči, že snad studentkám bere věci jedna naše kolegyně!“ Tvář jí pokryl ruměncem studu a znechucení, sklopila oči, jako by kradla ona. „Co si o tom myslíte?!“ Otázku vystřelila ostřeji, než chtěla, a tak ještě mírně dodala: „Nebojte, bude to jen mezi náma. A ať mi teď řeknete cokoliv, neobávejte se nějakých nějakých...“

„Následků?“ navrhla jsem neutrální slovo. Přikývla.

A tak jsem s jistou úlevou spustila o Sýkorčiných zážitcích s ukradenými kabelkami z vinárny; cos to provedla?! Hned to vrať! O věcech a penězích děvčat v tašce Zlaté Rybky, nevynechala jsem ani *vidím lžičku, otočím se, nevidím lžičku* a přihodila jsem i moje drahé rukavice s beránkem. A ten proud řeči mi z duše vyplavoval špinavou pěnu, odpad, jedy. Nakonec jsem zrádcovsky dodala:

„Jenže kolegyně Sýkorová mi řekla, že kdyby se to vyšetřovalo, tak prý všechno zapře, protože nechce přijít o místo.“

Ulevilo se mi a ředitelce se přitížilo – tak to chodí. Chvíli jsme mlčely.

„Co mám ale teď dělat?! To mi tedy řekněte, co byste udělala na mém místě?“ To jsem měla ovšem už dávno promyšlené.

„Nalíčila bych na ni past, aby se na ni to krádení provalilo a bylo u toho dost svědků,“ navrhla jsem kruťácky, ale šéfka zašermovala rukama:

„Takový průšvih a ostudu si přece nemůžeme dovolit! Všude by se o tom mluvilo... Všechny by nás to pošpinilo!“

„Dobře, tak ne. Tak bych aspoň oznámila ty krádeže na policii. To je v takových případech běžný postup. Za ten rok už jich bylo dost. Totiž když to neudělá vedení, prásknou to na esenbé ta okradená děvčata,“ pokrčila jsem rameny. Ředitelka zabědovala, že jí asi nic jiného nezbude, a propustila mě. S rukou na klíce jsem chvilku sbírala odvalu, ale pak jsem se přece jen optala: „Jak se daří vaší mamince?“

„Je to špatný. A bude to mnohem horší až...“ Až nebudu mít od Zlaté Rybky ty švýcarské léky, dořekla jsem v sobě za ni a bylo mi jí líto. Měla jsem na jazyku Plautusův postřeh: Sebe ořeš, sebe branami vláčíš, sebe seješ, sebe též žneš. Neboli žijeme život, který se nám podobá, neboli je v naší moci ze svého života *něco udělat*. To my jsme základní materiál, z něhož tvoříme svůj životní příběh, oblažujeme nebo trápíme své okolí. Jenže tahle stará moudra každého jedině dopálí. Je přece tak úlevné svádět všechny nezdary na dobu, pitomce a lidské predátory, na zlovolný systém, nešťastné náhody, špatné podmínky!

Zlatá rybka *orala* spíš ostatními a *sklízela*, co její nebylo. Ale také *ovšem plnila přání*. Ale jen těm, které sama potřebovala, v případech, kde se to rentovalo.

„Počkejte ještě,“ zadržela mě ředitelka. „A zamkněte, dveře, prosím.“ Opustila mě ospalost. Váhavě jsem otočila klíčem v zámku a zůstala jsem u nich jak na stráži. „Totiž abyste věděla... Četla jsem vaše kádrové materiály. A byla mi hanba.“ Už je to tu zas, pomyslela jsem si sklesle, svezla jsem se do křesla u jejího šéfovského stolu a hleděla stranou, vzápětí mě ale popadl

vztek. Dovedu si představit co asi tak... Jenže ředitelka zamávala nesouhlasně rukama: „Ne, počkejte, takhle jsem to nemyslela, jak to teď asi myslíte vy! Byla mi hanba za ty, co na vás psali ty posudky! Víte, četla jsem už hodně kádrových materiálů, ale z těch vašich čiší, že se vám leckterý nadřízený snad mstil. Musela jste je asi provokovat – promiňte. A já si dokonce domýšlím – jste pěkné mladé děvče, třeba o vás usilovali, známe chlapy. A vy nic a oni potom... Ale hlavně. Ta lejstra jsou neplatná, protože jste je nikdy nepodepsala! Copak neznáte svá práva?“

„O tom jsem jakživa neslyšela!“ Jakápak práva? Každá informace o nepříznivě osobě se hodí.

„No ono se to lidem vlastně nesděljuje. Ale jsou tu formálně takové směrnice... Nate,“ vyčarovala z útrob stolu připravenou složku a podala mi ji.

„Co já s tím?“ protáhla jsem štítivě tvář. Ředitelka ale už spěla k závěru akce a rozveselila se.

„No co asi. Proberte to, a co vám bude připadat zvlášť odporné, spálíme,“ zachrastila s jiskrou v oku zápalkami.

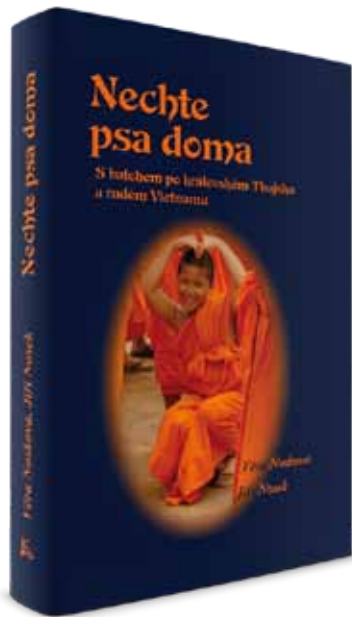
Probírala jsem se blábolivými, zlověstnými, odsuzujícími texty kádrových materiálů. Jejich stupidita a funkcionářský jazyk mě pochmurně rozveselovala, podrazácké manýry znechucovaly. Byla jsem v nich podezřívána, že pomýšlím na emigraci, hovořilo se v nich o závadových osobách s nimiž se stýkám, o mé neschopnosti sžít se s kolektivem. Zírala jsem na lepkavé *sondy* do mého soukromého života, četla fascinovaně nenávislný práskačský, ručně psaný anonym, vida, i ten se jim hodil k dokreslení mého *portrétu*. Několikrát byly citovány Paulovy protirežimní vejšplechty u piva, ne že by říkal něco jiného, než co se tak u piva mele,

běžné nadávání na Stranu a vládu a říkal pivařům surové vtipy na nejvyšší představitele státu. Pokoušela jsem se představit si pod jmény podepsaných konkrétní tváře. Ale má zaměstnanecká minulost byla docela pestrá, ti bafuňáři mi vypadli z paměti, většinu jmen jsem vůbec neznala. Nezajímali mě. Potřebovala jsem si jen vydělat na obživu. Ale oni se starali. Sledovali, nesnášeli, hodnotili. Číhali, utajení a škodolibí, v zákulisí mého života. Bavilo je sledovat a psát posudky, měli to fízlování a posuzování zaměstnanců koneckonců v popisu práce.

Paní ředitelka ode mě přebírala papíry, přebíhala znechuceně po řádcích očima zvětšenýma skly brýlí, a pak je pečlivě trhala na kousky a podpalovala v kovovém popelníku. Jazyk horkého vzduchu vynášel vzhůru vločky popela, lapala je do navlhčené houby. Měla všechno dokonale připravené, jako nějaká zkušená odbojářka. Určitě už komusi, stejně pošpiněnému, tou partyzánskou vatrou v popelníku pomohla. Nenávidí je, stejně jako já, uvědomila jsem si. Možná i víc, neboť je nucena předstírat, že je jejich člověk. Partajní legitimace ji nejspíš pálí jako cejch.

Všechny barvy byly potlačené, jen v popelníku tančil a svíjel se veselý, nepatřičný oheň. Když bylo po všem, spiklenecky jsme se na sebe usmály.

Cestou domů mě zas už napadlo, že roky padají do nicoty a já žiju jak myš. Ale pak jsem si vzpomněla na ranní ohýnek v popelníku a nevěřícně jsem se v tramvaji zasmála a zavrtěla v úžasu hlavou. Plešatý pán na protějším sedátku se na mě usmál teplýma hnědýma očima.

Objednat

Nechte psa doma

literární cestopis z Thajska
a Vietnamu s barevnými
fotkami

296 stran, pevná vazba
Nakladatelství Věra Nosková –
KLIKA, Praha 2016

Tři cestovatelé poznávali po tři měsíce Thajce, Vietnamce a jejich země s bujnou přírodou, obdivovali tropickou floru, národní parky a zbytky středověkých chrámů a svatyní, objevovali městečka, krajinu rýžových polí a džunglí porostlých hor,

obří velkoměsta. Chtěli pochopit národní povahu, náboženství, preferované hodnoty i pověry obyvatel těchto zemí. Fotograf, grafik a nakladatel Jiří Nosek provázal svou matku, spisovatelku Věru Noskovou a kamaráda z vody Martina Pacovského po stopách své někdejší pouti, od níž ho dělilo nejen osm let, ale také překonávání následků mozkové mrtvice, z nichž se dostal silnou vůlí a neúnavným cvičením. Náročné a dobrodružné putování změnilo všechny fyzicky, každý shodil osm až deset kilogramů, zároveň poznali jiný svět. Kniha je psána živým literárním jazykem s prvky humoru. I když není bedekrem, obsahuje i cenné zkušenosti a rady. Je bohatá nejen textem, ale i barevnými a černobílými fotografiemi.

Národní park v Thajsku Khao Sok

A tohle je jeden z nejsilnějších thajských zážitků! Hladina divoce členitého obrovského jezera je blankytný satén. Vápencové bizarní horské útvary s téměř kolmými stěnami porostla divoká džungle. Teď, v sedm ráno jsou zahalené mlžným oparem, vystupují z těch nekonečných vod, mizí, zrcadlí se, vynořují se další vápencové obří, duchové tajemné divočiny. Nejvyšší hora dosahuje 960 metrů nadmořské výšky. Odstíny jemně modré, stříbřité, blankytné, azurové a holubí šedi teď vystřídala sytě smaragdová zátoky, k níž sestupují z džungle mohutné porosty divokého bambusu. Náš průvodce vypíná motor lodi, tiše sedíme a posloucháme skřeky skrytých exotických ptáků a pak konečně zahlédneme ve větvích nejvyšších stromů makaky. Vydávají legrační strašpytlovské zvuky *bojimbojim*, létají ve větvích jako artisti na vysutých hrazdách. Z mlh se klube tropické slunce, fotíme jeho mlhami zastřený žár, věnuju vzpomínku impressionistům, to by byla pastva pro jejich oči a štětce. Zahlédneme plazu širokého a šedého, vyhřívá se u voda, je dlouhý asi metr a půl. Ó já, copak to je za zvíře? Až se vrátíme, musíme se zeptat gůgla - vševěda. Ještěr pochopí že není sám, zvedne tělo na zakřivených krátkých packách a odkejklá se zpátky do džungle.

Zíráme, sotva dýcháme v radostném úžasu. Na pramici nás sedí kolem tuctu, samé bílé tváře, mladičký Thajec Kit nás sem zavezl. Přespali jsme v prostém bungalovu, jejich řada s prkeným chodníčkem spočívá na barelech připoutaných k břehu.

Obří Národní park Khao Sok je domovem slonů, gibbonů, vzácného malajského tapíra i největší květiny světa, Rafflesie,

s průměrem květu 80 centimetrů. Přehradní jezero Radjaphapha, dokončené a zaplavené vodou v roce 1982, se stovkami ostrůvků o rozloze 165 čtverečních kilometrů (!) se třepatí spousty výběžků právě v národním parku Khao Sok.

Další den se vypravujeme přímo do džungle, cílem je netopýří jeskyně. Na její prohlídku ale nemám odvahu, musela bych se v ní brodit po krk ve vodě, žádné upravené cestičky ale náročný terén při mizerném osvětlení. Ale chci alespoň projít těch pár kilometrů džunglí, moc mě láká. Jdu s partou mladých mužů, Martin je kdesi vpředu, podávají mi ruku při zdolávání vysokých kamenů. V noci tu přšelo, všechno je mokré, kluzké jsou kameny a kmeny ležících stromů, brodíme se potoky, čvachtáme rozsáhlými loužemi, které nelze obejít. Hledám oporu v okolních kmenech, ale když se chytanu kmene bambusu, dlaň se po něm smekne, je mokrá, už málem sahám po větvi, než si všimnu, že je obalená dlouhými tvrdými trny. Zvířata jsou ovšem schovaná, dokonce i hmyz.

Muselo k tomu dojít, uklouzla jsem a upadla, a hned po mě taky skočil zákeřný šlahoun s trny. Jsem zvedána, zkoumána, jsem -li v pořádku, trochu té krve utřu papírovým ubrouskem a trmácím se dál. Na pravé straně mě bolí, jak jsem se praštila o kámen, ach jo, to budou naražená žebra. Džungle se mi od té chvíle jeví mnohem lákavější z dálky. Těch šest kilometrů v terénu pro mladé borce nakonec zdolávám. Ani Martin do jeskyně nejde, nechce se mu máčet kvalitní kožené sandály, cvilku otálíme, rozhodujeme se, jestli na naši partu počkáme nebo se budeme pomalu vracet touž cestou? Vracíme se. Pomalu a opatrně. A protože máme času dost, Martin se rozhodne pro koupel v čisté tůňce. Plavky nemá, tož se aspoň k mému foťáčku točí zády, mívá nás cizí parta mladých cizinců a když vidí šedovlasého naháče a mé fotoreportérské zaujetí, jeden z nich mi pobaveně radí; *a dej to pak na facebook!* To víš že jo. Akorát že fejsbuk, aneb kniha tváří, není určená pro *zadní tváře*.

Jirka zatím brázdí jezero na kajaku, je dobře, že si od sebe odpočineme, měli jsme divokou vádu. Totiž když si na téhle skořápce vyjel na to obří a hluboké jezero poprvé, a zmizel mi za prvním skalnatým útvarům, hodinku jsem to vydržela. Jenže čas plynul a on se nevracel, a tak jsem propadla mateřské úzkosti, která se hrozivě stupňovala. Víím totiž, že od té mrtvice plave nerad, nejde mu to tak dobře jako dřív. A také jsem na vodě viděla, že když se se svým divokým háčkem na lodi cvakli, museli mu kluci pomáhat zpátky do lodi. Prostě pravá ruka a noha nejsou tak lehce ovladatelné. Tak jsem si leccos představovala, až na mě šel úzkostnej pláč, a pak už jsem běžela za našim průvodcem a svěřila se mu. Vsedl na motovový člun a rozjel se Jirku hledat.

Vrátil se s ním asi za dvacet minut. Jirka byl v pořádku, ale vzteklej, křičel na mě, dával mi kapky, cítil se zahanben, šla jsem mu se svým kvok kvok na nervy. Jen křič, synku, vykřič se, ty choleriku bláznivá, hlavně že se ti nic nestalo! Zvenčí to sice vypadá blbě, když synek křičí na matku, ale já jsem na choleriky už dávno zadaptovaná, vždycky jsem mívala nějakého poblíž a sleduju je dokonce se zájmem, jako pozoruji bouři; hřmí to, lítají blesky, ta síla živlu má svůj půvab, ale jednou musí skončit... A pak je ticho, voňavej vzduch, sem tam pípne ptáček a obloha vůbec neví o tom, co před chvílí vyváděla. No ale trochu se za tu scénu stydím před jejími svědky.

 Za hodinku už jsme spolu večeřeli a smáli se.

Ve Vietnamu u čínských hranic

Jsme tedy v pohoří Hoang Lien, které Francouzi nazvali Tonkin-
ské Alpy u hranic s Čínou, přijeli jsme kvůli velkému trhu v obci
Meo Vac. Jirka tam fotí už od svítání. Sjela se sem asi tisícovka
lidí z okolí, hlavně horalů kmene Hmongů ve svých malebných
krojích. Já se vypravuji až na osmou. Když jdu kolem recepcce,
žádám o vydání svého pasu a permitu, což je vlastně povolení,
že tu smím pobývat, nechci bez dokladů chodit po městě poblíž
čínských hranic. Paní vrtí hlavou. Nevydá! Zachvacuje mě vzácně
vzteky - samozřejmě bezmocný. Před hotelem stojí dva chlápci
a studeně mě pozorují. Několikrát se pak ohlídím, ale nejdou za
mnou, jen jeden z nich mluví do mobilu. Začínám být lehce para-
noická. O co tady jde?

V prostorách haly primitivní tržnice se prodává vše, co kdo
v tomto regionu může potřebovat. Šatstvo, včetně jednot-
livých komponentů jejich tradičního oděvu. Ženy nosí barevné
proužkované plisované sukně, pod nimi mají různě vzorované
kalhoty jakoby od pyjama, přes sukni *zástěrky* do pasu, jednu
vepředu, druhá kryje zadek, jsou ze silného sametu, připomínají
brnění či prkynko. Vrsty oblečení korunuje světlá saténová nebo
kraječková, často silonová blůzka sahající jen do pasu. Na krku
korálky a na hlavě teplý, většinou barevný kostkovaný šátek,
zavazovaný vzadu pod vlasy, jindy je z tuhého tmavého sametu.
Hlavně musí obrys hlavy zvětšit a tvarovat do výšky, někdy se
pod šátkem pro ten účel skrývá černý kastrůlek bez dna, nejspíš
vyrobený z tuhého papíru.

K vidění jsou hrnce a plastové misky, pytle s rýží, spousty
různého lupení, banány, kedlubny, koření, mrtvá a oškubaná
drůbež, velké kusy vepřového masa, vejce, podezřelé *zlaté* šmuky,
ručníky a prádlo, zemědělské nářadí, včetně kovového rydla na
konci dřevěné konstrukce, která se zapřahuje za dobytek a s jejíž
pomocí lze provádět primitivní orbu. Ruchadlo bratří Veverkových
bylo proti tomuto rydlu někdejší technický zázrak. Co naplat,
v horách se těžká mechanizace neuplatní. Prodejce dokonce
chlapům předvádí tu orbu na kousku trávníku, popohání volka,
pozoruju ho spolu s nimi, půda se za rydlem ochotně obrací, je to
dobrý výrobek, i když předpotopní. Trhovci prodávají na stolech,
jiní si zboží rozložili na kusu igelitu, sedí u něj na bobku nebo na
plastové židličce, kolem ženských se motají malé děti.

V zadní části té obří tržnice, je vývařovna nudlových polévek.
Ve Vietnamu je nudlová polévka nejčastější snídaně. Cizinci ve
větším městě seženou dnes už leckde bagetu a nějaké vajíčko,
ale k tomu jen kalíšky zeleného čaje nevalné kvality. Mléko je tu
drahé, taktéž nekvalitní jogurty. Ale vraťme se k nudlové polévce.
Je ceněná jako hlavní jídlo, stojí tedy 30 – 50 tisíc dongů. Dosta-
nete větší misku plnou dlouhých spařených nudlí, do nich vám
přihodí kousky masa z kuřete, spoustu zeleného lupení a zalijí
to vše vývarem z kostí. Na stole stojí plastová baterie ostřejších
ochucovadel, k polívce vám dají v mističce nakrájenou limetku.
My vždy stáli u paní, která nám polévku připravovala a razantně
ji žádali, že nechceme rau mui, rau mai NE a Jirka jim k tomu
ještě strkal před oči papírek, kde bylo to slovo, znamenající nať
z koriandru, rudě přeškrtnuté. Nešlo o semínka tohoto koření, jak
je známe z domova, ale o zelené kadeřavé lupení s agresivním

pachem, které polévku dokázalo zkazit až k vylití. Vietnamcům rau mai ale chutnalo. O chutích se nelze přít.

Bloumám po tržišti, fotím, kolem deváté mě přepadl ranní hlad, postavila jsem se tedy k jednomu pultu, kde dělali jednu polévku za druhou. Hned vedle jsou na špalcích položena prkna, sedí na nich venkovani a pomocí hůlek do sebe soukají dlouhé nudle z polévek. Na vývar si pak vezmou krátkou mělkou lžící, nebo ho vypijí přímo z misky. Možná mě paní polívkářka chtěla jako cizinku uctít, nepříhodila mi tedy na spařené nudle připravené oschlé kousky vyvařeného kohouta, ale hmátla pro stehýnko, vzala sekáček a kousek mi ho i s kostmi nasekala. Byla rychlá, suverénní, já ještě vyvoraná a trochu vyjukaná z té primitivní megavývařovny, stála jsem tam znejistělá na betonové špinavé podlaze plné odpadků... Nějak to snesu, zaplácnu žaludek a pryč odsud.

Sedla jsem si s tím nadělením na prkna improvizované lavice, položila misku na prkno vyvýšené a pustila se do nechutné břečky s nějakým syrovým lupením, polosyrovým masem s přesekanými a roztříštěnými kostmi, jejichž úlomky jsem lovila z polévky i z úst, tak snadno se zabodnou do krku. Nesnědla jsem ani polovinu a rozhodla jsem se, že radši zůstanu hladová. Na rameno mi zaťukal Jiřík, dál jsme mapovali okolí a fotili spolu. Podařilo se mi zakoupit tři kedlubny, měla jsem z nich radost.

Vyšly jsme z haly, zleva si nás přitáhl kvikot prasat, a další zvířecí zvuky. Objevili jsme prostor, kde se prodávala domácí zvířata.

S úžasem sledujeme a hned také fotíme slepice nebo kohouty namačkané jako sardinky v malých klecích z drátěného pletiva. Kohouti se ze stresu navzájem klovou. Zůstali jsme v úžasu stát

před pohozenou drátěnou přeprarkou, v níž byli namačkaní ve dvou vrstvách psi, ztěžka dýchali, jednomu se zařezávaly dráty do těla, nařikal... Šli jsme je zkontrolovat znovu po dvou hodinách, byli tam stále, nikdo jim v tom horku nedal napít, ostatně neměli by šanci se k misce dostat. Za nimi stál jakýsi pomníček a na něm srp a kladivo. Fotíme prasata i to, jak je kupující za zoufalého kvičení svazují šňůrama do kozelce a pak ještě přivazují na nosič skútru, jejich jančení dere sluch, nařikající selata táhnou napůl oběšená na provázku, dokonce i kozy tu jsou namačkané do malých drátěných přepravek a k té přepravce přivázali nakrátko další kozy, které nemohou zvednout hlavu a hledí na ty trpící. Kozy vypadaly konsternovaně. Ale ani nemukly. Tyhle klece z drátěného pletiva naplněné namačkanými zvířaty se převážejí přivázané na nosičích skútru. Drůbež se svázaná v trsech za nohy přehodí přes říditka a odváží se pověšená hlavou dolů. Všude nárek zvířat, jejich utrpení.

Chudáci psi, říkáme si, odchováni knížkami Dášenska, čili život štěněte nebo večerníčkem Maxipes Fík. No ale ve Vietnamu je i jedí, tak tihle možná byli na maso. Asiati se obecně se zvířaty nemažou, vnímají je ryze užitkově. Snažíme se Hmongy pochopit, jejich život je tvrdý, třeba by je soucit se zvířaty oslaboval, znevýhodňoval. Rozum chápe, ale cit se nedá přemluvit. Jsme změkčilí? Poznávat svět někdy bolí.

Jsou chvíle, kde odlišné zvyklosti a psychiku lidí z jiné kultury nepochopíte. Nemůžete s tím nic udělat, tak to necháte být. Když jsem ty situace popsala v mailu našemu příteli Richardovi Firkušnému, Čechovi, který žije už dlouhá desetiletí v Německu, připomněl mi Hitlera a další lidské zrůdy, jejichž rozhodnutí a činy

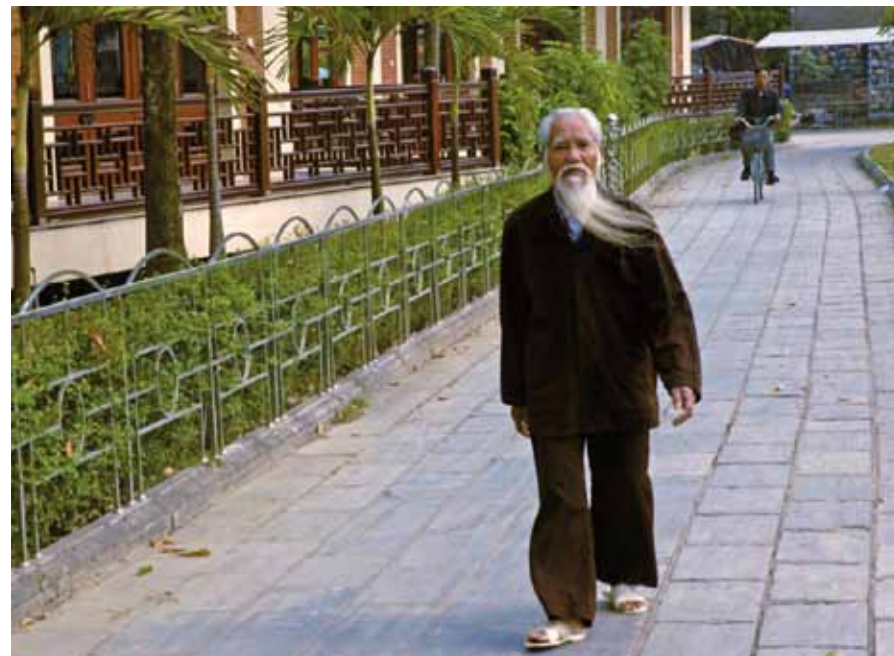
popíraly soucítění, rozum a lidskost. Já vím, vždycky se dá tvářit v tvář utrpení živých tvorů připomenout ještě horší, masivnější a cyničtější trápení zvířat a lidí. Ale je pravda, že jeho připomínka mi ležela v hlavě včetně faktu, že leckterý psychopat hýčkal svého psa, ale člověka zabil bez soucitu.

Celý Vietnam je tím promořený, co jde, vozí se na skútrech či na motorkách, jede na něm najednou třeba čtyřčlenná rodina, převážejí se na něm rozměrné i těžké naducané pytle se zbožím, úrodou, žebříky, dveře, velké plynové bomby a na převoz živých zvířat venkované vymysleli a zřejmě si po domácku vyrábějí klece z drátěného pletiva, podlouhlé přeprarky, které přivazují na nosič.

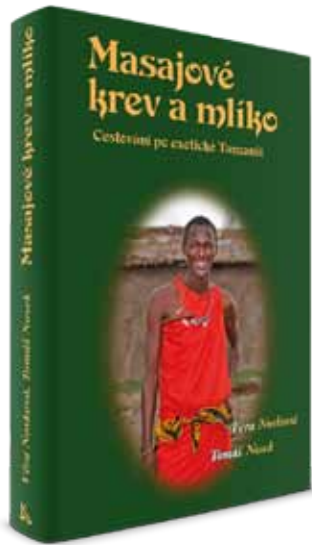
Také tady na tom primitivním jarmarku se potvrdilo, co už nám říkal Petr, onen český sládek z pivovaru v Binh Minh, že ve Vietnamu pracují mnohem víc ženy. Rozhlížím se a vidím - ženy prodávají, vaří na jídelním trhu ty jejich nudlové polévky, viděla jsem, jak čtyři drobné ženy zvedají na korbu nákladáku svázané těžké a řvoucí prase, zatímco asi patnáct chlapů stálo v kruhu kolem a smáli se tomu, ale ženám s břemenem nepomohli. Ostatně ženské se praseti taky smály, kolem zoufalého zvířete, snad komického ale poměrně inteligentního, vládla dobrá nálada, byla to legrace.

Jen trh s mladými býky byl poklidný, do nich se nekopalo, do klecí se nevešli...

Nic jsem si nekoupila, jen ty kedlubny. Po tom, co jsem viděla, zvažuji, že bych se dala na vegetariánství. No ale nejspíš mě to v Čechách přejde.

Masajové krev a mlíko

literární cestopis z Tanzánie
204 stran, pevná vazba

Spoluautor textu a autor některých fotografií Tomáš Nosek. Nakladatelství KLIKA, Praha 2017 Věra Nosková, její syn Tomáš, a jejich kamarádka Martina Goeisslová se vypravili do celkem bezpečné, ale chudé Tanzánie, chtěli vidět její národní parky, divoce žijící zvířata a poznat zvyky a život kmene Masajů. Překvapil

Objednat

je tvrdý masajský patriarchát s chováním k ženám a dětem, které by se u nás trestalo vězením. Sledovali u tanzánských mužů občas bizarní způsoby získávání peněz. V Tanzánii, tvoří děti do 14 let 45 procent obyvatelstva. Z 59 milionů obyvatel je virem HIV nakažená asi desetina obyvatelstva, živoří tu přes tři milionu sirotků a negramotnost dosahuje třiceti procent. Hlavně na venkově se žije nuzně. Ostrov Zanzibar, národní parky a některé destinace jsou dobře vybavené, ale cestovatelé chtěli poznat pravou tvář této velké tropické země. Kromě jiného udělali sbírku a vezli tam spousty oblečení, školních potřeb, hraček... V knize se střídají bizarní situace, zajímavá i dojemná setkání, úžas z africké krajiny a přímý kontakt s autentickými Masaji, dosud téměř nezkaženými turismem. Cestopis obsahuje i spoustu černobílých a barevných fotografií, které mají nezastupitelnou svědeckou hodnotu.

Z kapitoly Samozvaní průvodci v Arushi

Probudit se sám v cizím městě patří k těm nejkrásnějším zážitkům.

Freya Madeline Stark, anglická cestovatelka a spisovatelka

Martina masajskému kamarádovi zavolala, a i když byla hodina po půlnoci, tak hovor přijal, a řekl nám, tedy anglicky, že v noci autobusy nejezdí, a že si musíme vzít taxíka. To už nám taky došlo. Nevím, proč jsem si do jisté chvíle představovala, že ten člověk pro nás prostě přijede svým fárem, což by bylo normální v Evropě, jenže jak jsem brzy zjistila, Mashuda byl nemajetný masajský človíček, tedy když nepočítám jeho dvě krávy, které zrovna pase a dojí jeho bratr.

Martina se zlobila, ale nebylo na koho, jen na tanzánské poměry. Kdyby ten její známý pro nás z Arushi přijel taxíkem, stálo by nás to o padesát dolarů víc za jeho cestu, neboť to právě byla vyděračská suma, o kterou si řekl řidič auta, údajně taxíku, které nemělo na střeše ani na karoserii poutač, označení taxi, nemělo taxametr... ech. V té chvíli jsme ještě nevěděli o takzvaných falešných taxících, takže jsme tomu šejdíři do auta bez obav vlezli. Složili jsme se a nechali se odvézt i s těmi přečpanými kufry do města a tam nás řidič dovezl rovnou do objednaného hostelu.

U vchodu nás uvítal ospalý Mashuda, černoušek velikosti a útlosti třináctiletého chlapce. Tenké nožky, zadeček jako když vrána srazí paty, malá, ale výrazně modelovaná hlava, drobná tvář s vysedlými lícními kostmi, natěsnané kudrny se mu ve světle nočního osvětlení antracitově třpytí, velké rty v maličkém obličejí jsou tak masivní, že nedrží při sobě, dolní, občas visící pysk mu

odhaluje mladé silné zuby, ale dodává mu zároveň vzezření intelektově nedostačivého. Stydím se za to, že ho tak tvrdě popisuju, ale co vidím, to vidím. Hovoří tiše a málo, sotva je mu rozumět. Má přes sebe přehozený červenooranžový hadřík, jakože je Masaj, no ale spíš z kabaretu.

Takový jsem z něj měla zatím dojem, ale okřikla jsem se, neboť tu neznám lidský terén a první dojem může být mylný. Třeba je to bystrý, spolehlivý, slušný a fyzicky silný mužský. Alespoň Martina něco v tom smyslu říkala, dokonce ho pasovala na kamaráda, což je ale vyznamenání, které uděluje spontánně a často. V tom je podobná Tomovi. Já si držím lidi spíš od těla, i když se chovám přátelsky a nemívám předsudky vůči novým tvářím a už vůbec lidi předem nekádruju na základě národnosti, rasy nebo pohlaví. Ale přátelství cítím jen k jedincům časem prověřeným. Má pro mě vysokou hodnotu a musí se s ním zacházet obezřetně a citlivě. No ale synka a kamarádku poučovat nebudu. Každý ať se chová podle své povahy. A připouštím, že jejich spontánní radost z nových kontaktů je veselejší a působivější, než moje opatrnost a rezervovanost.

Zvlášť Martina je žena stavěná svým uspořádáním – povahou, důvěřivostí, potřebou lidského kontaktu – na přátelské chování prokládané veselostí, vtipem, nevdá jí dotek, takže přitahuje lidi jako Slunce planety. Kdekoho si dobrosrdečně dobírá, ráda tančí, nedělá jí problém obejmout, pohládit. Každý v její přítomnosti pookřeje, musí se usmívat.

Po dlouhé cestě jsme se těšili na sprchu. Takže jakmile nám byly přiděleny pokoje, já dostala dvoulůžák s Martinou a Tom se ubytoval s Mashudou, vrhly jsme se s kamarádkou do koupelny.

Užasly jsme nad nepatrnou cimříčkou s tureckým záchodem, pod stropem byl přidrátovaný jakýsi kropáč. Martina úžasem vykřikla, rozhodila bezradně rukama. Roztočila kohoutek... nevydal ani slzu. NETEKLA VODA! Ani ta díra v podlaze nešla spláchnout. V té chvíli vypnuli proud, tonuly jsme náhle v teplé, husté africké noci. Naštěstí jsme už měly vybaleno, nahmataly jsme na stole naše čelovky. Na dvorku jsme v dešti našli barel s dešťovkou, u něj se válela plastová nádoba, takže jsme si přitáhly do umývárničky vodu alespoň na spláchnutí tureckého záchodu a ve vodě, která stekla se střechy jsme si omyly obličej. Načež propukla bouře. Ráda ji jindy pozoruji, ale už je druhá po půlnoci, včera jsme vstávaly v Bavorsku v pět ráno, kus noci jsme proseděly v le-tadle, jdeme tedy nemyté na kutě, ráno snad bude příjemnější. Naše manželská postel je čistá a pohodlná. Představuju si, jak dvoumetrový syn usíná vedle člena afrického kmene Masajů na manželské posteli... Naštěstí jsme přizpůsobiví a psychicky odolní. V opačném případě bychom nejspíš seděli doma.

Tom: Leje bez ustání. Barel, do kterého ústí okap přetéká na vydlaždičkovaný dvorek. Z taxíku vystupujeme do rozježděné nezpevněné silnice s tekoucím blátem. Připomíná mi to tanko-drom v bývalém vojenském prostoru Brdy. Později se dozvídáme, že v této části Arushy modernizují vodovod a proto vykopali střeva několika ulic. Co se zdá být na první pohled bordelem, je ve skutečnosti ranné stádium pokroku.

Kromě předních světel aut a motorek jsou světelné body vzácné. Kvůli dešti vypadla elektřina. Voda se do zásobníků čerpá elektrickým čerpadlem, takže neteče ani ta. Seznamujeme se

s Mashudou. Je to usměvavý (nyní je úsměv rozpačitý), šlachovitý kluk. Hádám mu mezi dvaceti a pětadvaceti. Navzdory mládí je zjizvený v obličeji. Má výrazné lícní kosti a zdá se být poměrně introvertní. Prohodíme pár slov a já se vydávám zkusit sehnat vodu. Po cestě taxíkem jsem viděl pár otevřených barů a „smíšeného zboží“. Naivně přes sebe natáhnu tenkou igelitovou pláštěnku a vydávám se jí otestovat do tropického lijáku. Na rohu ulice stojí pod stříškou tři mladí Tanzánci s čínskými motorkami.

„Nechcete svézt?“

„Ne, díky. Jdu koupit vodu.“

„Za rohem.“ ukáže jeden z nich, a dál si mě nevšímají.

Tak paráda, anglicky se tu domluví. Za rohem je jakási diskotéka, možná night club a naproti za zamřížovaným okénkem hledaná večerka. Byly dvě ráno. Tři litry balené vody vyšly asi na třicet korun. Vrátil jsem se po svých stopách do hostelu a napojil zbytek cestovatelů. Umyl jsem se potom dešťovou vodou z barelu na dvoře. Mashuda nechrápal, ani se v posteli neroztahoval, vyspal jsem se dobře, v jedenáct dopoledne jsem už byl svěžest sama.

Druhý den ráno se na betonovém dvorku objevila majitelka toho čurbesu, po africku nazdobená, třpytky u krku, na rukávech, parádívá a hrdě se nesoucí paní Ijaba, přes ramena přehozený blankytný šlojíř, vysoká černoška s předkusem. Mile se usmívala, její gesta byla klidná a noblesní, nedělala prudké pohyby. Na místní poměry byla, jakožto majitelka hostelu, určitě bohatá. Martina si jí smutně postěžovala, že v koupelně neteče voda, a ta usměvavá matrona slíbila, že voda bude, musí prý jen nechat doplnit barel na střeše, z kterého pak teče do kohoutků, vodovod zděs nět. Tedy

po anglicku. Martina poskakovala radostí a vydávala radostné výkřiky místo toho, aby paní Ijabu zpražila, málem tu africkou panímámu zobjímala, zatímco mě povaha směřovala k tomu, požádat ji přísně o slevu. Ta třpytivá madam přece už pár týdnů znala datum a hodinu našeho příjezdu, věděla, že se dostavíme utrmácené po dlouhé cestě z daleké Evropy a budeme se chtít umýt, ale nenechala ten zatracený barel na vodu včas naplnit, kašlala na nás. *Jestlipak nám dá za tu újmu slevu?* hlesla jsem, ale Martina se znalecky zasmála: *To víš, že nám nesleví. To je prostě Afrika!* Zatím nevím, že tuhle vševysvětlující hlášku uslyším často.

V ceně ubytování byla naštěstí snídaně, opečené tousty, margarín, káva, instantní náhražka mléka, banány a kousky melounu a tak jsem ironickému glosátorovi ve své hlavě domluvila, nakrmen usnul neklidným spánkem. Synek Tom mi mé škarohlídství, vlastně můj rozumný skepticismus má trochu za zlé, ale se základním nastavením člověka nehnete, natož v sedmdesáti. Co se osvědčilo, to se nezahodí.

Jsme už osprchovaní, vymydlení, snídáme, jsme lačni zážitků. Vyrazíme konečně do města, začneme objevovat exotickou Tanzanii... Kde se vzali, tu se vzali, objevili se na našem betonovém uzavřeném dvorku s několika plastovými stolky a sesličkami tři mladí Afrikánci, nevelcí, ale úhlední, dekorativní, zuby porcelánově bílé a silné, kůže hnědočerná jako bývá úrodná půda, šedorůžové dlaně, začali se s širokými úsměvy kámošit. Naše madam je dobře znala, což bylo jako by doporučující. Mashudova netečná tvářička jen nepatrnými náznaky nevole prozrazovala, že není z konkurence nadšený.

Mladí muži hned začali obchodovat, nabízeli nám za cenu 620 dolarů třídní výlet safari, ale prý to usmlouvali speciálně pro nás na 570, no tak to jsou zlatí, ale nejdříve si zjistíme ceny téhož jinde. Vyrazili jsme i s nimi na prohlídku po městě Arusha. Martina se radovala, že má další známé a navrch *místňáky*! To slovo používala jako zaklínadlo, totiž skamarádit se s *místňáky* pro ni znamenalo; poučit se od nich o místních poměrech a díky tomu nedělat chyby, nechat si zkušenými poradit, jak výhodně koupit potřebnosti nebo třeba výlet a nenechat se pod jejich ochranými křídly oškubat šejdíři.

Jejich radost z toho, že nemlich nás v tom širém světě potkali a že jsme tak báječní a zadarmo se s námi najedí a napijí piva se projevovala náznakem úderu sevřené pěsti o naši pěst, kdožvíproč jsem si to gesto znenáviděla, snad že se objevovalo často a nesmyslně, třeba i jako výraz souhlasu nebo přebytku dobré nálady... Ale jakmile se střetla za širokého úsměvu pěst s pěstí, zadívala jsem se do mraků s rukama za zády nebo šla omrknout, co se děje za rohem. Tom byl taky rád že má nové známé, jen já jsem ten typ, co se neraduje předem, ale až ve chvíli, kdy se naplní nadějeplné očekávání.

Kapitola Peklo chudoby

Vjíždíme do prostoru, kde je všechno šedé, ze země se totiž při každém kroku zvedá prach a usedá na všechno, včetně lidí. Vesnici tvoří snad dvě desítky různě rozházených chýší z prken a klacků, mezery jsou zamáznuté hlínou, jakoby okna, spíš průzory jsou zatlučené prkny nebo pokryté roztrhaným starým igelitem, rezivý vlnitý plech místo střechy je záplatovaný dalšími plechy. Prostor mezi nimi je plný výmolů, odpadků, při dešti se mění v černé bláto. Nikde žádná zeleň, strom nebo keř, natož kytky, už tuplem ne zahrádka. Venkovský slam. Prostor té tanzánské vesnice je poházený starými hadry, sešlápnutými plastovými lahvemi, vším možným co komu dříve nebo nedávno spadlo od ruky, co zahodil. Snad všichni obyvatelé jsou venku, ty odpudivé malé barabizny ani nejsou k bydlení, ale jen k přespání. Muži v zaprášených potrháných kalhotách a košilích zevlují, hledí, mlčí, děti se bezradně potloukají mezi domky v rozedraných hadrech, ženy vypadají líp, některé posedávají na primitivním tržišti, kde jsou na troskách starých prken vystavené hrstky něčeho k jídlu, pár banánů, hrajících všemi barvami, kopička nedozrálých rajčat. Skoro nikdo nic nekupuje, ženy rezignovaně sedí na zemi, na prkně, kousku igelitu, na překocném kbelíku. Kolem nich se rozprostírá ohnusnělý nuzný svět.

Pár chlapů se pyšně opírá o své motorky, které je živí jako mototaxi. Nevidíme, že by někdo cokoli dělal, třeba aby zlepšil prostředí, zaměstnal hrou nudící se děti, které se tu poflakují od ničeho k ničemu. Je to tmavošedý svět prachu, špíny, rezignace, chybí mu barvy, úsměv a hlavně voda. Zoufale chybí peníze

a výživné jídlo hlavně pro děti. Vzdělání. Základní hygiena. Náš masajský průvodce Mashuda tu navzdory té bídě a zmaru pro nás sehnal ubytování, jdeme za ním jako ve snách. Martina se ho ptá: *Mashudo, proč ti chlapi jen sedí, civí a nic nedělají?* Mashuda pohodil rameny, neodpověděl.

Stydíme se, že máme normální oblečení, na zádech batůžky, v nich prostěradla na přikrytí, dokonce cestovní varnou konvici s hrnky a v piksele kávu, cokoli z toho by se místním moc hodilo, včetně tanzánských šilinků, které střežíme spolu s pasy a bankovními kartami. Panebože, kdyby ti lidé znali naše domovy. Kuchyně. Koupelny. Lůžka. Okna!

Soucitná Martina se ptá, jsou-li tu nějaké obchody, kde by mohla koupit aspoň bonbony pro místní děti. Kupodivu se takové místo najde v objektu podobném kůlně, obklopené barely a rozlámanými bedničkami. Martina si žádá dva velké kilové pytle pipi, což ve swahilštině znamená sladkosti. Vytáhne první bonbon, každý je zvlášť balený a chutí připomíná náš sladomléčný drops a podá jej prvnímu dítěti. V tu chvíli se spustí lavina. Děti, které jsou poblíž té naší výdejny sladkostí zaregistrují pytel bonbonů a žlutovlasou vílu, která je rozdává, ta je pod nápořem desítek dětí přitlačena ke zdi. Já ke své hanbě fotím, protože musím, chci napsat reportážní knihu o tom, jak se žije v jedné oblasti Afriky, v zemi vyhledávané turisty, neboť se tu neválčí a muslimové a křesťané tu žijí vedle sebe aniž si jdou po krku. Slévají se k nám další potůčky malých i větších dětí, natahují ruce, tlačí se na sebe. Tohle je místo, kam turista nevkročí a svět o něm neví. Martina situaci nezvládá, prosí tedy našeho masajského průvodce, který umí swahilsky, aby rozdávání *pipi* zorganizoval. Na jeho tichý příkaz

se děti staví do fronty. Ty, co už bonbon dostaly natahují ruku pro nášup, proč ne, rozdáváme, dokud bonbony nedojdou. Dospělí se k nám nehrnou, sem tam zachytím nevyzpytatelný pohled. Příliš jsme na sebe upozornili. Desítky dětí nás jdou vyprovodit do ubytovny, je to omítnutý, přízemní, jediný slušný dům ve vesnici бедných. Dokonce tu má být elektřina a tekoucí voda.

Mladá žena nám ukazuje přidělený pokoj. Je v něm jen dvoulůžko s modrým prostěradlem a polštářky. Prostěradlo má pár fleků. Nenabídla nám deky na přikrytí, mýdlo, ručníky, toaletní papír, prostě nic. Jsou tu sice zásuvky a vypínače, ale nejde do nich šťáva, ostatně chybí i žárovky. NETEČE VODA! Už zas. Nedá se ani spláchnout turecký záchod! To už známe. Naše rozčilené výkřiky ji přimějí, že vytáhne z mezery mezi betonovými panely na dvorku dva kbelíky vody. Kdybychom se neozvaly, tak by se s tím nenamáhal. Nějak si nemůžu na místní lhostejnost, lenost a ledabylost zvyknout, pořád mě štve. Je přece takříkajíc podnikatelka! Nechá si od nás zaplatit! Umýváme se hned, než se setmí. Mashuda nás při odchodu varoval, ať večer nevycházíme do vesnice. Je plná chlapů a nikde nebude svítit jediné světlo.

I když je větší horko než u nás v létě, v devět je už úplná tma. Co si tu počneme? Já si naštěstí můžu číst z podsvícené čtečky. Martina ji má s sebou také, ale v kufru u Masajů, má ji čerstvě koupenu a nějak si na ni ještě nezvykla. Dává si pod polštář otevřený zavírací nůž, prý kdyby místní chlapi v noci vylomili dveře, nedá se lacino.

Noc jsme přetrpěly, ráno jsme požádaly tu laxní mladou ženu, aby nám dala horkou vodu na zalití kávy. Až kolem deváté přichází

Mashuda, aby nás z šedé vesnice plné lidských přízraků odvedl. I když mám s sebou jen velký nápadný fotoaparát a koleduju si o problém, vyndám ho a rychle udělám asi deset fotografií a šup s ním zpátky do batohu. Náhle přibíhá starší chlap a řve na Mashudu za to, že nás sem přivedl, a že jsem fotila, prý je tu významná a tajná státní budova a on na nás zavolá policii. Dokonce ten křikloun tvrdí, že *pracuje pro vládu!* Asi chce peníze, ale neřekne to, tak ho vyslechneme a jdeme pryč. Mashuda je zaražený, pod černou pletí malinko zešedivěl.

Chlapi s motorkama se nabízejí, že nás do masajské vesnice odvezou. To určitě! Odmítáme tu šílenou relly, do Mashudovy vesnice je to prý zkratkou půl hodiny pěšky, proč se neprojit africkou krajinou? Mashuda je ovšem trochu otrávený, chtěl se projet.

Jdeme vymletým úvozem, mjííme mohutné stromové sukulenty, trnité keře, vlevo ční posvátná hora pokrytá zelení, a pak už vidíme bomu a vstříc mi přichází dvoumetrový Masaj v šuce, v ruce svírá masajskou bicí hůl a na nohou má střevíce vyrobené ze starých pneumatik, které už mu stihly odřít do krve kůži, takže je ošetřen náplastmi... A je to mé vlastní dítě.

Naše putování po nepřikrášlené autentické Tanzánii může pokračovat.

Objednat

Závist v Čechách

próza ze současnosti, podtitul:

Podoby přátelství Podoby
závisti. 196 stran, pevná vazba
Nakladatelství KLIKA, Praha
2017

Próza Závist v Čechách má podtitul Podoby přátelství, Podoby závisti. V plnokrevně vykreslených příbězích mapuje především závidění úspěchu, které je často mučivější než závidět majetek. Příběhy přátelství a závisti jsou pestré a často překvapivé. Autorka sarkasticky líčí revnivost a faleš, nešetří ani sebeironií.

Proud zklamaných nadějí je však prosvícen situacemi, v nichž se projevuje čiré, nekomplikované přátelství.

ukázky:

z kapitoly Mužské mozky

„Tak co, kdy už mi dáš přečíst ten tvuj rukopis?“

Seděly jsme v té chvíli na ošoupaném a v rozích roztřepeném plyši orvaných křesel v jejím prostém obývacím. Jiřka s *mužským mozkiem* nezdobila sebe ani byt, neuznávala ženskou slabost pro útulný, barevně sladěný interiér s květinami, nebavilo ji nakupovat firhonky, leštit zrcadla, natřásat polštářky... Kouřila, na stole se tyčila láhev docela slušné slivovice, na kterou jsme se složily... Jo holka, o můj rukopis se zajímáš trochu pozdě, pomyslela jsem si, ale nahlas jsem řekla.

„Kašli na to, třeba by se ti to nelíbilo...“

„Tak to je možný. Ale aspoň už bys měla jasno,“ zakřenila se.

Hmmm... Je to vlastně pohodlné, být za drsňačku. Říkají se nehoráznosti, nikdo se nešetří a okolí to časem vezme jako stylové, zábavné, vzácně upřímné.

Před časem jsem jí desky s rukopisem výmluvně položila na stůl, ale ona mi řekla tím svým lhostejným tónem *hele, ted' ne, čtu něco jinýho*. Strčila jsem *tu věc* spěšně zpátky do báglu. Vztekle jsem žasla. Jasně že se můžu jevit jako literární outsider, ale od kamarádky by se šiklo nějaké povzbuzení, minimální zájem. No ale ženské s *mužskými mozky* si med kolem pusy nemažou, že jo, upřednostňují holou pravdu, pohrdají falešným kvok kvok... Přesto - vyla bych! Nejradši bych ji za tu nadřazenou ignoraci uhodila.

Asi jsem na ten trapas pozapomněla, za pár měsíců se situace opakovala, to už kopie rukopisu ležely nějaký čas ve dvou nakladatelství, ale nikomu jsem se s tím nesvěřila. Položila jsem tlustý

štos v deskách na stůl mezi zbytky od snídaně a ledabyle jsem prohodila *budeš mít čas si to přečíst?* To zas neměla na *amatérské pokusy* náladu. Navíc spustila takovou zvláštní řeč:

„Hele a co tě to chytlo, že píšeš romány? Ty máš teda odvalu! Fitzgerald nebudeš, Virginia Woolfová nebudeš, Čechov taky ne... A hrát třetí čtvrtou ligu? Máš to zapotřebí? To už radši štipovat fusekle. Už ten název by mě odradil! Takových skvělých knížek je na světě, proč ještě něco smolit?!“

Páni, nemyslela jsem si, že Jiřina může být hloupá. Jako ta prostomyslná tetinka v Divadelním románu od Bulgakova, která se optala Maksudova:

„*Co jste přinesl hezkého Ivanu Vasiljeviči?*“

„*Leontij Sergejevič, vysvětloval Ivan Vasiljevič, „mi přinesl hru.“*“

„*Čípak?*“ *zeptala se stařenka a soucitně se na mě zahleděla.*

„*Leontij Vasiljevič sám napsal hru!*“

„*A pročpak?*“ *zneklidněla tetinka.*

„*Jak to, proč? Hm... hm...*“

„*Copak je málo her?*“ *jemně zavýčítala. „Spousta jich je, a jaké pěkné! Ani za dvacet let se všechny nedají odehrát. Proč si nedáte pokoj a píšete?“*

Napodobila jsem Bulgakovovu tetinku:

„Proč ještě psát, proč malovat, sochat... Už je toho všeho mraky! Proč skládat muziku, vymejšlet divadlo, že jo? Mělo by se to všechno stopnout. A nejlíp rovnou zakázat.“

„No dobře. Neříkám, že se občas něco sem tam někomu ještě i dneska nepovede. Ale že bysme nemlich my dvě spasily literaturu...“

„My dvě?“

„No protože asi, že taky píšu! Akorát kolem toho nedělám takový vlny.“ Ostrý ale nevzrušený tón. Nepodívala se na mě, věnovala se cigaretě, zapalovači, popelníku... Rituál kouření plnil funkci přeskokového chování. Nakonec jsme se dohodly, že si ty rukopisy prostě vyměníme a poctivě si pak sdělíme klady a zápory našich pokusů. Na rovinu. A neurazíme se. Jasně! Nejsme žádné spisovatelské primadony, že jo?

Takže já dělám kolem svého psaní vlny. Jen proto, že jsem jí nabídla k přečtení rukopis! To je tedy opravdu *zvláštní* – dopalovala jsem se, když mě autobus odvážel do Prahy. Tehdy mě poprvé napadlo, jestli bych neměla to naše *upřímné* přátelství ukončit jakožto neúspěšný experiment. Mužské mozky! Taková blbost. Jenže v té chvíli, těsně před mým odjezdem, nějak nešlo couvnout. Položila jsem tedy rukopis na konferenční stůl. Vstala, a přinesla žlutavé desky s nápisem *Střípky a postřehy*. Koukla jsem do nich – nějaké půlstránkové textíky. Asi třicet listů. No dobře, nějak se začít musí.

Od chvíle, kdy jsem poslala rukopis románu dvěma seriózním nakladatelstvím uplynuly čtyři měsíce. Urgovala jsem odpověď. Ale ještě než přišla, vyslechla jsem náhodně v rozhlase rozhovor s čelním redaktorem jednoho z nich. *Jsme zavaleni rukopisy... no víceméně grafomanů*, stěžoval si, *ročně jich k nám dorazí víc než čtyři stovky*. Čtete je? *zeptal se rozhlasák. Ty od neznámých lidí nečteme. To se nedá... Na to nemáme čas ani lidi. Ale prolustujeme je aspoň zpod palce.*

Reakce na urgenci odpovědi byla kupodivu rychlá, nejspíš chtěli zabránit tomu, abych je opakovaně obtěžovala. Obě

nakladatelství mě odmítla jedním řádkem. *Rukopis se nám nehodí* a druhý nakladatel napsal: *Váš román se nehodí do našeho edičního plánu*. Takže to bysme měli. Co teď? Mohla bych oslovit další nakladatele. Jenže toho čekání, doprošování, nabízení se, vzteku, že jsem věčně odmítána nebo ignorována, to jejich několikavteřinové listování *zpod palce!* načež čtyřměsíční čekání na zamítavou odpověď!

Rozhodla jsem se, že si román vydám sama. Šlo to ráz naráz. Synek Jirka ho zlomil, tiskárna byla rychlá, obětovala jsem své úspory... Namísto toho, abych tři měsíce čekala, než mi nějaký ignorant odpoví, jsem za stejnou dobu měla knížku v ruce.

Když mi těch tisíc výtisků přivezli a nanosili je do chodby pod poštovní schránky, zašla jsem do blízké hospody Na Paliárce. U piva tam seděla skupinka chlapů. Ukázalo se, že mám štěstí, byla to parta stěhováků, kteří se tu posilňovali mezi dvěma přesuny nábytku. Přikročila jsem k nim a optala se:

„Pánové, kdo si chce vydělat za půlhodinku dvě kila?“ Zkoukli můj exteriér a zvažovali nabídku. Honem jsem dodala. „Potřebuju přestěhovat do bytu knížky co mi přišly z tiskárny. Je to hned tady – přes ulici.“

„Franto, skoč tam ty,“ poručil jasnej šéf. Slabomyslnej benjamínek poslušně vyskočil, a šel se mnou. Požádal mě o větší pevnej pytel, dala jsem mu povlak na polštář. Naplnil ho knížkama, hodil *pytel* přes rameno a kráčel jako mula, nevzrušeně a stále stejným tempem až do třetího patra. Vypadal přitom jako starodávnej chasník ze mlejna s pytlek mouky. Na sedmdesát schodů nereptal, byl zvyklej poslouchat a dřít, během slabé hodiny knížky odnosil.

Odvedla jsem ho pak zpátky ke kolegům.

Dostala jsem potřebu tu euforii s někým zapít, vlastně aspoň náznakem oslavit a tihle byli při ruce... Stěhováci mi udělali u stolu místo, objednala jsem si jednoho starouše, *tak na úspěch tý vaší knížky*, řekl jejich burdovitej šéf. Jeden výtisk jsem věnovala intelektově nedostačivému Fandovi, chtěl knížku pro maminku – čtenářku. Dal ty dvě stovky ode mě do placu, asi musel, a chlapi je ještě v mé přítomnosti propili v panácích.

Hezky mi to spisovatelství začíná.

Neviděly jsme se pěkných pár měsíců, ale také naše elektronická korespondence byla řídoučká, opatrná. Neměla jsem jí ten rukopis dávat! Bylo mi, jako bych jí svěřila do péče bezbranné dítě. Vyciřovala jsem, že je taky nejistá. Neptala se, což by bylo *mužné*, neboť logické a odvážné, *tak co, už jsi to četla? A co si o tom myslíš?* A nezmínila se ani slovem o mém rukopise. Podezírala jsem ji, že mi schválně drnká na nervy. Jenže proč ani já jí nepopisuju zážitky z četby? Ach jo, ty její lakonické a suché Střípky a postřehy! Pěkně jsme si nadrobily. Kdyby se aspoň tolik neposmívala chudákům současným českým autorům!

V televizi ukazovali hromady hub, prý jsou v Čechách houbařské žně, na internetu mi před oči vyskakovaly chlubitivé fotky macatými hříby přeplněných košíků, to už se nedalo vydržet. Slovo dalo slovo, mail dal mail, domluvily jsme se, že zas jednou přijedu, a vyrazíme do okolních lesů na hříbky.

Prohledávaly jsme les pozlacený medovým světlem babího léta. Houby opravdu rostly, sytě voněly, vršily se v košíku, do

toho smrky ronily pryskyřici, břízy a javory zářily jak blondýny v reflektorech. Datel ťukal do kmene a přivolal mi tím vzpomínku na nervního němčináře, který podobně datloval tužkou o naše lavice, když jsme si nemohli vzpomenout na nějaké slovíčko. Řekla jsem to kamarádce učitelce, ale ji to nepobavilo, *hele jdi už do háje s tou svou lyrikou*, odsekla. Jakou lyrikou? Kukačka *osudově* kukala, veverkám padaly z pracek vykousané šišky... všechno jsem dojatě vnímala, je to tak, z prohrátého lesa bývám euforická.

Sedly jsme si na stráž u paseky na rauchpauzu. Kolem se vypínaly a zakláněly paví chvosty listy vzrostlého kapradí, leskla se krev naducaných šípků, blyštěly se bílé křemeny, pod botaskama chrupalo vysoko nastlané jehličí, prosluněný vzduch voněl prvním uvadáním...

„Tak jsem to už přelouskala. Ten tvůj román.“

Lekla jsem se. Slovo i toho shovívavého tónu. Takže přelouskala! Měla jsem po náladě. Najednou jsem nebyla na nějaké *hodnocení* zvědavá. Jenže to jsem si měla rozmyslet dřív, než jsem pohrdačce současné české literatury vložila do drápů můj příspěvek k témuž. Teď to z ní musí ven, už ničemu nezabráním. Pokrčila rameny, to nevěstilo nic dobrého.

„Ale jo. Hele, vždyť to zkus někam nabídnout, třeba se toho někde ujmu, smilujou se... Víš co. Vycházejí horší věci.“ Tuhle řeč měla promyšlenou, připravenou, včetně lhostejné intonace kořeněné soucitem.

„Už se stalo.“

„Stalo se co.“

„Už mi ten román vyšel.“

To byl ovšem zásah. Čenichovka. Poznala jsem to podle toho, že na tu *fantastickou informaci* vůbec nereagovala. Strnula, odvrátila tvář. Žádný *tak to ti přeju, to máš radost, vid?* Zažívala šůček. Dokouřila, a já po očku pozorovala, kam odhodí špačka. V lese mi bylo její kouření proti mysli, ale radši jsem nenápadně ohlíkala vajgla, než abych ji prosila, ať nekouří. Vstaly jsme, oprášily si dlaní kalhoty...

„No tak to vidíš,“ řekla bezbarvě, ale pak se vzpamatovala a začala mi líčit, kolik v tom rukopisu bylo chyb, chyběly čárky, jinde přebývaly, tohle by napsala jinak, tamto bylo přehnané, a ten konec! Měla jsem s tím vydáním ještě pár let počkat, nechat to uzrát, celé to přepsat, unáhnila jsem se... „No prostě pochybuju, že si ten polotovar najde čtenáře.“

A tohle jsem si nechala nakonec, to abych mohla vzápětí prchnout. S nadějí, že to provedu spěšně a obejde se to bez řečí. Stála jsem už v předsíni vedle košíku hříbků, nazouvala si botasky a pak jsem sáhla do batohu a podala jí složku s jejími texty. *Abych nezapomněla*, zadržela jsem.

„No a... co tomu říkáš?“ zvedla obočí.

„Ále nic. Víš co, pojď se na hodnocení našich literárních pokusů jednou provždy vykašlat.“

„Něco tě žere? Vždyť o nic nejde, ne? Hele mně je to přece jedno, já si na žádnou spisovatelku nehraju.“ Když je jí to *přece jedno*, proč se zajímá o to, co tomu říkám?! Vycítuju, jak pod její nevzrušivou vizáží v hloubce číhá ostražitě ego ješitného *mužského mozku*.

Nic neříkat! Nechat si své mínění pro sebe. Protože nic není lákavější, než vytvořit cokoli, co nás o pár let přežije, co v druhých

jakseříká zanechá stopu. Povedená knížka, působivý příběh rezonuje v duších tisíců čtenářů, vyvolává sympatie k autorovi, stmeluje – je to celý gejzír požitků, tedy včetně honorářů, ale především hřejivých emocí. A bývá nám úzko, jsme otráveni když se to nepovede, když nás okolí vnímá jen jako ambiciozní břídily.

Unikám jí do koupelny, abych si přibalila zapomenutý zubní kartáček a ručník, vracím se, ukládám ty věci do batohu, mlčení bobtná a nalévá se podrážděním.

„To je mi cirátů,“ posmívá se. „Já ti to přece taky řekla a nezhroutila ses. Nebo snad jo?“ Navlékám si v předsíni bundu, zapínám přezky a zipy. Čeká na nějakou reakci, odpověď, mlčí, znervózňuje mě. Ale co! Tohle kamarádství se už stejně nesebere. Její klid mi už neimponuje, vyčuhuje za ním chladné, pomalé, nudné flegma, omezená citlivost.

„Tak dobře, jak chceš. Ty textíky jsou možná formálně v pořádku, ale nemají šťávu. Začnu číst a po dvou větách už vím, jak to bude dál a taky jak to skončí. Banality bez nápadu, bez humoru, bez dialogů a živých lidí. Promiň, ale je to navíc studené a jaksi protivně nemilosrdné. A ty věci jsou moc krátké. Na několika řádcích příběh nerozvineš a...“ Kysele zkrivila ret a skočila mi do věty ostrým chladným tónem:

„No myslím, žeš ten žánr nepochopila.“

Nahodila jsem na záda batoh, vzala za kliku. Třeba nepochopila. To ona studovala literaturu a vyzná se v žánrech. Sbíhám schody, konečně jsem na vzduchu v obstoupení smrčků a lip řídkého parčíku. Hluboko jsem vdechla, dech na tři vteřiny zadržela, pomalu jsem vydechovala... Je to dobrý.

Příběh našeho kamarádství ale hned tak neskončil, ještě pár měsíců jsme, navzdory *mužským mozkům*, předstíraly, že se celkem nic nestalo. I vzájemná nechuť, skrývaná podrážděnost může k sobě dvě ženské přitahovat, zvědavost na to, jak se ta druhá chová, proč, co je za tím... Emoce, včetně těch záporných a tajených nás přitahují jako pyromana sirky. A pak, zažily jsme s Jiřinou chvíle, kdy nám bylo spolu docela dobře a celkem jsme si důvěřovaly. Společně jsme přemýšlely, přely se... Jenže! vzhledem ke *kvalitě* obou svých manželů učinila ze své zkušenosti, kterou si tak snadno mohla ušetřit! obecné závěry. Chlapi jsou mizerní, sobci, paraziti. Byla na straně militantních feministek. Přitakala jim. To mě dráždilo, bylo to otravné.

Román se prodával mizerně. Nikdo mě neznal, recenzenti, redaktoři, média, kterým jsem knížku poslala nebo odnesla do redakce se mi neozvali. Jen Jana Klusáková, která už desetiletí propaguje knížky v rádiu i jinde mi napsala, že jsem frajerka, že knížka je skvělá a dokonce mi zavolala, a přes telefon se mnou udělala krátký rozhovor. Pak už nic, nikdo, nezám, ignorace. Po mnoho měsíců.

A pak mi asi tak po půl roce od vydání přišel mail od Vladimíra Justa. Líčil mi, jak měl ten můj román pohozený někde v koutě s dalšíma knížkama, které dostává ze všech stran, aniž by o ně žádal... Jen úplnou náhodou vzal mou knížku do ruky a otevřel ji! Kdo by taky četl román, který si nějaký zoufalec vydá sám, vysvětloval mi později. Vyznával se mi pak z obdivu k té knížce, byl prý lapen, zasažen a píše velkou recenzi do časopisu Týden. Připadala jsem si jako podchlazený pocestný, kterého konečně někdo vpustí do vyhřáté chalupy.

Článek vyšel i s mou fotografií, kterou jsem redakci na vyžádání elektronicky poslala. Vladimír Just se v něm rozhořčeně divil, jak je vůbec možné, že tak autentická, syrová knížka s působivým jazykem nevzbudila už dávno rozruch. Brzy na to vyšly recenze v Literárních novinách, pak v Respektu, Hospodářských novinách. V MfDnes a Právu... Bylo jich dohromady málem třicet. Načež se ozval nakladatel Alexandr Tomský, v té době čerstvě pověřený aby založil nové nakladatelství při Národním divadle. Navrhnul mi, že knížku znovu vydá, ale pořádně! Bez chyb. V pevné vazbě. A taky s nějakou propagací a reklamou.

Křest se konal v Kolowratském paláci. Dostavil se i ředitel Národního divadla, který si to naše nakladatelství vymyslel, dále úhledná, pěstěná Eliška Hašková Coolidge, bývalá asistentka pěti amerických prezidentů! Kde ta se tam vzala? a asi třicet významných hostů, mezi nimi především můj objevitel, Vladimír Just, který knížku jakseříká křtil, pohovořil o jejích kvalitách a o svém ohromení... Tolik chvály, slávy a přípitků mě zmáhalo, bouřila se proti tomu má střízlivost. Na fotkách z té akce je vidět, jak jsem byla nervozní, bez úsměvu jsem cenila zuby, jako kousavej kůň.

Během prvního roku se prodalo dvacet tisíc výtisků. Úspěch mě ani tak nerozjařil, jako zklidnil. Už jsem sama sebe *nemusela prožívat, prožívali* mě jiní. Od čtenářů přicházela stejná vyznání, jaké já v duchu po celý život píšu už mrtvým milovaným spisovatelům.

Třeba se někde smilujou, víš co, vycházejí i horší věci. Pochybuju, že si ten polotovar najde čtenáře! vyskočilo mi občas v hlavě a v břiše se mi sevřela pěstička vzteku. Ó já, jak já byla teď zlá.

Mučila jsem ji, pod záminkou stále ještě nezavrženého přátelství, teď už ovšem vyprázdněného, přeposíláním pochvalných recenzí a mailů od vděčných čtenářů, hlásila jsem jí masivní prodej, upozorňovala ji, kdy budu mluvit v rozhlase, kdy mě ukážou v bedně, a že mě navrhli na literární cenu... Neměla jsem ze své *msty* žádné zvláštní uspokojení, ale páčila mě její nepřejícnost, opovržení naroubované na kmínku závisti. Měla jsem na sebe vztek, že jsem to nepoznala už v zárodku, že jsem ji tak dlouho a moulíkovitě vnímala jako sice drsnou, ale pořád ještě přítelkyni. Musela jsem si přiznat, že můj sociální radar vynechával, moje tykadla selhala.

„Už mi nic neposílej!“ Napsala mi konečně: „Mám tím zasranou celou schránku. Mě ta tvoje sláva nebere, jak asi předpokládáš. Ty máš, holka, jediný štěstí, že nepíšu recenze.“

Konec špatný, všechno špatné. To, jak vztah končí, nasvěcuje čirým nebo kalným světlem celou jeho historii, karikuje nebo nazdobuje vzpomínky.

Úspěch druhých opticky bobtná a bývá nenáviděn a zlehčován v očích těch, kteří na něj nedosáhnou – nemají talent, vášeň pro věc, mají smůlu. Neopájí mě, ale považuju ho za nezbytný. Je to prastará, účinná a dost často i spravedlivá odměna za dobře udělanou práci, domnívám se, i když vím, že hodně úspěšní mohou být i kýčaři nebo podvodníci. Představuju si gigantické spisovatele minulých století, Balzaca, Dostojevského, Kafku, Čechova, Orwella... Ti jistě nepoznali povrchní humbuk *úspěchu*. Nedostávali literární stipendia, nesoutěžili v kláních různých literárních cen s ostatními spisovateli, aniž by je hodnotily pofidérní poroty. Tyhle dnešní tanečky jsou vlastně nedůstojný. Ale

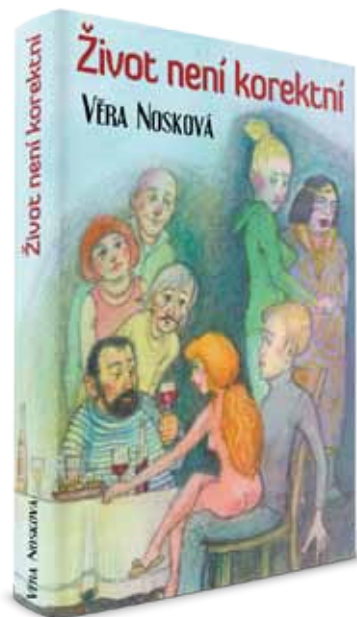
přebujelá média zabírající jako propletené chobotnice veškerý veřejný prostor potřebují stále nové a vzrušující melivo, tedy i zá-pasy, soutěžení, vítěze, vyhlašování cen, potlesk, humbuk, aféry.

Závidět cokoliv – mně? Uspěla jsem až těsně před šedesátkou. První věty toho mého úspěšného románu jsem přitom nap-sala někdy v pětadvaceti. Vlastně některé kapitoly, později třeba zavržené, vyšly po revoluci jako povídky v několika přílohách tehdejších novin. Knížka vznikala rozhrkaně, bez konceptu, s přískoky, odskoky, několikerým přepisováním. Nejprve jsem ji psala propiskou na šmíráky, později přepsala na psacím stroji, pak jsem celý román překopávala ze třetí osoby do ich formy, znovu psala, ale už na počítači, rukopis se měnil s mým vývojem a jeho vnější podoba kopírovala technické možnosti a dobové vymoženosti. Ta kniha vyrůstala pomalu a vynořovala se nad hladinu jako korálový ostrov. Ve stejném věku, kdy jsem se stala díky tomu románu povšimnutelnou spisovatelkou, například moje matka zemřela. Stačilo se nedožit.

Však já vím, že úspěch, jímž jsem Jiřinu mučila, podléhá snadno zkáze, proto z něj nelze čerpat žádné velké jistoty ani stálou ra-dost. Úspěch je hlavně prostředek, jak dostat knížky ke čtenářům. A bez čtenářů není literatury. Jsou jen písmenka.

Mužské mozky v ženských hlavách! Už na ně nevěřím. Ale zato jsem musela uznat, přijmout existenci palčivé intelektuální závisti.

Myslela jsem, že mi Jiřina bezbolestně vypadla z mailového adresáře i mobilu, ze života, z mysli. Ale paměť si dělá co chce. Po zmařených přátelstvích vždy zůstává něco nedořečeného, nepochopeného a rozčilujícího.

Život není korektní

povídky

Nakladatelství Věra Nosková –
KLIKA, pevná vazba, přebal,
256 stran. Praha 2019

Patnáct delších povídek inspirovaných příběhy, které jsou svědectvím o životě, myšlení, citech a pošetilostech současníků. Jsou, navzdory korektní a přecitlivělé době, nekorektní až drsné, což odpovídá naší nepolepšitelné přirozenosti. Jejich hrdinové se snaží

získat větší svobodu, respekt nebo si nahrabat, touží po úspěchu a uznání nebo jsou posedlí sexem, bývají oklamáni, podvedeni, čelí manipulacím, hlásí se k feminismu nebo se proti němu vymezují. Jsou psané svěžím a bohatým jazykem, který čtenáři u Věry Noskové oceňují, a převládá v nich sarkastický a ironický tón, pod nímž lze vycítit soucit autorky s postavami.

Objednat

ukázky:

Ukázka z povídky Trpící feministky

„Už jste někdo viděl v akci tu performerku Krumplovou?“ Spustil scénograf Patrik. „Já to její *umění* zažil! Bylo to naprosto šílený.“

„Normálka,“ pokrčil rameny konceptualista. Všichni zmlkli, mlela jen Zora, která se separovala v kuchyni a probírala cosi s neznámou, ta horlivě přikyvovala a štíří pod ušními lalůčky se jí zmítali jak živí.

„Normálka, jo? Když nevíš, jestli se máš chechtat nebo brečet? Hele představte si asi čtyřicetiletou, ale tlustou a nahou! ženskou, která před váma poskakuje jako vopice, prsa vytahány až k pupíku se na ní plácají jak uši baseta, prdel má jako krabici od mikrovlnky a břicho jí stéká ke stehnům a ta odpudivá bytost křepčí a křepčí, skáče, vyplazuje jazyk a vy na to máte koukat a nepoblít se z toho, a to je právě to umění.“

Všichni jsme strnuli. To kdyby chudák umělkyně slyšela!

Violoncellista Matěj přestal mluvit očima a otevřel ústa, řka:

„No je to k ní krutý, co říkáš, Viktoro. Chudák ženská. Mimochoodem, jedno se jí musí nechat, je náhodou odvážná, že se svlíkla před lidma. I když není zrovna *akorát*, jak tvrdíš.“

„Co je na tom odvážného?“ zasmála se Leona. „Na tom nic není. A když dostala navíc zapláceno... Dali jí za to umění nějakou sumičku, ne?“

„No asi jo. A málem dostala Cenu Chalupeckého.“

„Cenu Chalupeckého, jo?“ Naznačil odplivnutí scénograf Patrik. „Od těch posranejch feministek?!“

„Jakejch feministek? Co to meleš?“ Bránil slavnou cenu konceptualista Sváťa, který ji obdržel loni.

„No vidíš, a kdybych se veřejně svlíkla já, tak dostanu hovno,“ řekla Leona a divoce se zasmála.

„Tak víš co? Když se tady a teď svlíkneš, dostaneš ode mě dva volňásky na ten kus Dva v jednom, co bude mít pozejtří v našem tyátru premiéru. Dělal jsem tam scénu. Můžeš sebou vzít milence nebo manžela...“

Večírek se rozjížděl, pocítili jsme radostné napětí. Na zemi sedícímu krásnozubému zasvítily oči jako čelovky.

„Tak jo,“ odsouhlasila Leona tu provokaci lehkým a veselým tónem a začala se svlékat! Zora ještě náruživě konverzovala se svou soudružkou v boji...

Leona byla sice hubená, ale kupodivu prsíčka měla. A docela úhledná. Protože nenosila podprsenku, tak se pod svetry jevila jako lentilky pod kobercem. Civěli jsme na ni a ani nedutali, nevěděli jsme, co říct.

„Křepčení ode mě nečekejte. Ale vytvářím tu autentickou performaci. Nazvu ji třeba Poezie všedního dne. A zasloužím si honorář.“

„No ale je to vlastně plagiát. Kopíruješ Krumplovou,“ zavrčel Viktor, ale byl rád, že se něco děje. Leona s tělem nymfičky přešla k Matějovi.

„Mistře, a nepříhodil byste k volňáskům kolegy scénografa, dvě zlevněné vstupenky na váš příští koncert?“ optala se laškovně a sedla si mu na klín!

„Tak tomu se říká kulturní výměna,“ zasmál se přejícně Viktor.

Violoncellista dělal; *já nic já muzikant*, nedotkl se jí, svěsil ruce podél těla a pohlédl směrem, kde se v natevřených dveřích do kuchyně černala manželčina záda navlečená do mikiny

s mladistvou kapucou. Za tuhle situaci nemohl. Vlastně v tom nebylo nic erotického, chyběl chtivý pohled, dotek... Leona se na hostitelově klíně zavrtěla jako slepice, hloubící si důlek. Stehna měla semknutá, ale nám se už před tím, mimoděk ukázaný, roztomilý kohoutek z chloupků vryl do paměti.

„Pozor na *panáčka*,“ poznamenal rádoby vtipně Patrik a vyprsknul smíchy.

„Ty Matěji, kde máš smyčec? Podal bych ti ho a mohl bys na Leonu zahrát aspoň etudu. Třeba by vyloudila nějaké pěkné tóny, kdybys jí šmidlal přes žebírka...“ spustil se po proudech fantazie konceptualista. Leona se zachichotala.

No ale stačilo. Všichni jsme si přáli, aby se divoká básnířka oblékla dřív, než se hostitelka a vládkyně svého téměř němého manžela, zatíženého teď živým aktem, vrátí z kuchyně. Zora ale už zaznamenala nepřírozené ticho a vrátila se mezi nás. Napjatě jsme jí viseli na rtech.

Strnula. Očima zlýma jako peklo zavraždila kamarádku. Bez účinku, protože Leona na ni nekoukala, navlíkla si bleskurychle na zrůžovělý zadeček bílé kalhotky a snažila se zrovna strefit do nohavic rudých kalhot. Zora věděla, že se tu právě odehrává skeč, historka, která se bude po dlouhá léta *dávat k lepšímu*, kterou se budou její přátelé, a ještě víc nepřátelé, bavit. Pokud teď bude reagovat, jak jí velí vzbouřené emoce, stane se v té historce politováníhodnou a směšnou figurou. Nesmí *pustit šťávu!* Ale něco sakra říct musí. Její nabroušený jazyk je oceňován, má svou pověst, ale také a hlavně v nitru hrudi, přezdobené zvenku velkými plody jejího věčně drážděného a tedy ponižovaného ženství se převaluje čpavý dým nenávisti a vzteku. Nadechla se a usmála se.

„Máš to marný, holka,“ poznamenala k Leoně. „Můj muž je impotent.“

Chlapy obešla hrůza. Tohle o nich veřejně říct blízká osoba ženského pohlaví, tak tak... Každý si představoval, co by udělal. Utekl by. Jednu by ji vrazil. Rozešel by se s ní. Moc možností nebylo. Feministka stojící teď po boku Zory měla chuť zatleskat, ale potlačila ji. Byla mezi námi cizí element a v naše sympatie snad ani nedoufala, tak o ně rovnou radši nestála.

Leona se v duchu otřepávala, tohle ji přece nemůže rozhodit! Herečky se svlíkají běžně, tak co jako. Tělo je jejich pracovní nástroj. Manželka malíře Viktora na Zoru upírala palčivé oči.

„Vyschla mi sklenička,“ přerušil ticho scénograf Patrik. Monika se zvedla a došla pro další lahve, natahovali jsme k ní *vyschlé* sklenky.